

EKONOMİK RAPOR

2015

ANTALYA TİCARET BORSASI

Cumhuriyet Caddesi Borsa İşhanı Kat 2

P.K. 101 07040 Antalya /TÜRKİYE

Tel: 0 242 244 26 70, 241 11 25, 241 28 28

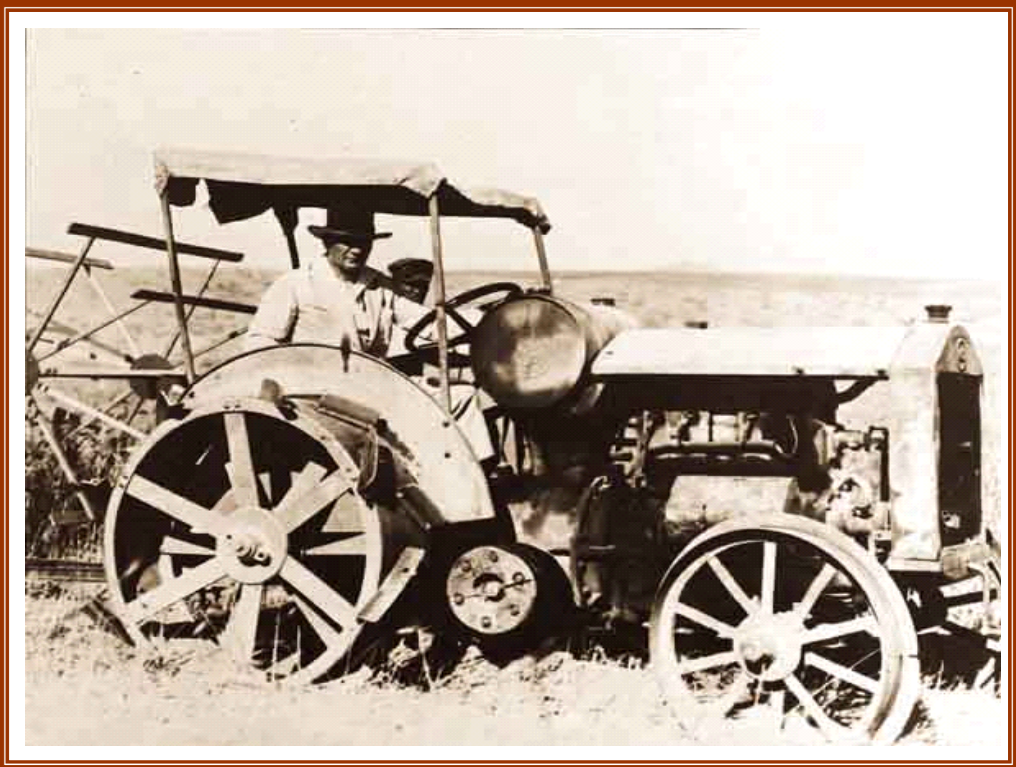
Faks: 0 242 241 11 58

<http://www.antalyaborsa.org.tr> antalyatb@tobb.org.tr

**TÜCCAR, MİLLETİN EMEĞİNİ VE ÜRETİMİNİ KIYMETLENDİRMEK İÇİN
ELİNE VE ZEKÂSINA, EMNİYET EDİLEN VE
BU EMNİYETE LİYÂKAT GÖSTERMESİ GEREKEN ADAMDIR.**

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Sunuş

Ticaret borsalarının ve odaların yıllık ekonomik rapor hazırlama işlevleri; tüm kesimler için ekonomik büyüklüklere ve gidişata farklı pencerelerden bakma olanaklarını elde etmeleri bakımından ciddi faydalar sağladığı gibi kurumların küresel, ulusal ve yerel ekonomik eğilimleri tanımlanmış bir bütünlükle ele almalarını da mümkün kılmaktadır.

Antalya Ticaret Borsası yönetimi olarak 2015 yılı faaliyetlerimiz; geçmiş faaliyet döneminden gelenler, bu yıla ilişkin olanlar ve gelecek faaliyet dönemine hazırlık mahiyetinde olanlardan teşekkül etmiştir.

Ülkemizin önümüzdeki süreçte giderek artacak olan küresel ekonominin ve toplumun bir unsuru olma özelliği, bu yapı içinde üstlenmemiz gereken role bağlı olacaktır. Burada önemli olan edilgen ve sıradan verilmiş bir rolü oynamak yerine; stratejilerimizle, projelerimizle, çalışmalarımızla ve tempomuzla aktif, etkin ve belirleyici rolü üstlenebilmektir.

2015 yılının sonu hepimiz için zorlu geçti ve 2016 yılı beklentilerimizi törpülememize neden oldu. Ancak, birlikte hareket etme kültürümüzü yeniden hatırlayarak, ortak hedefler doğrultusunda takım çalışmasıyla ve grup sinerjisi ile sürdürülebilir nitelikte çalışmalar gerçekleştirdiğimiz ölçüde bu zorlukları aşmak mümkün olacaktır.

Borsamızın bu yönetim döneminde hazırlamış olduğu Stratejik İş Planına da uygun olan 2015 Ekonomik Raporu'nun ilgilenenlere fayda sağlaması, birlikte sağlıklı, mutlu ve başarılı yıllar dileğimi sizlerle paylaşmak isterim.

Ali ÇANDIR

Yönetim Kurulu Başkanı

ANTALYA TİCARET BORSASI
YÖNETİM KURULU

Başkan : Ali ÇANDIR

Başkan Yardımcısı : Halil BÜLBÜL

Sayman Üye : Süleyman ERSAN

Üye : Hüseyin SİMAV

Üye : Cüneyt DOĞAN

ANTALYA TİCARET BORSASI MECLİSİ

Başkan : Hüseyin Cahit KAYAN

Başkan Yardımcısı : Veli KARASU

Başkan Yardımcısı : İbrahim KÖSEOĞLU

Katip Üye : Adnan İNGEÇ

Üye : Ali ÇANDIR

Üye : Halil BÜLBÜL

Üye : Süleyman ERSAN

Üye : Hüseyin SİMAV

Üye : Cüneyt DOĞAN

Üye : Yusuf KARASU

Üye : Recep ÖZKUL

Üye : Ragıp GÖK

Üye : Ata SÖNMEZ

Üye : Osman YARDIMCI

Üye : İbrahim YILMAZ

Üye : H.Ergin CİVAN

Üye : Tuncay ÖZDEN

Üye : Necmi ALPAGOT

Üye : Mustafa ÇETİN

ANTALYA TİCARET BORSASI MESLEK KOMİTELERİ

1. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Mehmet ÖZMEN
Başkan Vekili	Ali GÖK
Üye	Yusuf KARASU
Üye	İbrahim KÖSEOĞLU
Üye	Hüseyin Cahit KAYAN
Üye	Yusuf SARICALAR
Üye	Ahmet YILMAZ

2. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Muzaffer AYDOĞAN
Başkan Vekili	Ali YILDIRIM
Üye	Süleyman ERSAN
Üye	Veli KARASU
Üye	Ramazan ÇETİN

3. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Fatih EKİNCİ
Başkan Vekili	Mustafa ÇETİN
Üye	Recep ÖZKUL
Üye	Fevzi ATŞAN
Üye	Cüneyt DOĞAN
Üye	Mehmet Ali CAN
Üye	Sedat EKİCİ

4. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Cengiz TULUBEN
Başkan Vekili	Erdoğan GÖK
Üye	Halil BÜLBÜL
Üye	Hüseyin SİMAV
Üye	Ragıp GÖK
Üye	Yaşar KOCAOĞLU
Üye	İrfan AKBAŞ

5. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Süleyman KAÇAROĞLU
Başkan Vekili	Şadi BAYRAM
Üye	Ata SÖNMEZ
Üye	Adnan İNGEÇ
Üye	Osman YARDIMCI
Üye	İlhan AYHAN
Üye	İbrahim UYSAL

6. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Ertan ALTUNDAĞ
Başkan Vekili	Ömer OSMAN
Üye	Ali ÇANDIR
Üye	İbrahim YILMAZ
Üye	Tuncay ÖZDEN
Üye	Mehmet BULGAN
Üye	Mehmet KURBAN

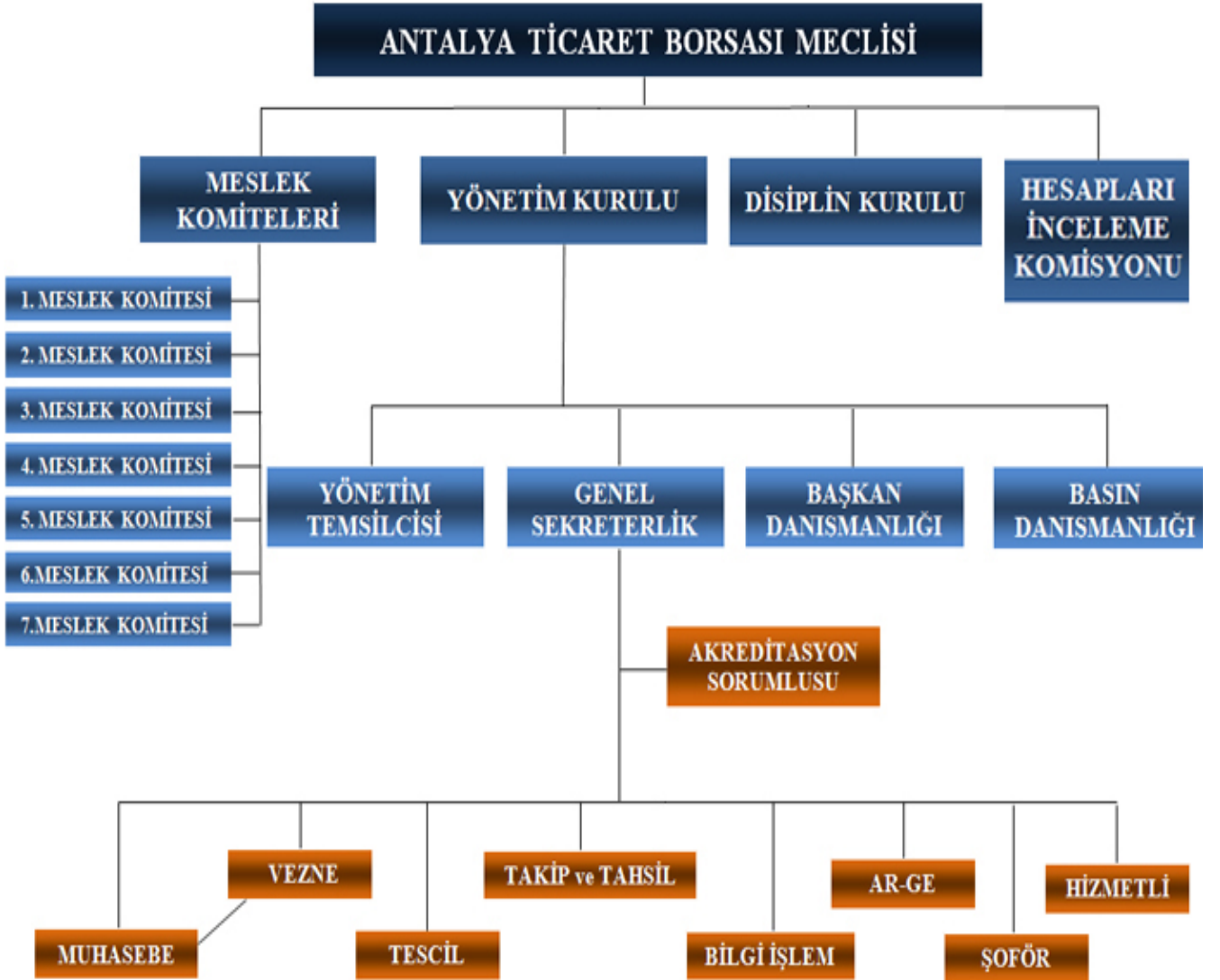
7. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Arif İZMİR
Başkan Vekili	Şaban ACAR
Üye	Necmi ALPAGOT
Üye	Hakkı Ergin CİVAN
Üye	Mehmet ÖZKAN

DİSİPLİN KURULU

Başkan	Lütfü GÖBÜŞ
Üye	Burak GÖNEN
Üye	Hasan Tuğrul GENÇER
Üye	Erhan BÜYÜKKASAP
Üye	İbrahim LONGA
Üye	Rasim BÜLBÜL

ATB ORGANİZASYON ŞEMASI

İÇİNDEKİLER

Sunuş _____	4
Giriş _____	10
1. Küresel Ekonomide Görünüm ve Eğilimler _____	12
2. Türkiye Ekonomisinde Görünüm ve Eğilimler _____	24
3. Antalya Ekonomisi, Tarımsal Üretimi ve Ticareti _____	40
4. Antalya Ticaret Borsası _____	58
4.1. Kuruluş ve Tarihçe _____	58
4.2. Temsil, İmza Yetkisi ve Ehliyet _____	59
4.3. Borsa Komiseri _____	59
4.4. Gelir Kaynakları _____	59
4.5. Yayın Faaliyetleri _____	60
4.6. Borsa Tescilleri _____	60
4.7. Ticaret Borsaları Kotasyonuna Dahil Maddeler _____	61
(Ana Grup İtibariyle)	
4.8. Borsanın İşlem Hacmi _____	63
4.9. Yönetmelik Proje ve Ar-Ge Faaliyetleri _____	64
4.10. Sosyal ve Kültürel Etkinlikler _____	64
5. 2016 Yılı Hedefleri ve Planları _____	65
Sonuç ve Değerlendirme _____	66

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2015 YILI EKONOMİK RAPORU	06/05/2018	
		Ver:1.0	10 / 66

Giriş

2015 yılı; küresel finans krizin 2008 yılı Ağustos ayında ABD’de başlayıp hızla tüm dünyaya yayılmasının üzerinden 7 yıl geçmesine rağmen etkilerinin devam ettiği bir yıl olarak hatırlanacaktır.

Ulusal ve küresel sayılabilecek bir çok finansal darboğaz ya da kriz yaşama tecrübesine sahip olmamıza rağmen, etkisi bu kadar uzun olan bir deneyim yaşanmamıştı. Bunun bir çok yapısal nedeninden bahsedilmektedir. Ancak burada üç önemli konudan bahsetmekte fayda bulunmaktadır.

Birincisi; ABD ve FED başta olmak üzere neredeyse tüm gelişmiş ekonomilerin ve merkez bankalarının parasal sıvılaştırma (gevşetme ötesi) politikasına rağmen enflasyonist baskıların yaşanmamış olmasıdır. Mesela 2009 yılı başında 800 milyar USD olan FED bilançosu, geçen yıl 4.5 trilyon USD’yi bulmuş durumdadır. Yani neredeyse 6 katına çıkmıştır.

İkincisi; finansal piyasalardaki, özellikle foreks ve türev ürünler piyasalarında kaldıraçın 100’e dayanmasıdır. Bu durum, finansal piyasaları parasal açıdan tam bir kara delik konumuna getirmiştir. Buraya giren para anında buharlaşmaktadır.

Üçüncüsü; insanlık tarihinin görmediği miktardaki para yağmurunun, sokağa ve reel ekonomiye yansımamış olmasıdır. Nitekim ECB, finansal sisteme aktarılan aylık 100 milyar Avro’luk paranın sokağa ve reel ekonomiye yansımama durumunu tespit etmiş ve bunu sağlayacak para akışı politikalarına öncelik vermiştir.

Finansal kriz olarak başlayan ve çözüm tedbirlerinin bu alana odaklı olması, reel ekonomide özellikle üretim ve ticaret eğilimlerini kalıcı bir biçimde olumsuz etkilemiştir. İşte hala olumsuz etkilerini hissediyoruz denilen alan da büyük ölçüde reel boyut ile ilgili olmaktadır.

Reel ekonomik yapıya derin olumsuz etkiler yapan, dünya ticaret hacmini ve emtia piyasalarını ciddi bir biçimde daraltan bu kriz, OECD raporlarına da yansımış durumdadır. Örneğin 1999-2008 döneminde örgüt üyelerinin yıllık ortalama reel büyümesi % 2.5 düzeyinde iken 2009 yılında % -3.8 daralma olarak gerçekleşmiştir. Türkiye ekonomisi ise 2009 yılında % - 4.8 ile tarihinin en kötü ikinci daralmasını yaşamıştır. Bu daralma, OECD ortalamasından çok daha kötü bir daralmadır.

Ülkemizde ise 2014 yılında kaydedilen % 5.1’lik ekonomik büyüme, 2015 yılında % 6.1 olarak gerçekleşmiştir. Bu büyüme 2014 yılındaki büyümeye göre önemli bir artış göstermiş ve dünya ortalamasının oldukça üzerinde bir büyüme olarak kayıtlara geçmiştir.

Kriz ortamından çıkma çabaları, bu çabaların tarımsal ve ticari hayata sayısal yansımaları; Raporun temel konusunu oluşturmaktadır.

İlk bölümde, yukarıda sözü edilen yaklaşımla bir tümden gelim uygulaması ve değerlendirmesi yapılmaya çalışılmıştır. Bu bölümde IMF,OECD, WTO ve WB gibi uluslararası, TÜİK, DPT, DTM ve HM gibi ulusal kurumların verilerinden ve araştırma raporlarından yararlanılmıştır.

İkinci bölüm Türk ekonomisindeki 2015 yılı görünümü ve eğilimleri kapsamaktadır. Bu kapsamdaki ikincil veriler ve araştırmalar temel alınmıştır.

Üçüncü bölümde, tarımsal yapı ve ticaretteki veriler ve araştırmalar değerlendirilmiştir.

Dördüncü bölümde ise Antalya’nın tarımsal yapısı ve ticareti; uluslararası, ulusal ve bölgesel karşılaştırmalarla değerlendirilmiştir.

Beşinci bölümde, Antalya Ticaret Borsası’nın kurumsal ve operasyonel faaliyetlerinin 2015 yılı görünümü değerlendirilmiştir.

Raporun son bölümü olan altıncı bölümde ise 2016 yılı hedeflerine ayrılmıştır.

1. Küresel Ekonomide Görünüm ve Eğilimler:

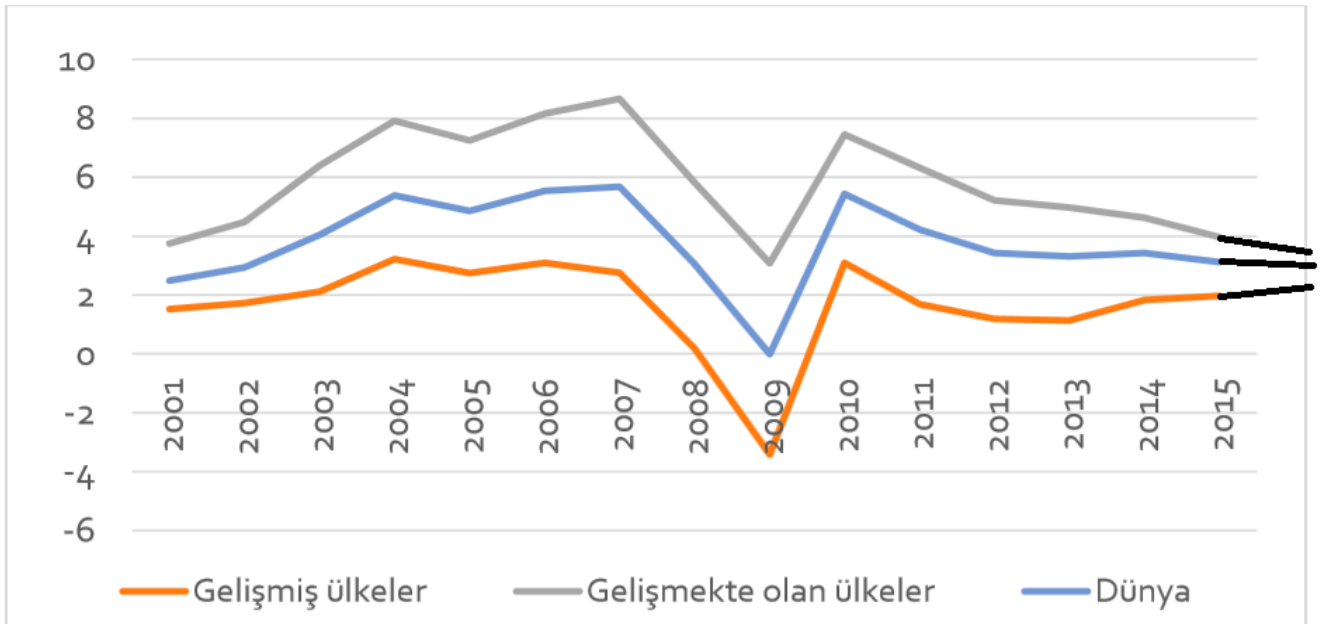
Küresel ekonomide 2014 yılından itibaren hızlı bir şekilde 2001 yılına benzer bir eğilim söz konusu olmaya başlamıştır. Öyle ki; dünya, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ortalama büyüme hızları tıpkı 2001 yılında olduğu gibi birbirine yaklaşılmaya başlamıştır. IMF, OECD ve Dünya Bankası gibi kurumlar 2015 yılından itibaren de bu yaklaşmanın devam edeceğini öngörmektedir.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki büyüme farkı bu dönemde 4 katı bulmuşken, büyüme oranlarının gittikçe birbirine yaklaşan bir eğilim göstermeye başlaması, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki uçurumun korunacağı ve hatta gittikçe açılacağı bir döneme doğru gitmekte olduğumuzun göstergesidir.

İnsanlık tarihinin görmediği ölçüde basılan paralar, her ne kadar gelişmekte olan ülkelere de akmış olsa bile, bu parasal akış onları daha yüksek büyümeye yaramamış gözükmektedir. Bunun en önemli nedenlerinden biri, söz konusu akışın ağırlıklı olarak kısa vadeli, portföy ve borç nitelikli olmasıdır. Reel ekonomiyi büyüten ve doğrudan yatırım sermayesi nitelikli para akışı nispeten zayıf seyretmiştir. Bu akış belirli bir süre gelişmekte olan ekonomileri ve vatandaşlarını rahatlatmış olsa bile geriye bıraktığı tortu büyümeyi hızlandırmaya yeterli olmamıştır.

Şekil 1.1. deki eğilim, burada anlatılmaya çalışılan gerçekleşmeyi ifade etmektedir. 2015 yılı sonrası için kurumların büyüme beklentileri, siyah tırtıklı çizimle gösterilmiştir. Bu yaklaşma aslında küresel ekonomide işlerin istendiği gibi gitmeyeceğine dair beklentiyi göstermektedir.

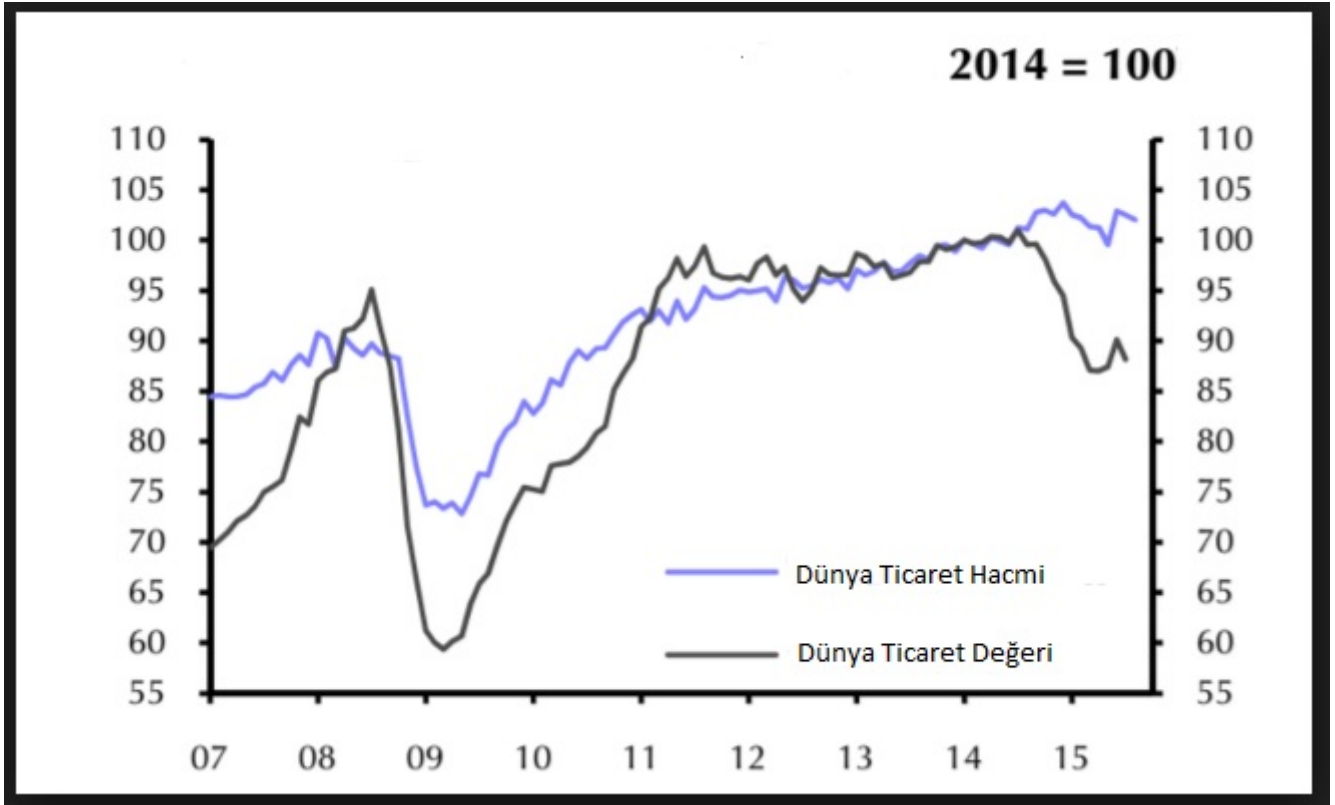
Şekil-1.1. Dünya Ekonomisindeki Büyüme Eğilimi (%)

Dünya ekonomilerindeki bu gruplandırılmış ortalama büyüme hızları doğrudan etkileyen önemli bir gösterge, dünya ticareti ile ilgilidir. Özellikle ticaretin hacmindeki ve değerindeki nispi ilişkilerin büyüklükleri reel ekonomilerin büyümelerine rehberlik eder. Zira hacim, miktar cinsinden büyüklükleri gösterirken değer ise ticaretin parasal değerindeki büyüklükleri gösterir.

Şekil 1.2. de ticaretin miktar ve ciro ilişkisindeki eğilimleri göstermektedir.

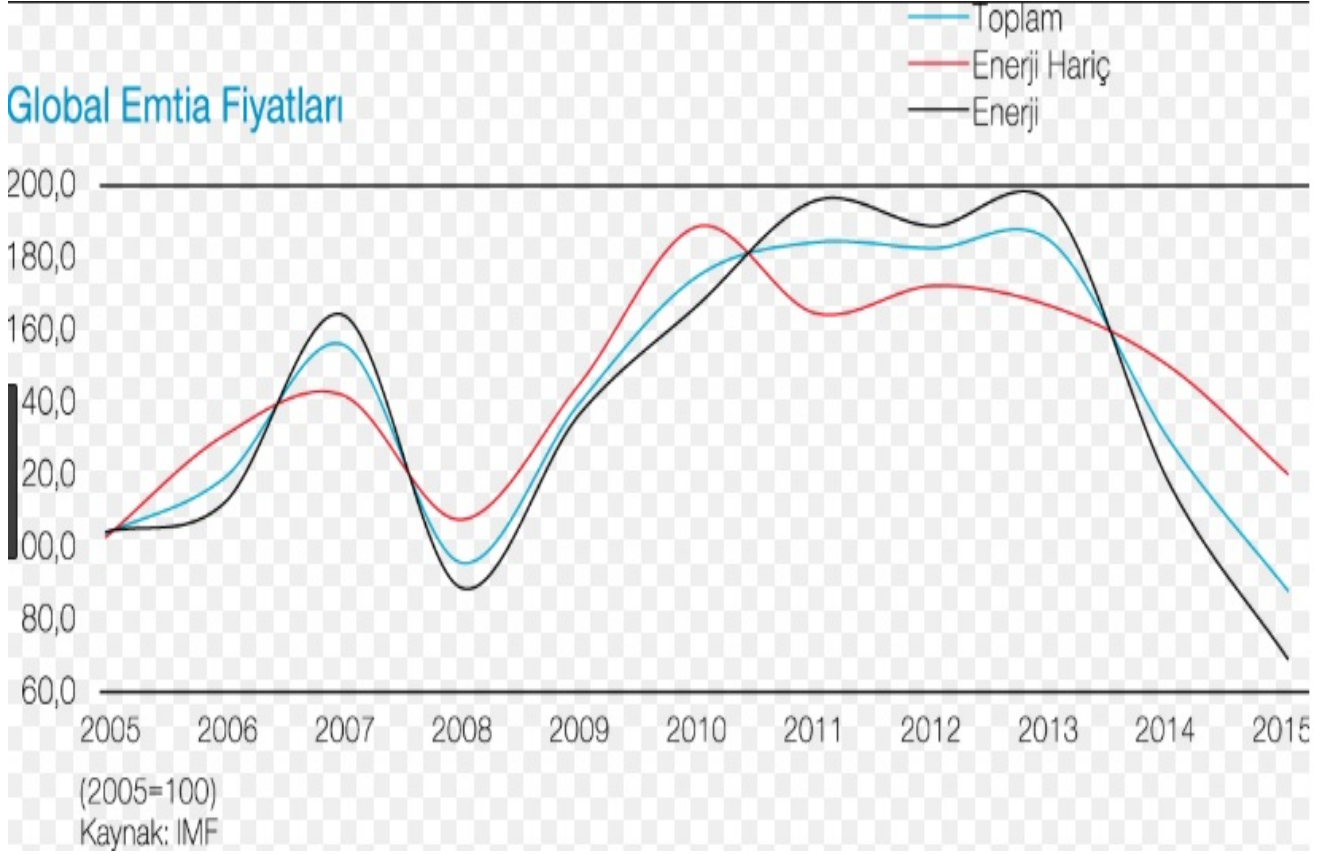
Şekil-1.2. Dünya Ticaret Hacmi ve Değeri Eğilimleri (2014 = 100)

Burada dikkat çeken üç yıl bulunmaktadır. 2007, 2009 ve 2015 yılları dünya ticaretinde miktar ve ciro ilişkisinin, ciro aleyhine ciddi bozulma gösterdiği yıllardır. Yani daha fazla mal, daha ucuza satılmıştır.

2007 yılında 70 düzeyinde olan değer endeksi ve 85 düzeyinde olan hacim endeksi, 2014 yılında 100 ve 2015 yılında değer endeksi 87, hacim endeksi ise 103 olmuştur. Hacim ve değer endekslerinin oranları 2007 yılında 1.20, 2009 yılında 1.25 ve 2015 yılında ise 1.18 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu oranlar dünya ticaretindeki ucuzlamayı da göstermektedir. 2015 yılında 2007 yılına göre değer endeksi %24.2 ve hacim endeksi ise %21.1 artış göstermiştir.

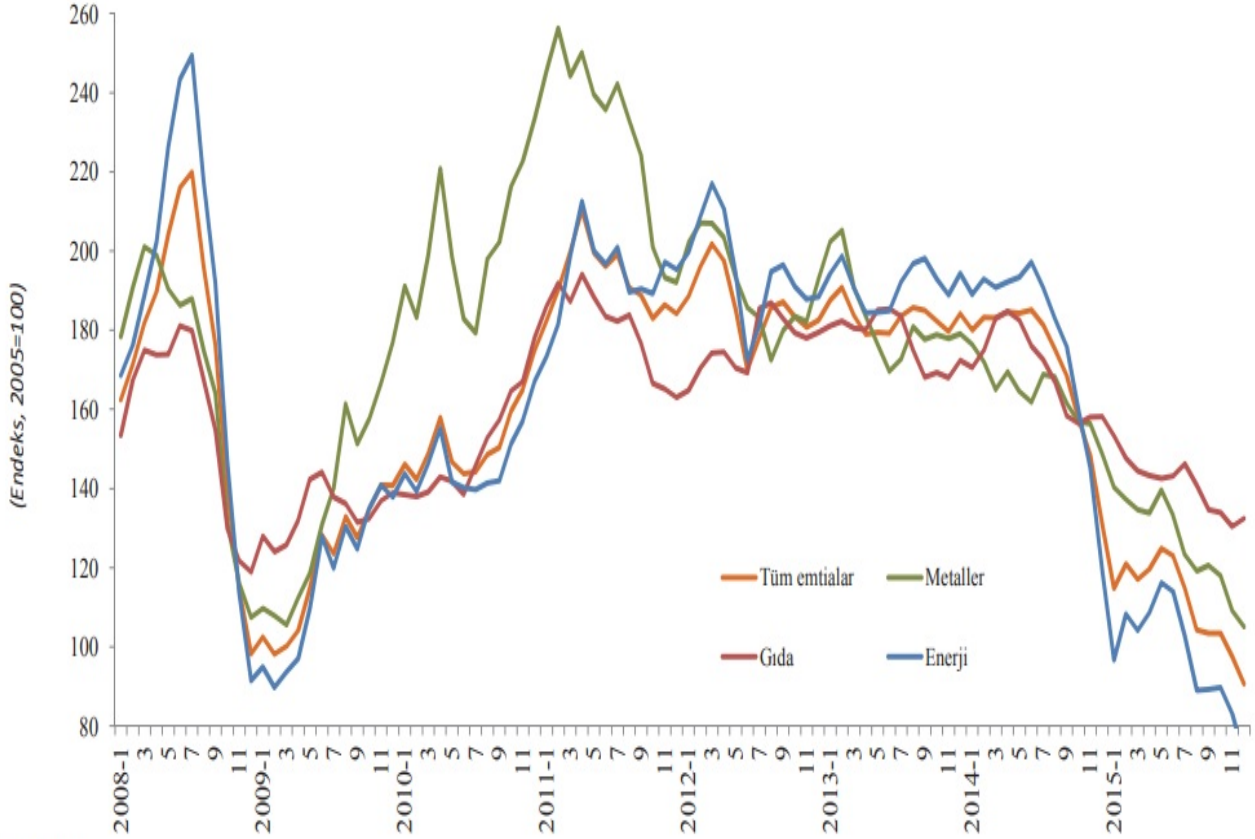
Şekil-1.3. Dünya Enerji, Enerji Hariç ve Toplam Emtia Fiyatları (2005 =100)

Şekil 1.3. de küresel mal fiyatlarındaki eğilimin enerji, enerji hariç ve toplam kalemlerindeki durumu gösterilmiştir. Buna göre son 11 yılın en düşük fiyatları 2015 yılında yaşanmıştır. Toplam mal fiyatlarını aşağıya çeken en önemli kalem enerji olmuştur.

Enerji fiyatlarının son 11 yıl içinde büyük bir oynaklık gösterdiği açıkça görülmektedir. 2005 yılı 100 kabul edildiğinde enerji fiyatları, 2013 yılında %100 pahalılaşma ile 2015 yılında %30 ucuzlama arasında dalgalanmıştır. Halbuki enerji hariç mal fiyatları yine 2005 yılı 100 kabul edildiğinde 2010 yılında %80 pahalılaşma ile rekor artış gösterirken 2015 yılında %30 pahalılaşma göstermiştir.

Şekil-1.4. Dünya Enerji, Gıda, Metaller ve Toplam Emtia Fiyatları (2005 =100)

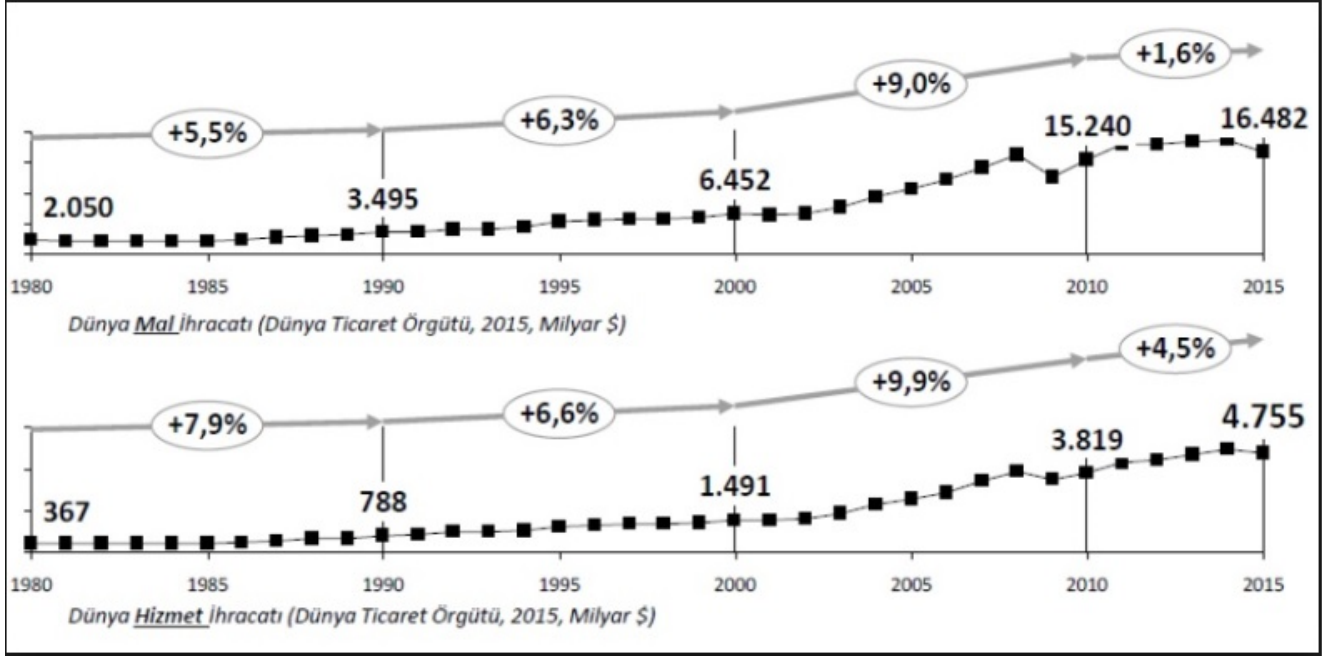

Şekil 1.4. de bu kez enerji fiyatlarındaki eğilim ile gıda, metal ve toplam mal fiyatlarındaki eğilimler 2005=100 endeks değeri alınarak hesaplanmıştır. Burada en düşük dalgalanma gıda fiyatlarında yaşanmıştır. 2005 yılına göre gıda fiyatları %40 artmıştır. En yüksek artış ise 2011 yılında %80 ile yaşanmıştır. Enerji fiyatlarındaki dalgalanma boyutuna en yakın eğilim metallerde yaşanmıştır. Hatta 2011 yılında %150 düzeyinde artış ile enerji fiyatlarının bile üzerine çıkmıştır.

2005 yılı fiyatlarına göre 2015 yılında enerji, %20 daha ucuz fiyatla işlem görmüştür. Tüm emtialar ise yaklaşık %10 ucuzlamış gözükmektedir.

Küresel ticaret konusunda uzun dönemli bir eğilim değerlendirmesi yapmak bakımından Şekil 1.5. oldukça aydınlatıcıdır. 1980’li yıllardan başlayarak dünyadaki mal ve hizmet ihracatının miktarı ve artış oranlarının gösterildiği bu gösterimde, 35 yıllık eğilim açıklıkla görülebilmektedir. Bu 35 yılda dünya ticaretindeki diğer göstergeler, faktörler, gelişmeler ve stratejiler dikkate alındığında şu değerlendirmeler yapılabilir:

Şekil-1.5. Uzun Dönemli Dünya Mal ve Hizmet İhracatı Miktarı ve Artış Oranları.

1980’li yılların başında 2 trilyon USD ile başlayan dünya mal ihracatı 10 yıl boyunca yılda ortalama %5.5 artışla 3.5 trilyon USD’ye yaklaşmış, 90’lı yıllarda ise yılda ortalama %6.3 artışla 6.5 trilyon USD’ye ulaşmış, 2000’li yıllarda ise yıllık ortalama artış tüm zamanların rekorunu kırarak %9 olmuştur. Bu sayede yıllık mal ihracatı 2010 yılında, 2009 krizine rağmen, 15 trilyon 240 milyar USD’yi bulmuştur. 2010’lu yıllardan itibaren ise tam bir ihracat hüsranı yaşanmaktadır. 2010 – 2015 döneminde yıllık artış ortalama %1.6 düzeyinde kalmıştır. 5 yıl boyunca böylesine güdük bir artış yaşanması, sonraki yıllar için de umut vaat etmemektedir. Çünkü miktar ve ciro endekslerinden hatırlanacağı gibi artık daha çok mal daha ucuza satılmaktadır. Negatif çıktı açığı etkisi ve talep yetersizliği, dünya ticaretini belirleyen ekonomilerde halen hüküm sürmektedir. Son beş yıldaki durağanlığa rağmen aslında 35 yıllık toplam büyüme 8 kattan fazla olmuştur.

Hizmet ihracatının eğilimi bakımından durum, mal ihracatına göre daha yüksek seyretmiştir. Toplam hizmet ihracatı büyümesi, 13 kata yaklaşmıştır. Eğer onar yıllık dönemlerdeki ortalama yıllık büyüme rakamlarına bakılırsa bu iki kata yakın yüksek büyümenin nedeni kolaylıkla anlaşılmaktadır. Ancak son 5 yıllık yavaşlama hizmet ihracatında da söz konusudur. Yavaşlamaya rağmen mal ihracatındaki büyümeye göre 3 kata yakın bir yüksek büyüme söz konusudur.

Dünyadaki hizmet ihracatı büyümesi, mal ihracatı büyümesinden ciddi düzeyde yüksek seyretmiştir. Bunun en önemli nedeni ise küresel ticaretin serbestleşme eğiliminin hiç olmadığı kadar yükselmesidir.

Dünya mal ve hizmet ticaretindeki eğilimi fiyatlar cinsinden incelendiğinde görülmektedir ki, 2015 yılında fiyatlar genel bir düşüş eğilimi içindedir. Tablo 1.1. de fiyat düşüşünün en fazla olduğu iki kalem petrol ve enerji fiyatları olmuştur. 2015 yılında petrol fiyat endeksi % -46.3 ve enerji fiyat endeksi ise % -44 düzeyinde düşmüştür. Dünya petrol ve petrol dışı toplam mal fiyatları ise 2015 yılında % -34.5 düşmüştür.

Tablo -1.1. Dünya Mal Fiyat Endeksleri (2005=100)

Bileşenler	(2005=100)				
	Endeks			Değişim (%)	
	2013	2014	2015	2014	2015
Petrol ve petrol dışı mal fiyat endeksi	182,9	171,5	112,3	-6,2	-34,5
Petrol dışı mal fiyat endeksi	169,0	162,3	134,9	-4,0	-16,9
Gıda ve içecek ürünleri fiyat endeksi	174,6	171,0	144,3	-2,1	-15,6
Sanayi girdileri fiyat endeksi	163,3	153,5	125,4	-6,0	-18,3
Tarımsal hammadde fiyat endeksi	136,2	138,8	122,4	1,9	-11,8
Metal ürünleri fiyat endeksi	182,9	164,1	127,5	-10,3	-22,3
Enerji fiyat endeksi	191,0	176,9	99,1	-7,4	-44,0
Petrol fiyat endeksi	195,1	180,4	96,8	-7,5	-46,3

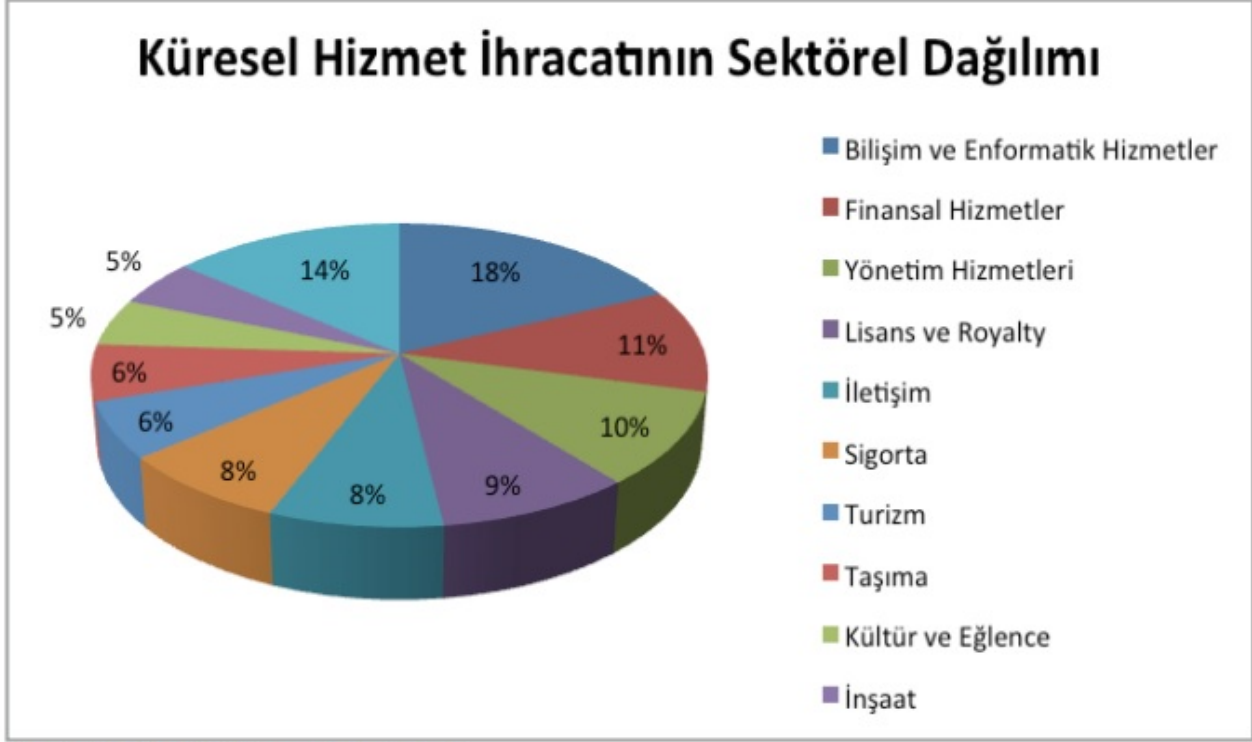
Kaynak: IMF Primary Commodity Prices Database.

Bu tabloda tarımsal hammadde fiyat endeksi 2015 yılında % -11.8 düşerken gıda ve içecek ürünleri fiyat endeksi ise % -15.6 düşmüştür.

İki yıl üstü fiyat düşüşünün en yüksek olduğu kalemler yine petrol ve enerji fiyatları olurken 2014 yılında % 1.9 düzeyindeki fiyat artışına rağmen, sonraki yıl % -11.8'lik düşüş yaşayan tarımsal hammadde fiyatları, diğer tüm mal gruplarındaki seyirden farklılaşma göstermiştir.

Dünya hizmet ticaret hacmi ise nispi olarak daha az dalgalı bir seyir göstermiştir. Hizmet ticaretinin sektörel dağılımı ise Şekil 1.6. da gösterilmektedir. Buradaki en yüksek pay, % 18 ile bilişim ve enformatik hizmetler olarak gerçekleşmiştir. Dünya hizmet ihracatının neredeyse 5'te birini bilişim hizmetleri oluşturmuştur.

Şekil-1.6. Küresel Hizmet İhracatının Sektörel Dağılımı.

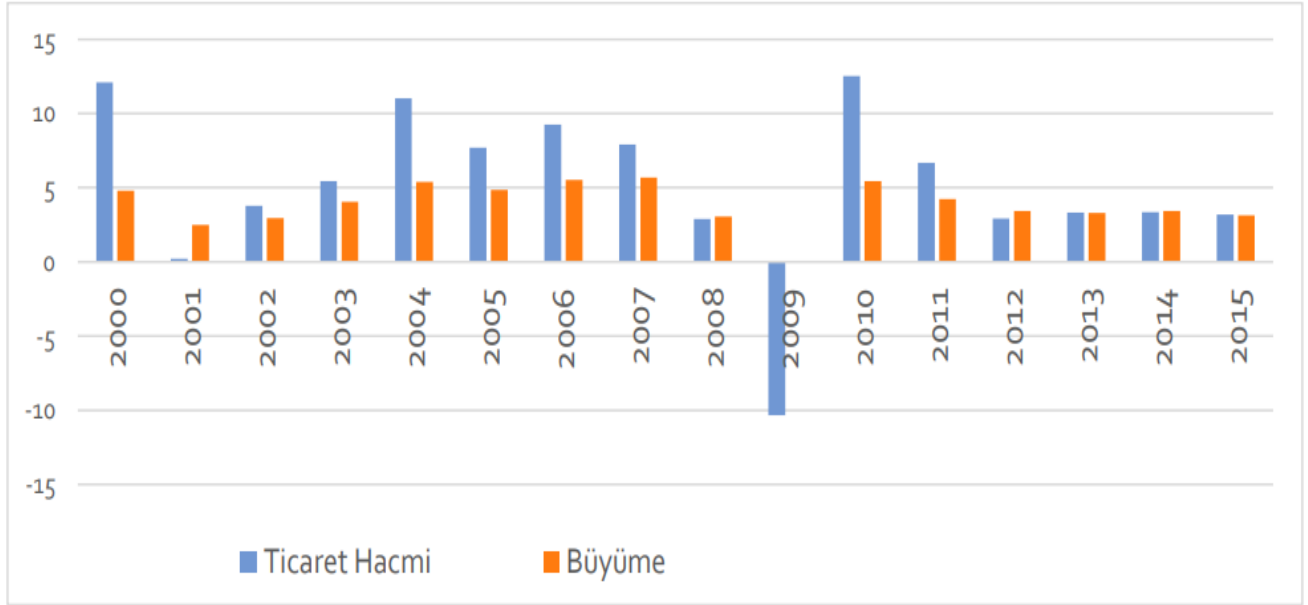

Kaynak. WTO, The World Economy & Trade, 2015

Dünya hizmet ihracatındaki en yüksek ikinci kalem % 14 ile iletişim hizmetleri olmuştur. Üçüncü sırada % 11 ile finansal hizmetler, daha sonra da % 10 ile yönetim hizmetleri yer almıştır. Lisans ve royalty % 9 gibi yüksek bir oranla beşinci sırada kendine yer bulmuştur. İnşaat ve kültür eğlence ise % 5' lik paylarla son iki sırada yer almıştır.

2000 – 2015 döneminde küresel ekonomik büyüme ve ticaret ilişkisi Şekil 1.7. de gösterilmektedir. Burada en dikkat çekici konu, özellikle son dört yılda sürekli olarak yıllık büyüme ve ticaret artış oranlarının birbirlerine çok yaklaşık olarak seyretmesidir. Daha önceki yıllara bakılırsa görülecektir ki, daha yüksek ticaret artışlarına rağmen, ekonomik büyüme oldukça sınırlı kalmıştır.

Şekil-1.7. Küresel Ticaret Hacmi ve Ekonomik Büyüme ilişkisi.

Kaynak: IMF.

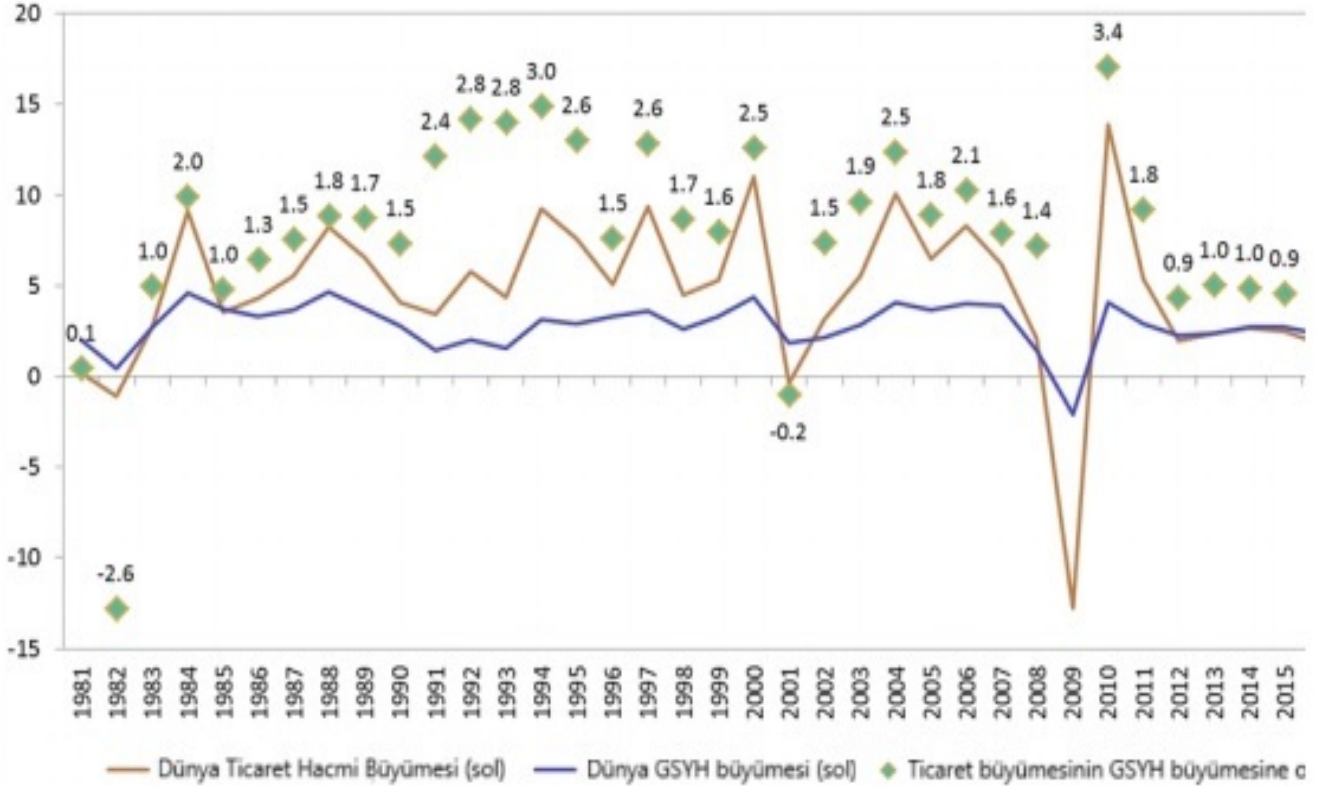
Ekonomik büyüme ve ticaret ilişkisinin ciddi dalgalandırmalar gösterdiği bu 16 yıllık dönem, toplam olarak ticaretin rekorlar kırdığı bir dönem olmuştur. Buna karşılık büyüme benzer bir eğilimi gösterememiştir. Buna rağmen 16 yılda ortalama %3'ün üzerinde bir büyüme başarılmıştır.

Dünya GSYH büyümesi ve ticaret büyümesi arasında daha uzun dönemli bir analiz yapıldığında son 16 yıllık ilişki daha çarpıcı olarak göze çarpmaktadır.

1980'li, 1990'lı, 2000'li ve 2010'lu yılları kapsayan toplam 35 yıllık zaman serisi ile dünya ticaret hacmi büyümesi, dünya GSYH büyümesi ve ticaret büyümesi / GSYH büyümesi oranı birlikte değerlendirildiğinde GSYH büyümesinin, ticaretteki hareketliliğe olan duyarlılığı gözle takip edilebilmektedir.

Şekil 1.8.'de bu üçlü ilişki birlikte verilmektedir. Kırmızı çizgi ticareti, mavi çizgi GSYH'yi ve ikisi arasındaki oranı gösteren yeşil dörtgen göstermektedir. Oran 1 olduğunda, ticaret ve GSYH büyümeleri bir birine eşit demektir. Oranın 1'den büyük olması ticaretin, GSYH'dan daha yüksek büyüdüğünü, 1'den küçük olması ise GSYH'nın ticaretten yüksek büyüdüğünü göstermektedir.

Şekil-1.8. Dünya Ticaret ve GSYH büyümeleri ve Oransal İlişkisi

Kaynak: *WTO and UNCTAD*

35 yıllık geçmişin en fazla dikkat çeken özellikleri;

1. Son dört yıldaki ticaret ve GSYH büyüme ilişkisi benzersiz konumdadır. Çünkü bu 35 yılın hiçbir döneminde 0.9 ve 1.0 aralığında durağanlaşmamıştır.
2. 2009 yılındaki ticaret daralması düzeyi benzersiz durumdadır.
3. 1981 ve 2001 yıllarında dünya ticareti bir yıl öncesine göre daralmıştır.
4. 2010 yılındaki ticaret büyümesi, GSYH büyümesinin 3.4 katı olmuş ve bu oran rekor nitelikli olmuştur. Yani ticaret büyümesi rekor kırarken GSYH büyümesi buna duyarsız kalmıştır.
5. Son dört yıl hariç ortalama oran, 1.8 düzeyinde gerçekleşmişken son dört yılda bu ortalamamın yarısı gerçekleşmiştir.
6. Genel olarak ticaret büyümesi, GSYH hasıla büyümesinin yaklaşık iki katı üstünde bir ortalamaya sahip olmuştur. Fakat son dört yılda bu ilişki yaklaşık bire bir konumunda gerçekleşmiştir.

Tablo-1.2. Dünya Ticaret Hacmi, Bölgeler ve Ülkeler Ayrımıyla Yıllık % Değişim

Ülke Grupları/Ülkeler	2013	2014	2015 ⁽¹⁾
Dünya Ticaret Hacmi	3,3	3,4	3,2
Dünya İhracat Hacmi	3,5	3,2	3,4
Gelişmiş Ülkeler	2,9	3,4	3,1
ABD	2,8	3,4	1,5
Euro Bölgesi	2,1	3,8	4,6
Almanya	1,6	4,0	5,5
Fransa	1,7	2,4	5,9
İtalya	0,5	2,7	4,4
İspanya	4,3	4,2	5,0
Yunanistan	2,1	9,0	-7,0
Japonya	1,2	8,4	1,6
Kanada	2,0	5,4	3,0
İngiltere	1,5	0,5	6,6
G7 Ülkeleri	1,8	3,8	3,8
Gelişmekte Olan Ülkeler	4,4	2,9	3,9
Rusya	4,1	-1,7	-2,2
Türkiye	0,3	4,5	-0,5
Gelişmekte Olan Asya Ekonomileri	7,0	5,5	4,3
Çin	9,0	5,8	3,0
Hindistan	4,4	3,8	4,3
ASEAN-5 ⁽²⁾	3,4	4,8	7,5
Latin Amerika ve Karayipler	2,0	1,5	4,5
Brezilya	2,8	-0,7	8,9
Meksika	2,4	7,3	9,3
Dünya İthalat Hacmi	3,2	3,5	3,0
Gelişmiş Ülkeler	2,0	3,4	4,0
ABD	1,1	3,8	5,9
Euro Bölgesi	1,2	4,2	4,9
Almanya	3,1	3,7	5,6
Fransa	1,7	3,8	5,4
İtalya	-2,3	1,8	5,1
İspanya	-0,5	7,6	7,4
Yunanistan	-1,6	7,4	-2,1
Japonya	3,1	7,4	0,6
Kanada	1,3	1,8	0,6
İngiltere	1,4	2,4	5,3
G7 Ülkeleri	1,5	3,8	4,7
Gelişmekte Olan Ülkeler	5,2	3,6	1,3
Rusya	6,7	-7,0	-31,2
Türkiye	8,4	-0,3	-1,6
Gelişmekte Olan Asya Ekonomileri	6,5	5,6	5,8
Çin	11,2	7,0	2,5
Hindistan	-3,8	6,1	11,1
ASEAN-5	3,4	2,0	9,5
Latin Amerika ve Karayipler	3,4	0,7	-0,7
Brezilya	8,4	-0,2	-4,2
Meksika	2,6	5,7	7,5

Kaynak: IMF, World Economic Outlook, October 2016

(1): 2015 yılı verileri tahminidir.

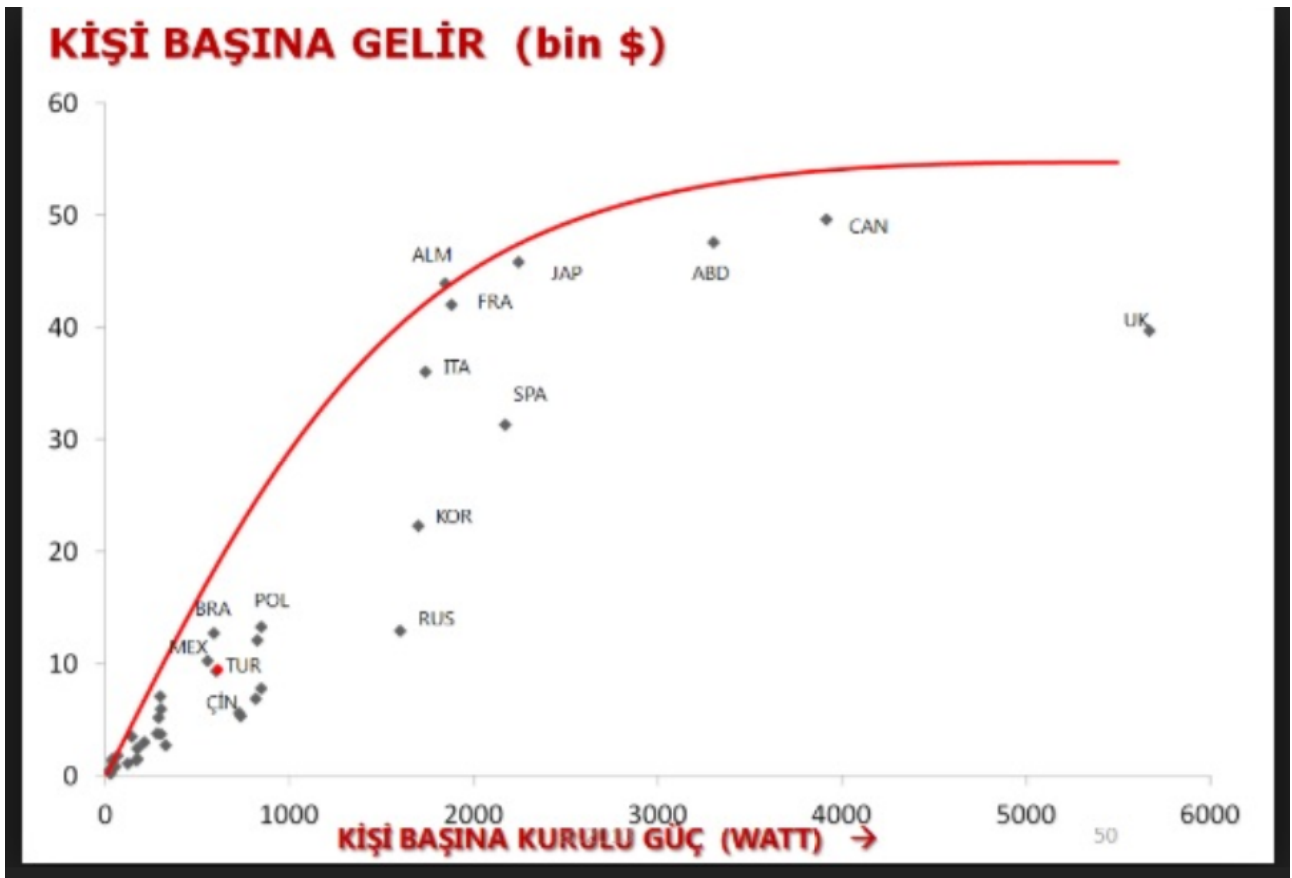
(2): Endonezya, Malezya, Filipinler, Tayland ve Singapur.

Dünya mal ve hizmet ihracatı ve ithalatı bakımından bölgeler ve ülkeler için yıllık yüzde değişimler bu tabloda verilmektedir. Dünya ticaret hacminin son 3 yılda sırasıyla % 3.3, % 3.4 ve % 3.2 büyüdüğü durumda Türkiye ihracatı sırasıyla % 0.3, % 4.5 ve % -0.5 değişirken ithalatı ise sırasıyla % 8.4, % -0.3 ve % -1.6 düzeyinde değişmiştir. Dünya ortalamasına göre son derece oynak bir dış ticaret performansı sergilemiş durumdayız.

Dünya üretim, ticaret ve gelir bakımlarından konumumuzu görmek için iyi bir gösterge kişi başına gelir ve kişi başına kurulu güç kapasitesinin birlikte değerlendirilmesinden elde edilen göstergedir.

Şekil 1.9'da bu göstergeye göre ülkemizin konumu gösterilmektedir.

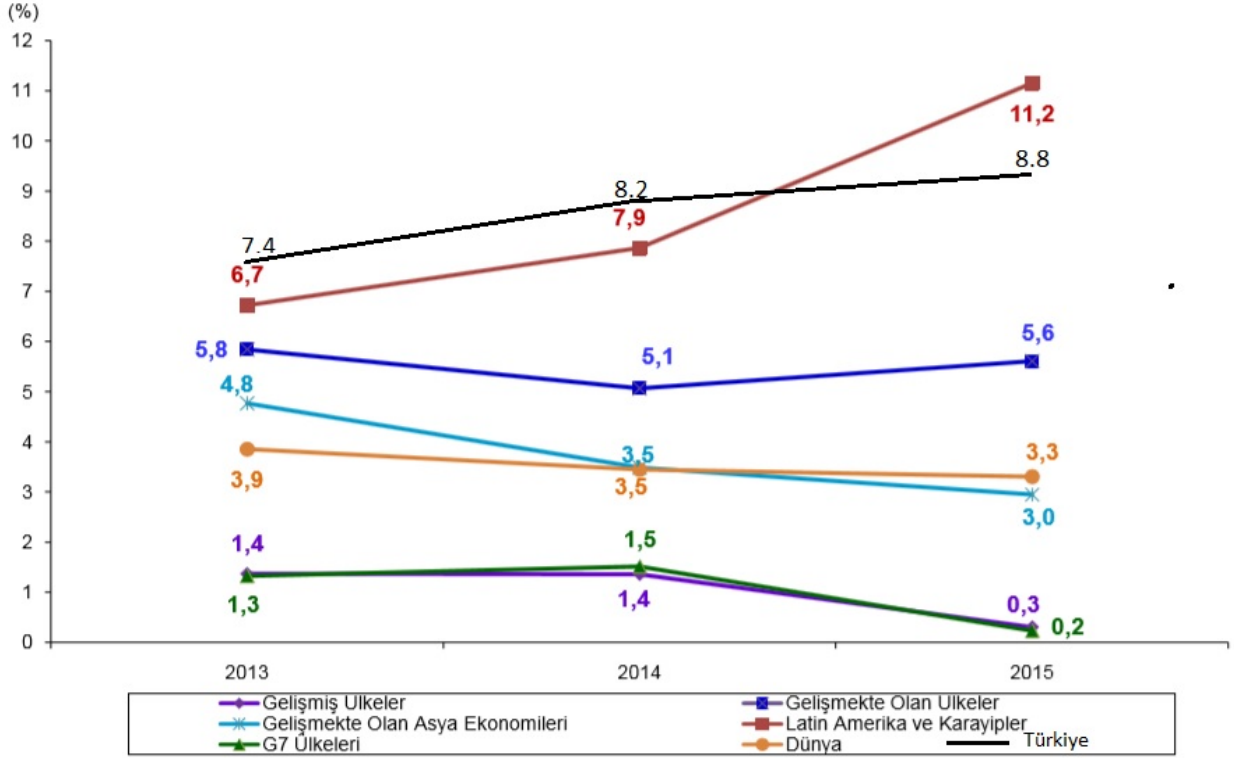
Şekil-1.9. Kişi Başına Gelir (\$) ve Kişi Başına Kurulu Güç (watt) Konumlandırması

2015 yılı itibariyle Türkiye (TUR) kısaltması ve kırmızı dörtgenle şekilde yerini almıştır. Bize yakın konumda bulunan Çin, Meksika, Brezilya ve Polonya gibi ülkeler arasında kümelenmiş durumdayız.

Kişi başına kurulu güç kapasitesine (watt) göre kişi başına gelir (\$) oranlamasında biz Çin'den ve Rusya'dan daha iyi bir orana sahipken Meksika ve Brezilya ise bizden daha iyi bir orana sahip gözükmektedir. Çünkü eğer bu konuda temel verimlilik göstergesi, aynı güç kullanımı ile daha fazla gelir üretmekse yani daha verimli bir güç kullanımı göstergeyse Türkiye'nin durumu böyledir.

Şekil-1.10. Dünyada Bölgesel ve Türkiye’de TÜFE Eğilimi.

Kaynak: IMF.

Büyüme, gelir, ticaret, borçlanma ve kazanç dinamiklerinin yarattığı enflasyonun (tüketici enflasyonu), dünyadaki bölgesel ve Türkiye’deki eğilimlerinde dikkat çeken en önemli durum, 2013 yılından itibaren sadece Latin Amerika ve bizde istikrarlı bir yükselişin hakim olmasıdır. Her ne kadar bizdeki enflasyonun artış hızının Latin Amerika’dan düşük kalması söz konusu olsa da hala dünya ortalamasının 3 katına yakın seyretmektedir. Gelişmekte olan ülkeler ortalamasının ise %60 üzerinde bulunmaktadır.

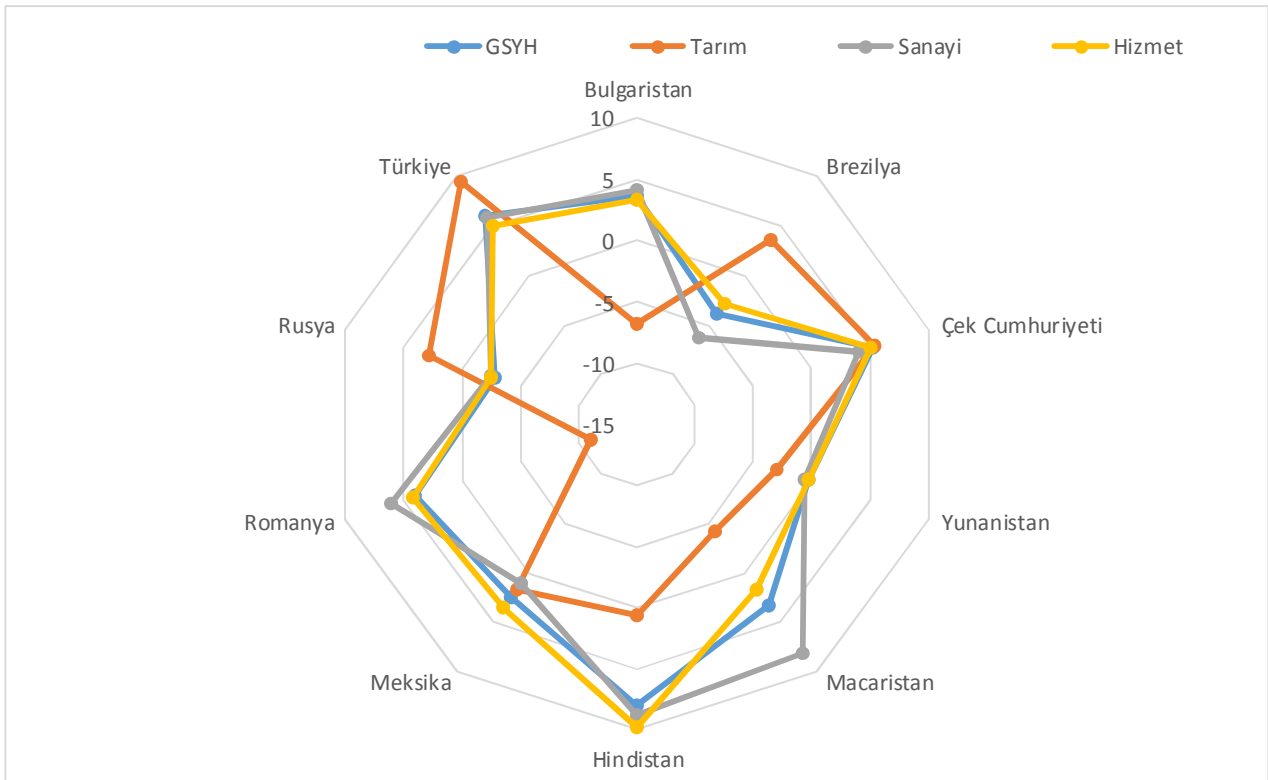
Gelişmiş ülkeler ise istikrarlı bir eğilim ile dezenflasyonist bir baskının altında bulunmaktadırlar. Tüm negatif faiz politikalarına rağmen enflasyonlarını istenen %2 düzeyine çekememektedirler. Bunun en önemli nedenlerinden biri kuşkusuz var olan arz fazlalığıdır.

Ülkemiz açısından genel bir değerlendirme ile enflasyon hala tek haneli düzeydedir ve eğilim aşağıya doğru değil, çift haneye doğrudur. Bu durum, önümüzdeki dönem için muhtemelen en çok dikkat etmemiz gereken konuların başında gelmektedir. Özellikle dolarize olmuş ve ithalat bağımlı bir ekonomideki yumuşak karın, kuşkusuz kur fiyatlarındaki olası yukarıya hareketlenmelerdir.

2. Türkiye Ekonomisinde Görünüm ve Eğilimler:

Türkiye ekonomisi 2015 yılını %6.1'lik bir büyüme ile tamamlamıştır. Bu büyüme performansının benzer ülkelerle karşılaştırıldığındaki yeri Şekil 2.1. de verilmektedir. Buna göre Hindistan'dan sonraki en iyi performansa sahip olduğumuz 2015 yılında, diğer ülkelerden özellikle Macaristan, Romanya ve Çek Cumhuriyeti bize yakın büyümeler gerçekleştirmiştir.

Şekil-2.1. Seçilmiş Ülkeler için 2015 Yılı büyümeleri (%)

Gelişmekte olan ülkeler grubunda bulunan bu ülkelerin temel sektörler itibariyle performansında sıra dışı durum tarımda yaşanmıştır. Türkiye, 2015 yılında tarım sektörü büyümesinde diğer ülkelerden açık ara iyi bir performans göstermiştir. Sanayi ve hizmet sektörlerinde ise genel olarak GSYH performansına benzer bir düzeyde büyümeler gerçekleştirmiştir.

Birbirleriyle benzer grupta olan 10 ülkenin GSYH, tarım, sanayi ve hizmet sektörlerindeki büyümelerinin birlikte karşılaştırılmasına olanak veren Şekil 2.1. in toplu değerlendirmesinde dikkat çeken bir diğer unsur da tarım sektöründeki büyüme oynaklığında görülen yüksekliktir. Bu 10 ülkenin tarım sektörleri 2015 yılında yüksek bir oynaklıkla büyüme performansına sahip olmuştur.

Şekil 2.2.'de; tarım, inşaat, ticaret, konaklama, eğitim gibi seçilmiş 5 adet reel sektör, tüm sektörler toplamı (Sek.Top.), vergi ve sübvansiyonlar (Vergi/Sub) ile nihai gayrisafi yurtiçi hasıla (GSYH) rakamları, 2010-2015 dönemi için % büyüme olarak verilmiştir.

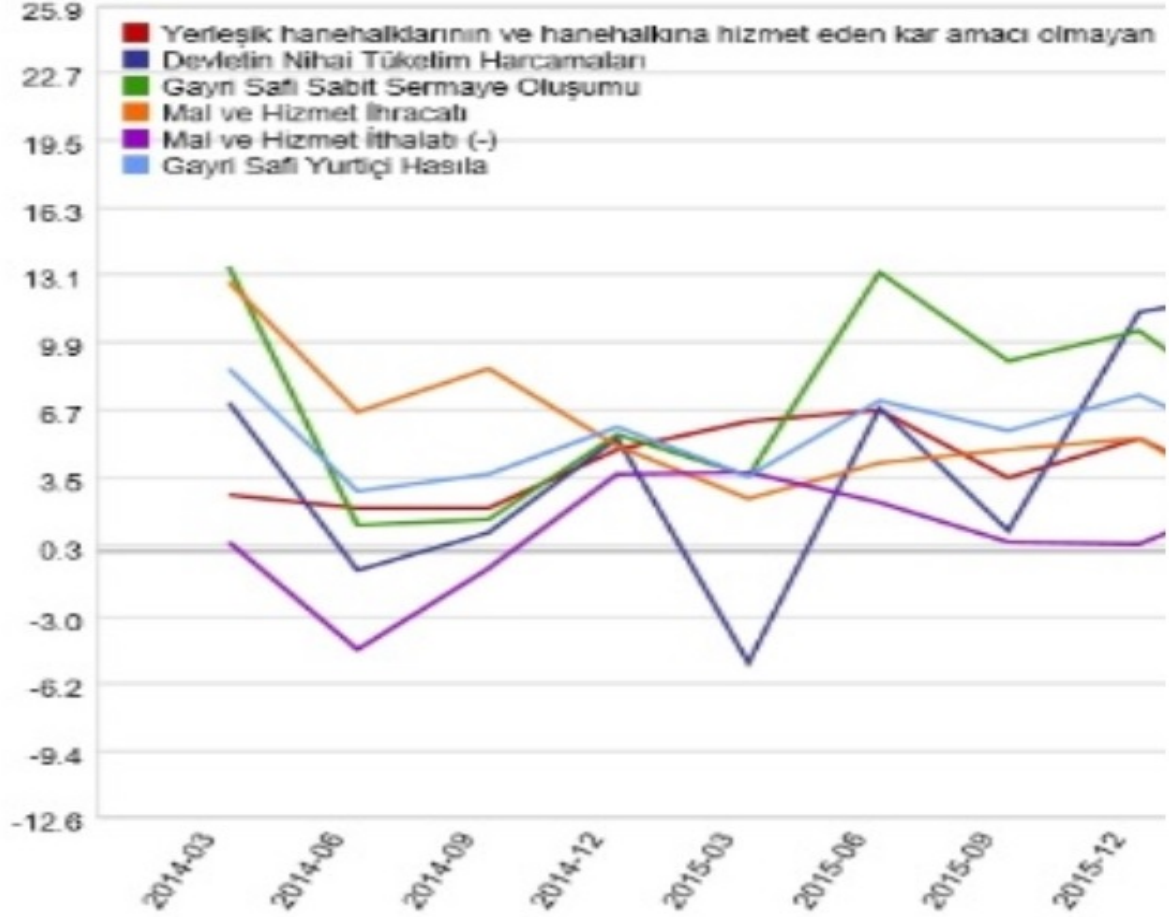
6 yılı kapsayan dönemde büyümenin en oynak olduğu kesim, açık ara inşaat olmuştur. Öyle ki, büyümenin dalga boyu % 4.9 ile % 24.7 arasında oynaklık göstermiştir. Keza konaklama ve yeme içme kesimi de benzer bir oynaklığı % 3.7 ile % 22.5 arasında göstermiştir. 6 yıllık dönemde 5 kattan fazla oynaklık gösteren bu sektörlerin en iyi ve en kötü yıllarına bakarsak göreceğiz ki, en iyi olduğu 2011 yılında genel ekonomi de rekor büyüme göstermiştir. En kötü yıllar olan 2014 ve 2015 yıllarında da genel ekonomik büyüme, ortalamanın altında kalınan yıllar olma özelliği göstermiştir. Yani bu iki sektör ile genel ekonomik büyüme arasında güçlü bir ilişkinin olduğu gözükmemektedir. Büyüme oynaklığı en yüksek iki sektörle bu kadar yakın ilişki içinde olan genel büyüme performansı gelecek için bünyesinde ciddi bir risk barındırmaktadır.

Eğitim kesimi ise bu 6 yıllık dönemde oynaklığı en az olan yani büyüme varyansı en düşük olan kesim özelliği göstermiştir. En iyi ve en kötü yılları arasında 3 kattan az bir oynaklık söz konusu olmuş ve genel ekonomik büyüme ile de düşük ilişkiye sahip olmuştur. Ayrıca tarım sektöründen sonraki en düşük büyümeleri sağlayan kesim de eğitim olmuştur.

Tarım sektörü bu 6 yıllık dönemde genel ekonomik büyüme ile düşük ilişki içinde bulunmuş ve nispi olarak güdük bir büyüme performansı göstermiştir. Örneğin genel ekonomik büyümenin % 11.1 ile rekor kırdığı 2011 yılında tarım sektörü sadece % 3.4 büyüebilmiştir. Diğer taraftan bu sektörler ve genel ekonomi büyümesi içerisinde en düşük büyüme de % 0.6 ile tarım sektöründe gerçekleşmiştir. Buna rağmen kendi içindeki büyüme oynaklığı konusunda oransal olarak diğer tüm sektörlerden çok daha yüksek bir dalga boyuna sahip olmuştur. Öyle ki, en düşük büyümesi ile en yüksek büyümesi arasında 16 katlık bir fark söz konusudur. Diğer sektörlerden genel olarak daha düşük bir büyüme gösterirken oynaklıkta bu kadar yüksek bir orana sahip olması tarımın çok ciddi sorunlarının olduğunun bir göstergesidir. Tarımdaki bu oynaklık, iklim ve mevsim dalgalanmalarıyla açıklanabilecek durumu epeyce aşmış durumdadır. Daha detaylı değerlendirmeler Bölüm 3 ve Bölüm 4'te yapılmıştır.

Türkiye ekonomisinin 2010 ve 2015 dönemindeki sektörel büyüme performansı toplu bir değerlendirmeye tabi tutulduğunda dikkat çeken en önemli husus, oynaklığı yüksek bir dönemden geçmiş olduğumuz yönündedir. Öyle ki, yıldan yıla oynaklığın nispi düşük olduğu GSYH da bile %100'ü aşan oynaklık söz konusu olmuştur.

Şekil-2.3. Sektörel Büyümelere Çeyrek Dönem Değişimler (%)

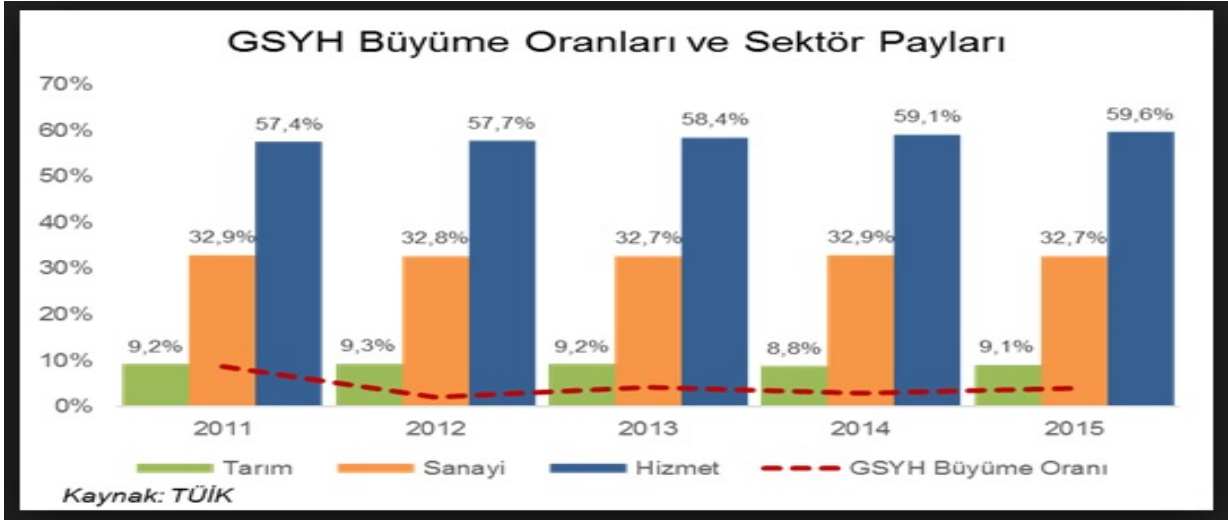
Türkiye ekonomisindeki sektörel büyümlerin çeyrek dönemler (3'er aylık) itibariyle değişimini görmek, son dönemde hangi sektörler diğerlerine göre öne çıkmıştır? sorusuna ışık tutmaktadır. Şekil 2.3. te 2015 yılı son çeyreğinde özellikle devletin nihai tüketim harcamalarındaki bir önceki çeyreğe göre artış oranı çok yüksek olmuştur. Üçüncü çeyrekte % sıfır civarında seyreden büyüme, son çeyrekte %12'yi geçmiştir.

Diğer taraftan yatırımların temel göstergesi niteliğindeki gayri safi sabit sermaye oluşumundaki büyüme oranı 2015 yılının ikinci yarısından itibaren hızlı bir şekilde düşmeye başlamıştır. Bu eğilim, bizim gelecekteki büyüme potansiyelimiz için iyi bir gösterge değildir.

Mal ve hizmet ihracatı büyümesindeki 2014 yılı ilk çeyreğinden itibaren yaşanmakta olan sürekli düşüş eğilimi de gelecek için diğer bir dikkat çekici olumsuz gerçekleşme olmuştur.

Son iki yılın çeyrek dönemler itibariyle GSYH ve sektörel büyüme performanslarının topluca bir değerlendirmesi bakımından en dikkat çekici husus, yüksek oynaklıktır. Hem daha uzun geçmişli verilerinde hem de nispi kısa vadeli verilerde bu oynaklık kendisini göstermektedir.

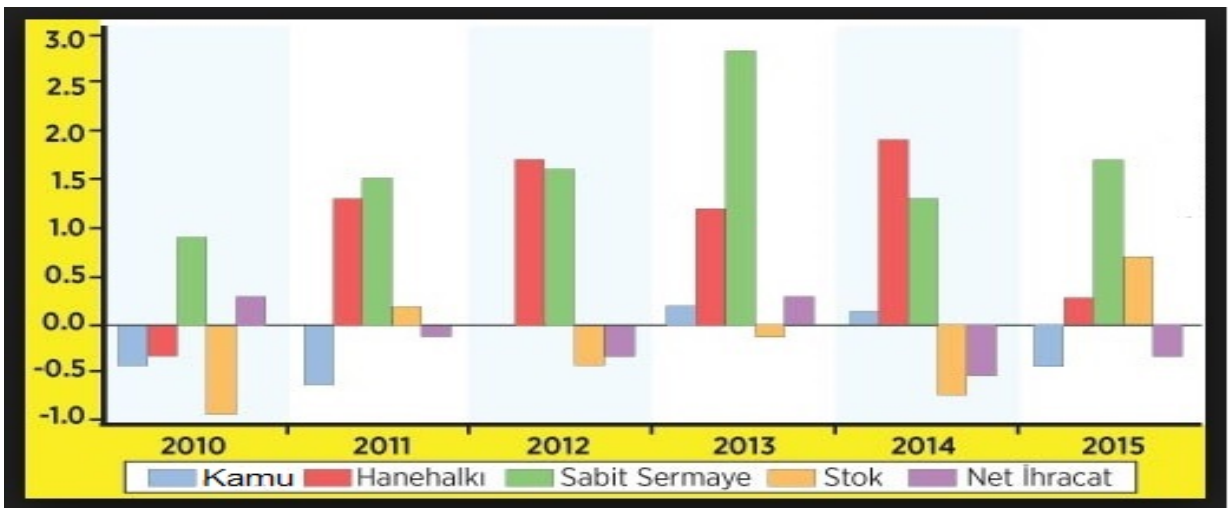
Şekil-2.4. Ekonomik Büyüme ve Sektörel Paylar.

Şekil 2.4. te temel sektörlerin ekonomi içindeki payları verilmektedir. Son 5 yıldaki bu pay dağılımı içerisinde en çok dikkat çeken konulardan biri, hizmet sektöründe yaşanan sürekli pay artışıdır. Hizmet sektörü 2011 de %57.4 düzeyinde bulunan ekonomi içindeki payını her yıl sürekli olarak artırmış ve 2015 yılında ekonominin %60'ına yaklaşmıştır. Tarım ve sanayi sektörlerinin ekonomi içindeki payları ise doğal olarak azalmıştır.

2010 ve 2015 dönemindeki ekonomik büyümeye sektörlerin katkısı konusu her zaman olduğu gibi dikkat çekici ve önem arz edici olmuştur. Şekil 2.5. te söz konusu dönemdeki büyümelere sektörlerin katkısı gösterilmektedir.

Şekil-2.5. Ekonomik Büyüme Sektörlerin Katkısı (%)

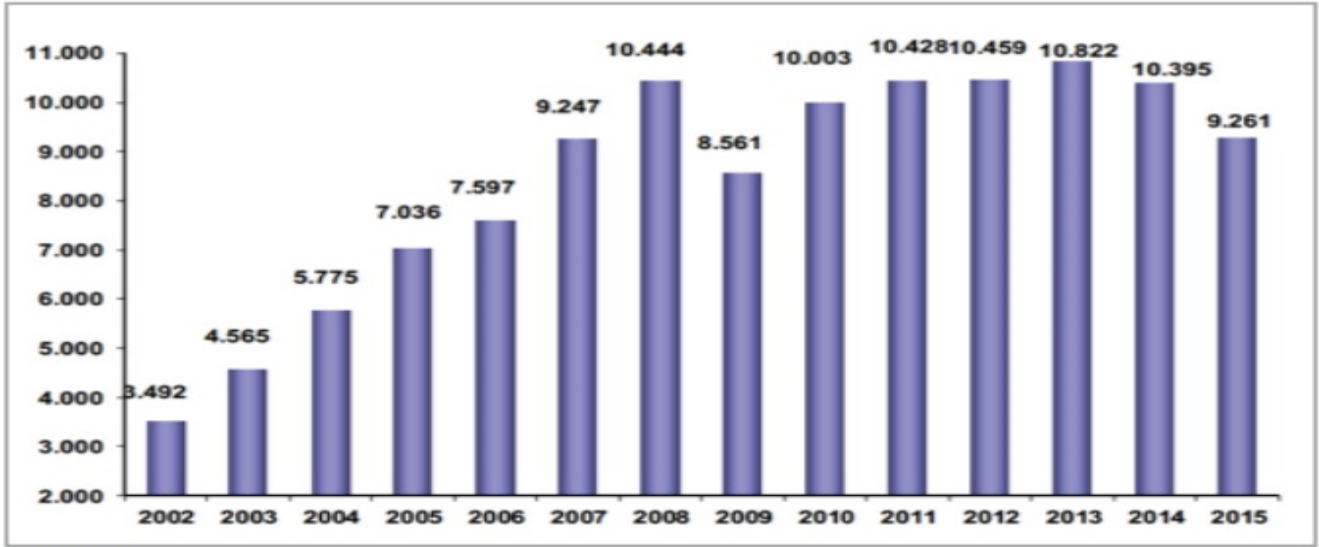

Kaynak: TCMB

Toplam büyümeye sektörlerin katkısı bu dönemde ağırlıklı olarak sabit sermaye ve hanehalkı kesimlerinden gelmiştir. Stok değişiminin büyümeye katkısı toplam itibarıyla sıfır civarında seyrederken net ihracatın toplam katkısı açık ara negatif düzeyde olmuş, yani büyümeyi geriletmiştir.

Ekonomide ve onun bileşenleri olan sektörlerde yaşanan büyümlerin nüfusa etkisini, gelir ve paylaşım itibariyle zaman serisi halinde değerlendirmek faydalıdır. Buna göre Şekil 2.6. da kişi başına gelir durumumuz 2002-2015 dönemi için gösterilmektedir.

Şekil-2.6. Kişi başına Gelir Eğilimi (USD)

Kaynak: TÜİK

2002 yılında yaklaşık 3,500 USD ile başlayan bu dönemde rekor, 2013 yılındaki 10,822 USD ile yaşanmıştır. 2015 yılında ise kişi başına gelirimiz 9,261 USD ye düşmüştür. USD cinsinden yaşanan bu dalgalanmadaki en önemli belirleyicilerden biri USD fiyatıdır. USD'nin pahalandığı dönemlerde kişi başına gelirimiz doğal olarak hızla düşmektedir. Reel döviz kuru endekslerindeki değişimler, bu görece dalgalanmaları değerlendirmek bakımından önem taşımaktadır.

Tablo-2.1. Gelir Dağılımı Eşitsizliği Ölçüsü Olarak Gini Katsayısı

Gini Katsayısı	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Yıllar										
Türkiye	0,428	0,406	0,405	0,415	0,402	0,404	0,402	0,4	0,391	0,397

Kaynak: TÜİK

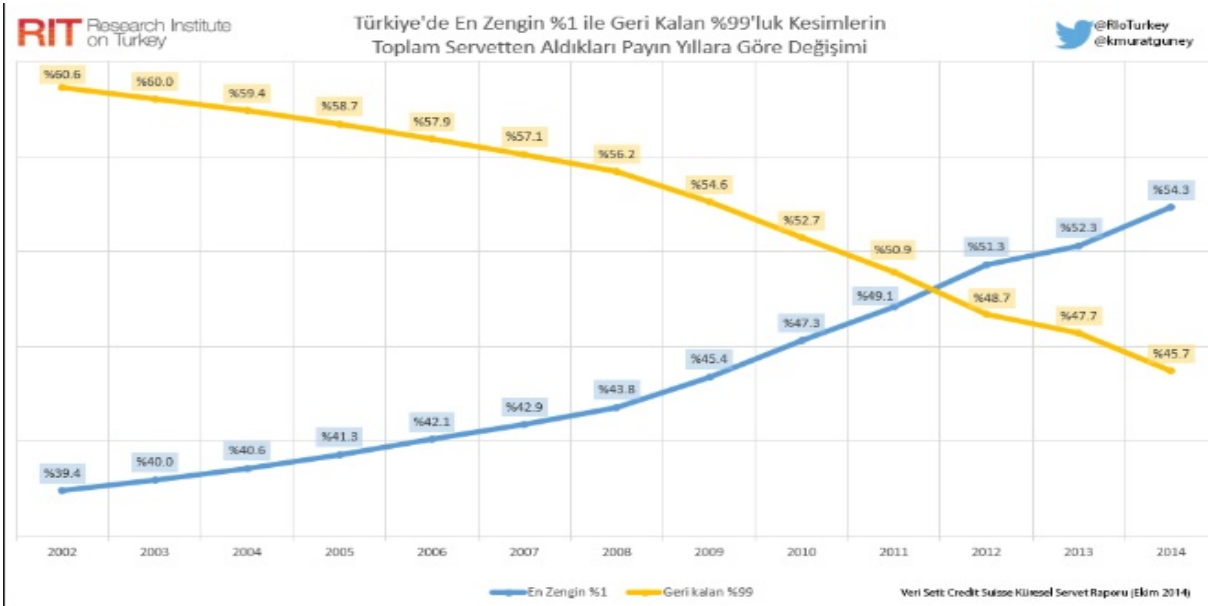
Gelir dağılımındaki eşitsizliği yani gelir paylaşımındaki adaleti göstermesi bakımından Gini Katsayısı, dünyada genel kabul görmüş bir ölçüdür. Buna göre katsayı bire yaklaştıkça gelir eşitsizliği yani paylaşım adaletsizliği artıyor demektir. 2014 yılındaki 0.391 lik katsayı, son yıllardaki en iyi derecemiz durumundadır.

Şekil-2.7. Dünyada Gini Katsayısı Eğilimi

Şekil 2.7. deki dünya Gini katsayısı eğilimine bakarsak aslında içinde bulunduğumuz konumun çok da kötü olmadığını söyleyebiliriz. 1970’li yıllardan bugüne dünyada gelir paylaşımındaki eşitsizliğin nasıl dramatik ölçüde arttığını görmek bakımından öğretici bir grafik konumundadır. Ancak Türkiye’deki gelir paylaşımının değişimi konusunda Şekil 2.8. oldukça etkileyicidir. Buna göre en zengin %1’in toplan gelirden aldığı pay, 2011 yılından itibaren %99’un aldığı payı geçmiş ve aradaki makas da takip eden yıllarda açılmaya devam etmiştir.

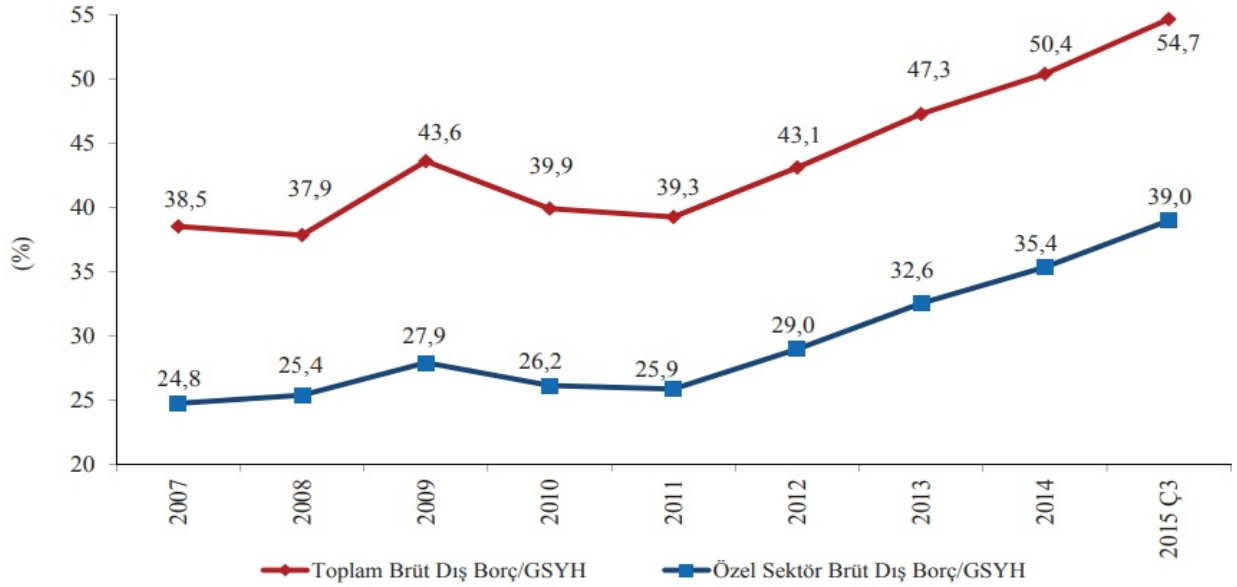
Şekil-2.8. Türkiye’de En Zengin %1’in Gelirden Aldığı Pay (%)

2002 yılında %39 civarında olan en zengin %1'in payı, 2015 yılında %55 düzeyine çıkmıştır. Küresel düzeydeki dağılım yönünde ancak ondan daha hızlı bir değişim içinde bir dönem yaşanmıştır.

Büyüme ve gelir eğilimleri bu yönde seyrederken her ikisi için de önemli belirleyici olan borçlanma eğilimleri de genel olarak hızlı büyüyen bir yapıda olmuştur. Öncelikle toplu bir gösterge olarak dış borçların GSYH'ye oranındaki değişimi incelendiğinde Şekil 2.9. dikkat çekmektedir.

Şekil-2.9. Dış Borçların GSYH'ya Oranı

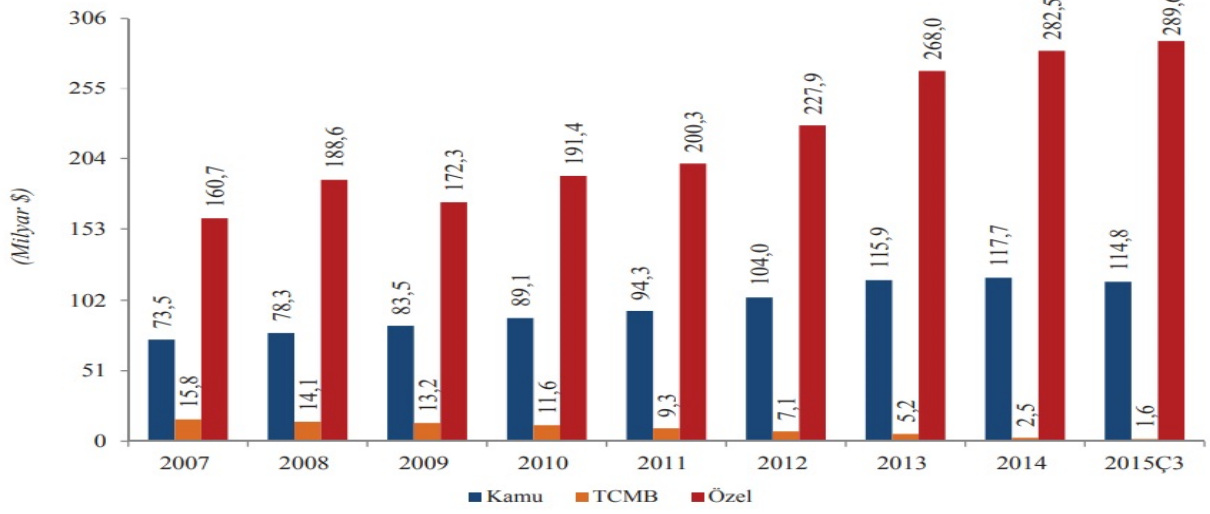

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

2007 yılında toplam brüt dış borcun ve özel sektör dış borcunun GSYH'ya oranı sırasıyla %38.5 ve %24.8 iken 2015 yılı üçüncü çeyreğinde bu oranlar sırasıyla %54.7 ve %39 düzeyine çıkmıştır. Artış hızı itibariyle bakıldığında toplam dış borç 2007-2015 döneminde toplam dış borç %42 ve özel sektör borcu ise %58 artış göstermiştir.

Dış borçlanmanın en önemli riski, doğal olarak kur tarafında bulunmaktadır. Bu risk gerçekleşmediği sürece dış kaynak girişinin ülke, sektör ve firma düzeyinde olumlu etkileri söz konusu olacaktır. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, 2013 yılı Mayıs ayındaki FED açıklamaları doğrultusunda parasal genişlemeci politikalar, yerini daha sıkılaştıran para politikalarına bırakmaya başlamıştır ve bu durum kur riskini yükselten bir önem arz etmeye başlamıştır.

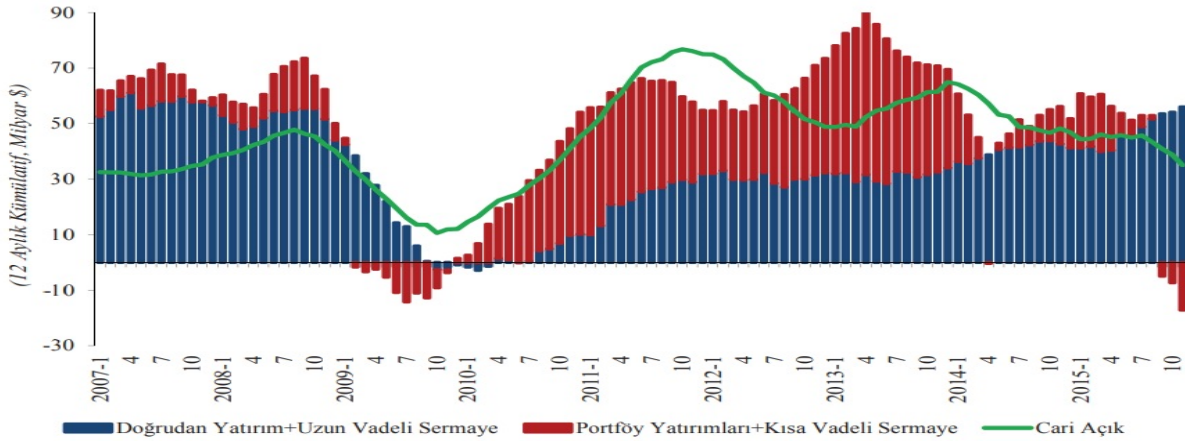
Şekil-2.10. Borç Miktarı (milyar USD)

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Türkiye ekonomisinin kamu, TCMB ve özel kesim itibariyle borç miktarı Şekil 2.10. da verilmiştir. 2007-2015 dönemindeki miktarlar artış hızı itibariyle değerlendirildiğinde kamu borcu %56 artarken özel sektör borcu %81 artış göstermiştir.

Şekil-2.11. Yatırımların ve Cari Açığın Eğilimi.

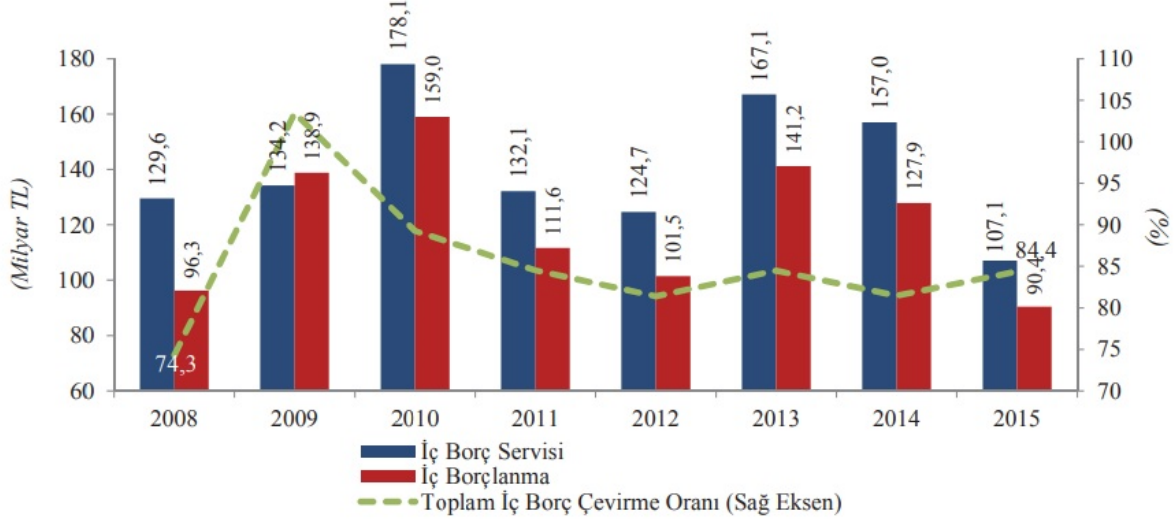
Kaynak: TCMB

Portföy Yatırımları+ Kısa Vadeli Sermaye : Hisse Senetleri, Hükümetin Borç Senetleri, Kısa Vadeli Ticari Krediler, Bankalar ve Diğer Sektörlerin Kısa Vadeli Kredileri, Bankalardaki Mevduat Kalemi
Doğrudan Yatırımlar+Uzun Vadeli Sermaye: Doğrudan Yatırımlar, Bankalar ve Diğer Sektörlerin Uzun Vadeli Net Kredileri, Bankaların ve Hazinesinin Yurtdışına İhrac Ettiği Tahviller

Türkiye'nin cari açığı ve bunun finansmanı konusundaki eğilimi 2007-2015 dönemi itibariyle Şekil 2.11. de verilmiştir. Buna göre sıcak para olarak adlandırılan kısmın çıkış yaşadığı dönem 2009 ve 2015 yılları olmuştur. 2010 ve 2013 dönemi ise sıcak paranın en çok arttığı dönem olmuştur.

Borçlanmanın diğer bir kaynağı da iç borçlanma tarafıdır. 2008-2015 döneminde iç borç yani TL cinsinden borçlanma eğilimi Şekil 2.12. de verilmektedir.

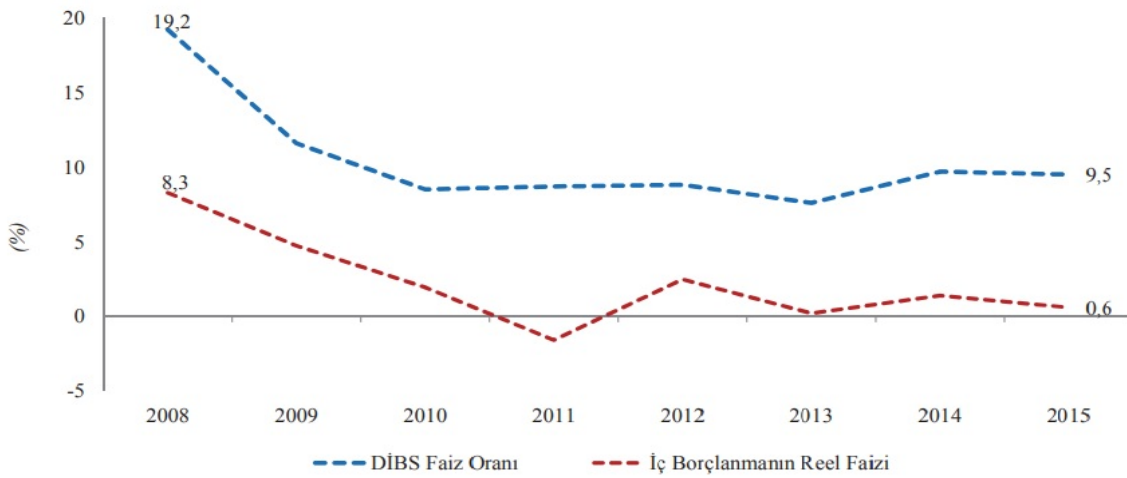
Şekil-2.12. İç Borçlanma Eğilimi.

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Sol ekseninde milyar TL biriminde iç borçlanma ve ödeme miktarları verilirken sol ekseninde iç borç çevirme oranları verilmektedir. Buna göre 2008 yılı, %74.3 iç borç çevirme oranıyla net en fazla iç borç ödemesinin yapıldığı yıl olurken 2009 yılı, %104 iç borç çevirme oranıyla net en fazla iç borçlanmanın yapıldığı yıl olmuştur.

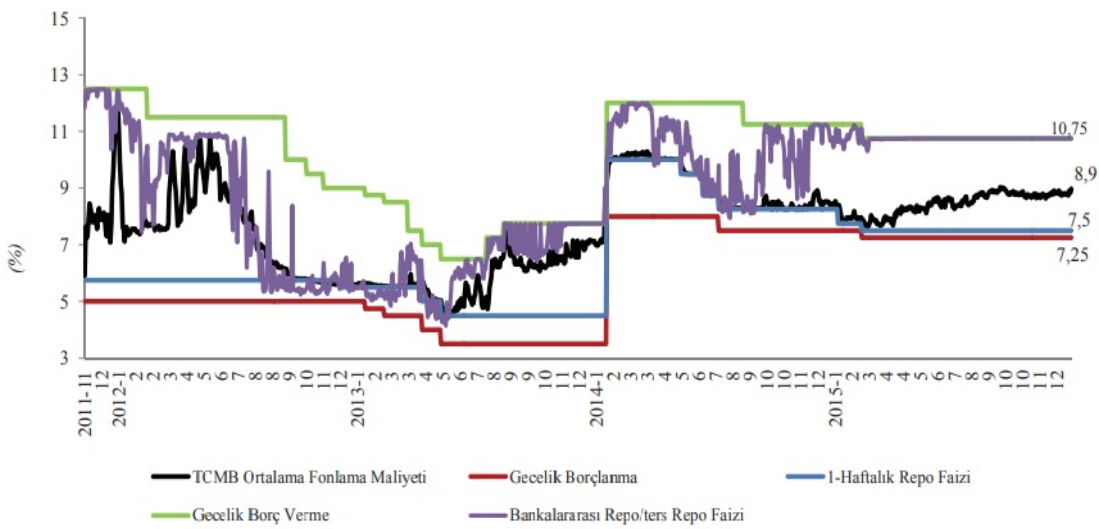
Şekil-2.13. İç Borçlanma Reel Faiz Oranı Eğilimi.

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, TÜİK

Şekil 2.13. te negatif reel faizin olduğu dönem 2011 yılı olarak gözükmemektedir. 2013 ve 2015 yılları ise sıfır reel faiz verildiği dönemler olarak geçmiştir. Ancak burada dikkat çeken önemli konulardan biri de nominal faizle reel faiz arasındaki makastır. Bu makasın açıklığı, 2008-2015 döneminde belirli bir paralellikle benzer kalmıştır. Bu açıklığın belirleyicilerin başında bilindiği gibi enflasyon oranı gelmektedir.

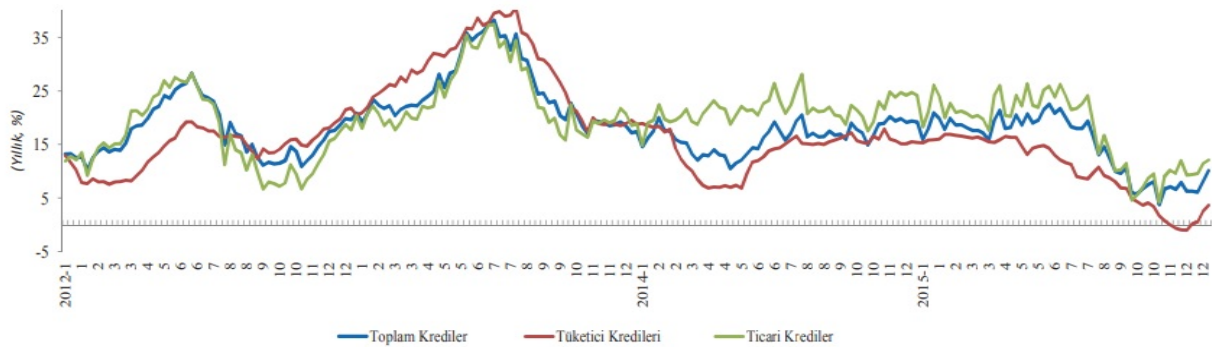
Şekil-2.14. TCMB Faiz Oranları

Kaynak: TCMB

TCMB'nin 2011-2015 dönemindeki faiz oranları 5 çeşit olarak ve özellikle 2014 yılından itibaren de ciddi bir basamakla yükselerek seyrini sürdürmüştür.

Şekil-2.15. Tüketici, Ticari ve Toplam Kredilerin Büyüme Eğilimi

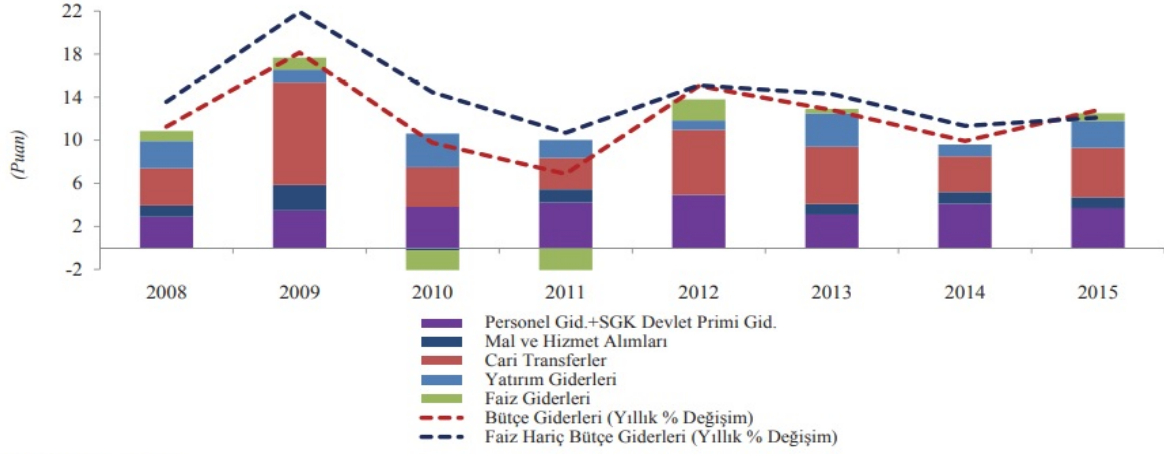
Kaynak: TCMB

*13 haftalık ortalama, yıllıklandırılmış, kur etkisinden arındırılmış

2013 yılı sonuna doğru artış hızı rekoru kıran kredilerdeki büyüme, 2015 yılı sonunda %10'un altına düşmüştür.

Ekonomideki büyüme, gelir ve harcama dinamiklerinin kamuyu ilgilendiren en önemli boyutları, vergiler ve harcamalar üzerine kuruludur. Şekil 2.16. ve 17. De bu boyutlardaki eğilimler verilmektedir.

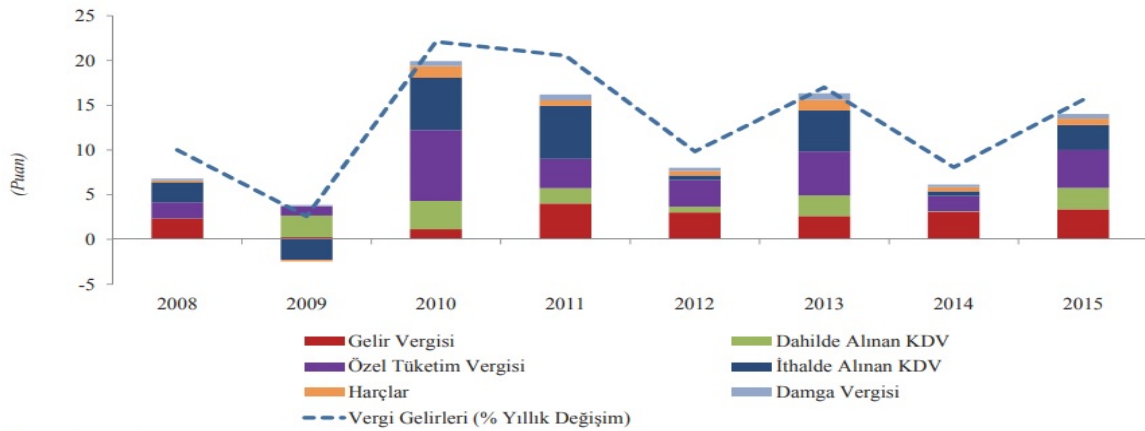
Şekil-2.16. Kamu Giderleri Eğilimi

Kaynak: Maliye Bakanlığı

2008-2015 dönemindeki kamu harcama eğilimlerinin dikkat çeken yönlerinden biri, toplam bütçe giderlerindeki değişim yüzdesi ile faiz dışı bütçe giderlerindeki değişim yüzdesinin 2012 ve 2015 yıllarında aynı olmasıdır. Bu yılların dışındaki yıllarda ise faiz dışı bütçe harcama eğilimi, toplam bütçe harcama eğiliminin üzerinde seyretmiştir.

Şekil-2.17. Kamu Gelirleri Eğilimi.

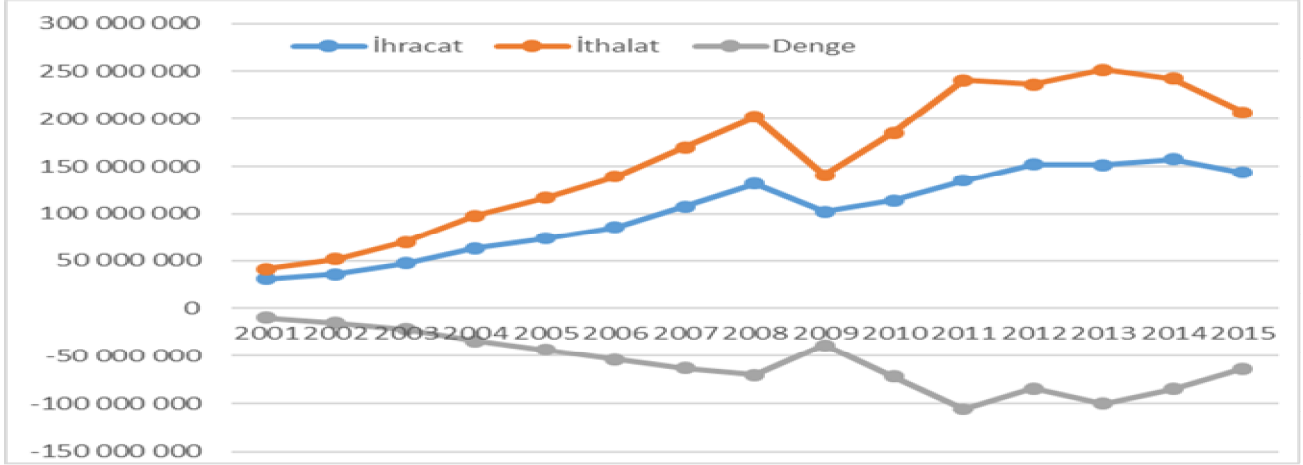

Kaynak: Maliye Bakanlığı

Aynı dönemdeki kamu gelirlerinin genel karakteristiği ise yıllık değişimin %10 civarında kaldığı tespitidir. Halbuki bu dönemde kamu giderlerindeki yıllık değişim, gelir değişiminin üzerinde seyretmiştir.

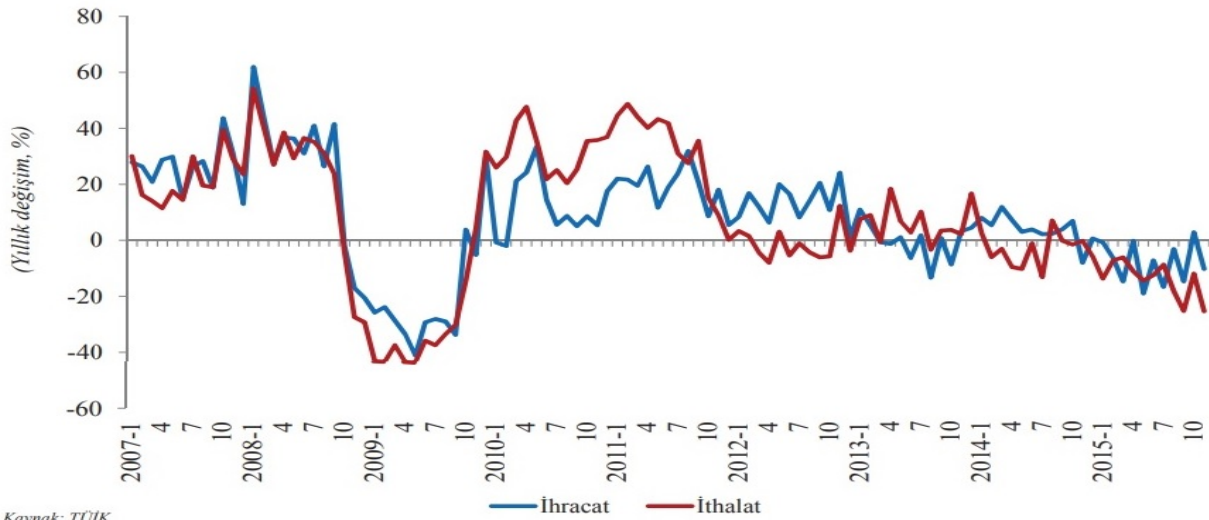
Ekonomideki büyüme ve gelir eğilimlerinin önemli göstergelerinden biri de yaratılan dış ticaret performansdır.

Şekil-2.18. Türkiye İhracat ve İthalat Miktarları (bin USD)

2001-2015 dönemindeki ihracat ve ithalat miktarlarının USD cinsinden toplam hacimleri, yaklaşık 100 milyar USD'den 350 milyar USD'ye yükselmiştir. Bu yükselişe karşılık ihracat ve ithalat arasındaki açıklık 2001 yılına göre devasa ölçüde ve ihracat aleyhine açılmıştır.

Şekil-2.19. İhracat ve İthalatın Yıllık Değişimi (%)

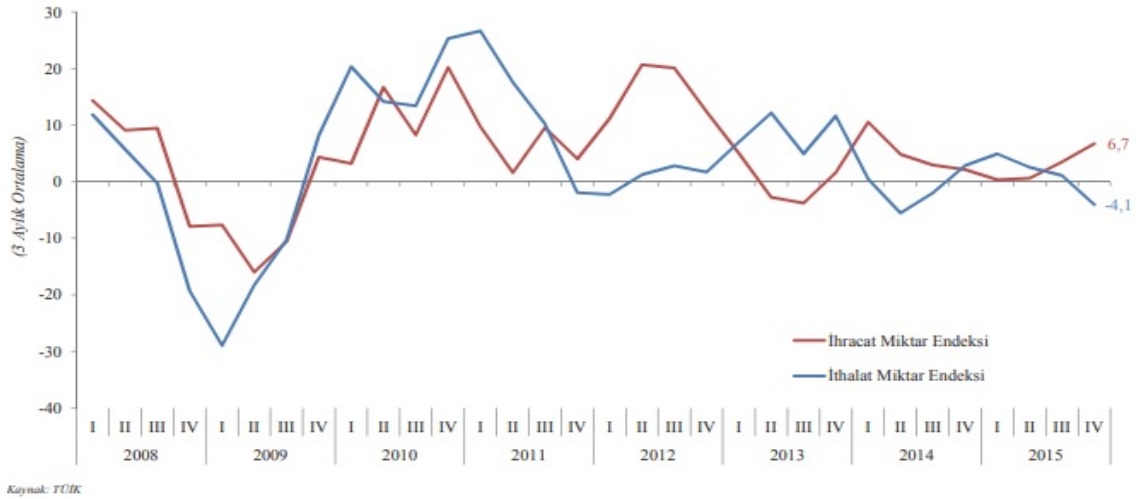

Kaynak: TÜİK

2007-2015 döneminde dış ticaretteki yıllık % değişim eğilimi gittikçe azalan yönde olmuştur. 2009 yılı krizindeki dış ticaret daralması hariç tutulursa, 2007-2008 döneminde yıllık %30 düzeyinde, 2010-2011 döneminde yıllık %20 düzeyinde, takip eden dönemde ise önce sıfır, 2015 yılında ise daralma (negatif büyüme) eğiliminde olduğu görülmektedir.

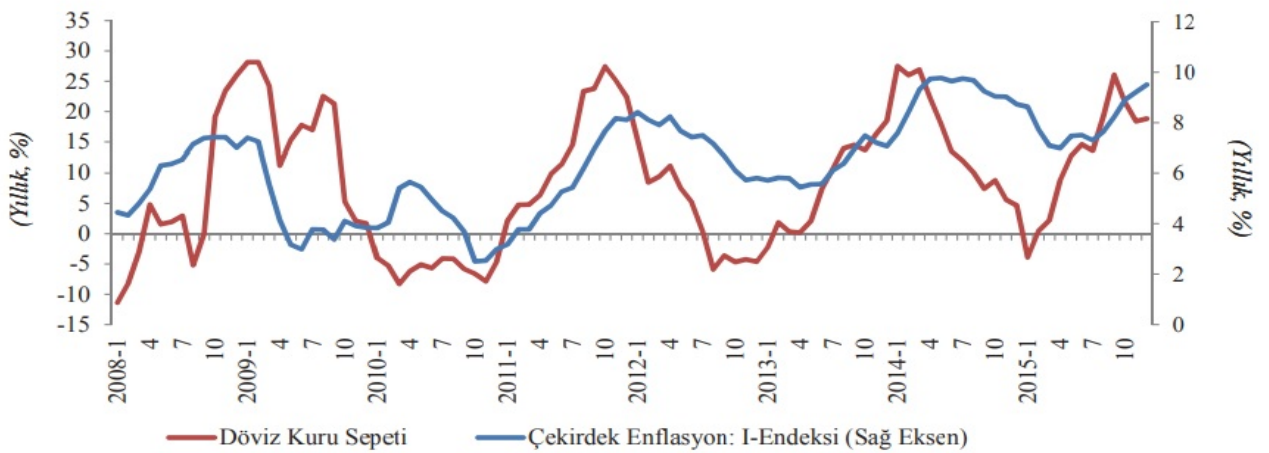
2008-2015 dönemindeki dış ticaretimizin miktar endeksi eğilimi Şekil 2.20 de verilmektedir. Buna göre ihracat miktarımızdaki artışın ithalat miktarındaki artışa üstün geldiği dönemler; 2008, 2012, 2014'ün ilk yarısı ve 2015'in ikinci yarısı olmuştur.

Şekil-2.20. Dış Ticaret Miktar Endeksleri.

Dış ticarete bu performansı gösterirken ½ USD ve ½ Avro'dan oluşan döviz kuru sepetindeki eğilim ve çekirdek enflasyondaki değişim eğilimi Şekil 2.21'deki gibi gerleşmiştir.

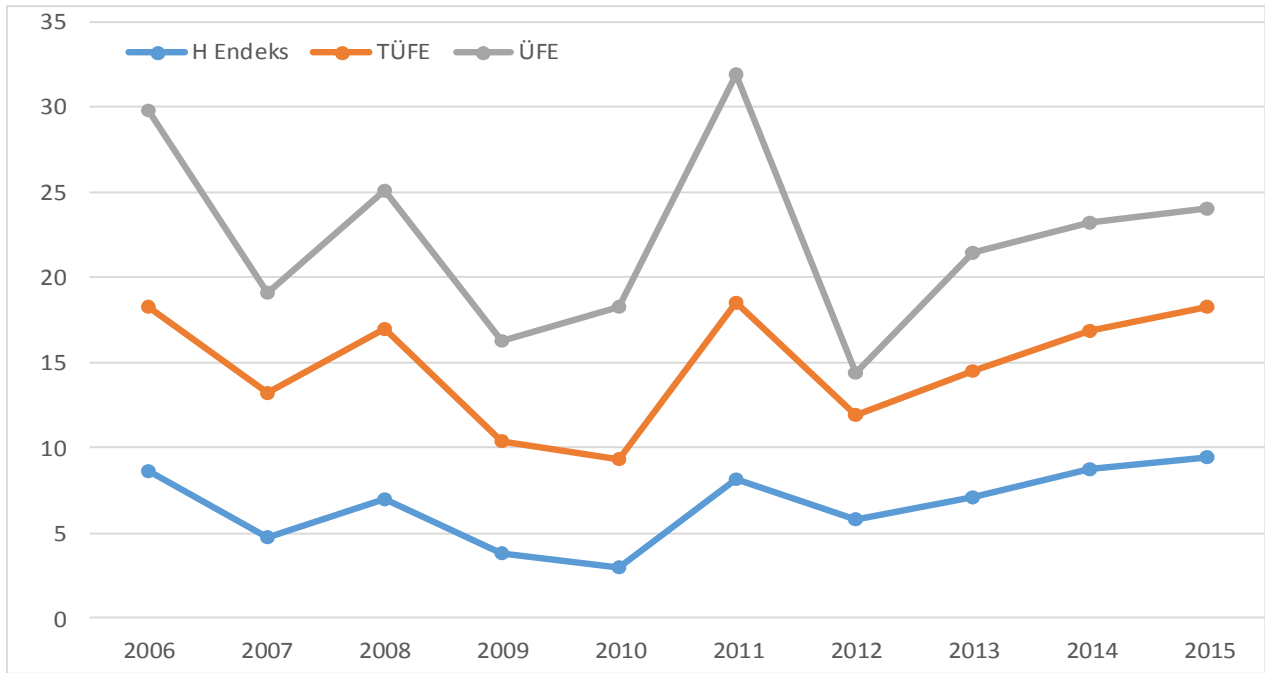
Şekil2-21. Döviz Kuru Sepeti ve Çekirdek Enflasyon Eğilimi.

Buradaki en önemli eğilim, çekirdek enflasyondaki değişimin kur sepeti fiyatındaki değişimle etkileşimidir. Nitekim, 2009 ve 2011 boyunca kur fiyatları, enflasyonun üzerinde seyretmiştir.

2008-2015 dönemindeki 8 yılın sadece 2' sinde kur fiyatlarının enflasyonun üzerinde artmış olması, ileriki dönemler için kur baskısı birikmesine yol açmaktadır. Aslında kur fiyatları üzerindeki bu baskı, önceki dönemlerin birikimli etkisiyle de artmaktadır. Zira kur sepetindeki ülkelerin toplam enflasyonundan açık ara daha yüksek bir enflasyonist dönemden geçmekteyiz. %8-10 düzeyine yerleşmiş olan çekirdek enflasyon, bilindiği gibi nispi kalıcı nitelikli bir yapıya sahiptir.

Şekil-2.22. Tüketici (TÜFE), Üretici (ÜFE) enflasyonu ve Çekirdek Enflasyon eğilimi (%)

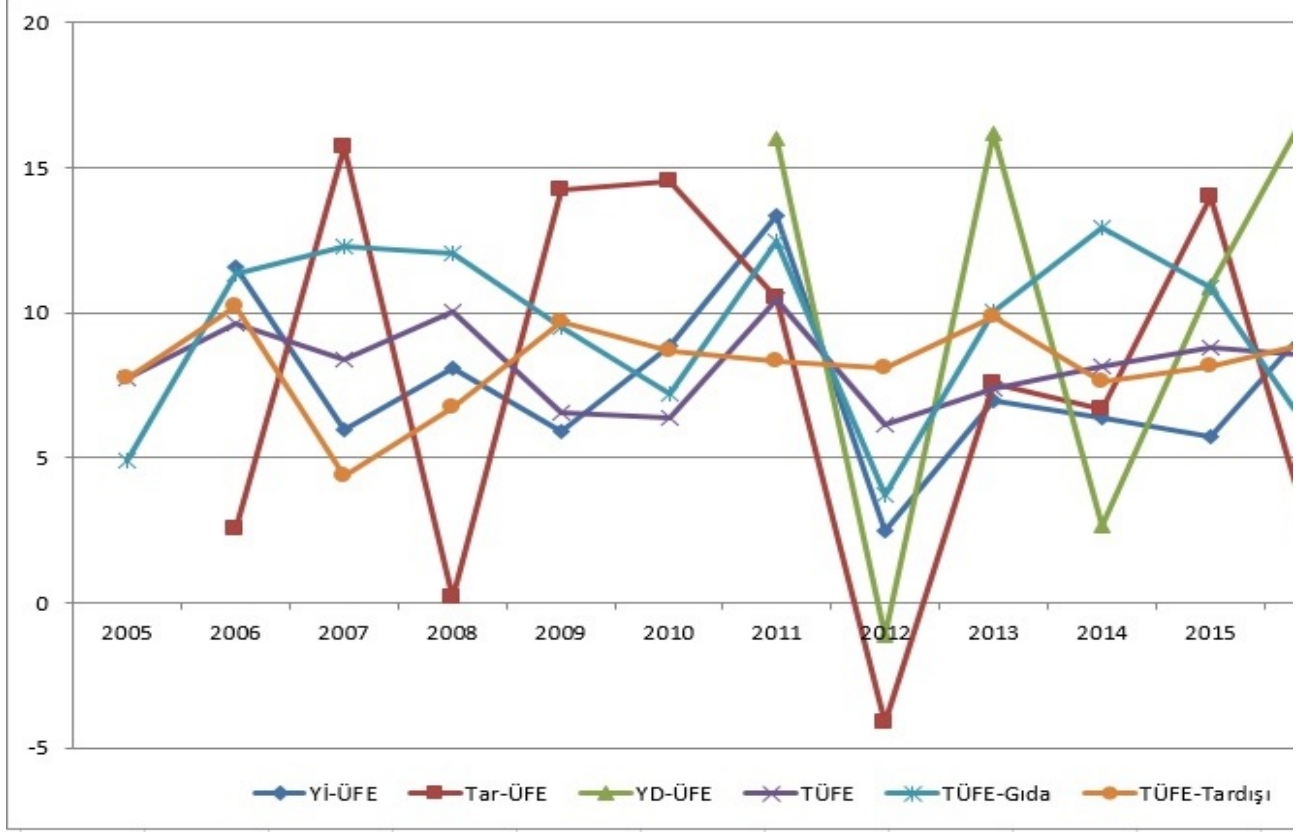

Tüketicinin yani mal ve hizmetlerin son kullanıcısının manşet enflasyonu olan tüketici (TÜFE), Üretici kesimin enflasyonu olan Üretici (ÜFE) enflasyonu ile çekirdek enflasyon olarak tanımlanan özel kapsamlı H endeksi arasındaki ilişki Şekil 2.22. de verilmektedir.

Son 10 yılda ÜFE'nin ortalama %20-25 arasında, TÜFE'nin %15 ve çekirdek enflasyonun da ortalama %5-10 arasında seyrettiği eğilim dikkate alınırsa özellikle TÜFE'nin bulunduğu ortalamadan aşağıya doğru seyretmesi oldukça zor görülmektedir. Diğer taraftan çekirdek enflasyonun da genel karakteristik eğiliminin yukarı yönlü olması, TÜFE'nin düşmesini ilave olarak zorlaştırmaktadır.

Bu üç enflasyondaki on yıllık eğilimin açık ara ve birbirine paralel olarak seyrediyor olması, kronik hal almış bir yapıyı göstermektedir.

Şekil-2.23. Enflasyonların Eğilimi (%)

Şekil 2.23., 6 çeşit enflasyonun 2005-2015 dönemindeki seyrini göstermektedir. Burada Yİ_ÜFE, Yurtiçi üretici enflasyonunu, Tar_ÜFE, tarımsal üretici enflasyonunu, YD_ÜFE, yurtdışı üretici enflasyonunu (ithal malların enflasyonunu), TÜFE, tüketici enflasyonunu, TÜFE-Gıda, tüketicinin gıda enflasyonunu, TÜFE-Tardışı, tüketicinin tarım dışı enflasyonunu göstermektedir.

Bu enflasyonlar içerisinde en oynak olanı, Tar_ÜFE olmuştur. % -5 ile %15'i aşan bir dalga boyu sahibi durumundadır. Buna karşılık oynaklığı en düşük enflasyon ise %5 ile %10 arasında değişen TÜFE-Tardışı yani tüketicinin tarım dışındaki ürünler için yaşadığı enflasyonu ve TÜFE olmuştur.

2011 yılından itibaren hesaplanmaya başlayan YD_ÜFE yani ithal malların enflasyonu da keza ciddi bir oynaklık göstermiştir.

Yurt içinde üretim yapanların enflasyonunu gösteren Yİ_ÜFE, ikinci en büyük oynaklık gösteren enflasyon olmuştur. %3 ile %14 arasında değişen bu enflasyon, TÜFE'nin daha aşağıda bir yerde seyretmesini önleyen bir etki göstermiştir.

6 çeşit enflasyonunun hepsinin birden toplu bir düşüş gösterdiği tek yıl, 2012 yılı olurken hepsinin birden artış gösterdiği tek yıl ise 2013 yılı olmuştur.

3. Antalya Ekonomisi, Tarımsal Üretimi ve Ticareti.

Antalya, genel ekonomik karakteri itibariyle borcuna sadık, kullandığı krediden çok mevduata sahip, ortalama göstergeler itibariyle Türkiye'nin 6. veya 7. sıralarında yer alırken örneğin bin kişiye düşen doktor, mali müşavir, avukat ve eczacı gibi entelektüel insan kaynağı sayısında ilk üç sırada yer almıştır. Keza bin kişiye düşen otomobil sayısı gibi göstergelerde ise yine ilk beşte yer almıştır.

Özellikle 2010 yılından itibaren Antalya, bu ekonomik karakteristiğini hızla kaybetmeye başlamıştır. Borçlanma eğilimindeki artış hızının başını çektiği bozulmalar, diğer göstergelere sirayet etmiştir. Son yıllarda Antalya, genel ekonomik göstergelerdeki Türkiye sıralaması yerini kaybetmiş ve 9. sıraya doğru gerilemiştir.

Antalya ekonomisi, gayrisafi yurtiçi hasıla ve katma değer büyüklüğü itibariyle Türkiye ekonomisinin %3'ü civarında bulunmaktadır.

2015 yılı itibariyle 24 milyar USD civarında olduğu tahmin edilen Antalya ekonomisi milli gelirin % 68'i hizmet, %20'si tarım ve %12'si ise imalat sanayiinden oluşmaktadır.

Tablo-3.1. Ekonomik Büyümede Sektörler.

EKONOMİK BÜYÜMEYE SEKTÖRLERİN KATKISI		
	2003-2006	2011-2015
Tarım	0.2%	0.3%
Sanayi	3.0%	1.0%
Hizmetler	4.0%	2.5%
GSYH Ortalama Yıllık Büyüme	7.5%	3.3%
Kaynak: TÜİK		
EKONOMİK BÜYÜMEYE HARCAMALARIN KATKISI		
	2003-2006	2011-2015
Hane Halkı Tüketimi	5.8%	1.8%
Kamu Tüketimi	0.4%	0.6%
Kamu Yatırımı	0.0%	0.3%
Özel Yatırım	3.7%	-0.1%
GSYH Ortalama Yıllık Büyüme	7.5%	3.3%
Kaynak: TÜİK		

Türkiye ekonomisinin 2003-2006 ve 2011-2015 dönemlerindeki yıllık ortalama büyümesi ve ana sektörlerindeki büyümeler tabloda verilmiştir.

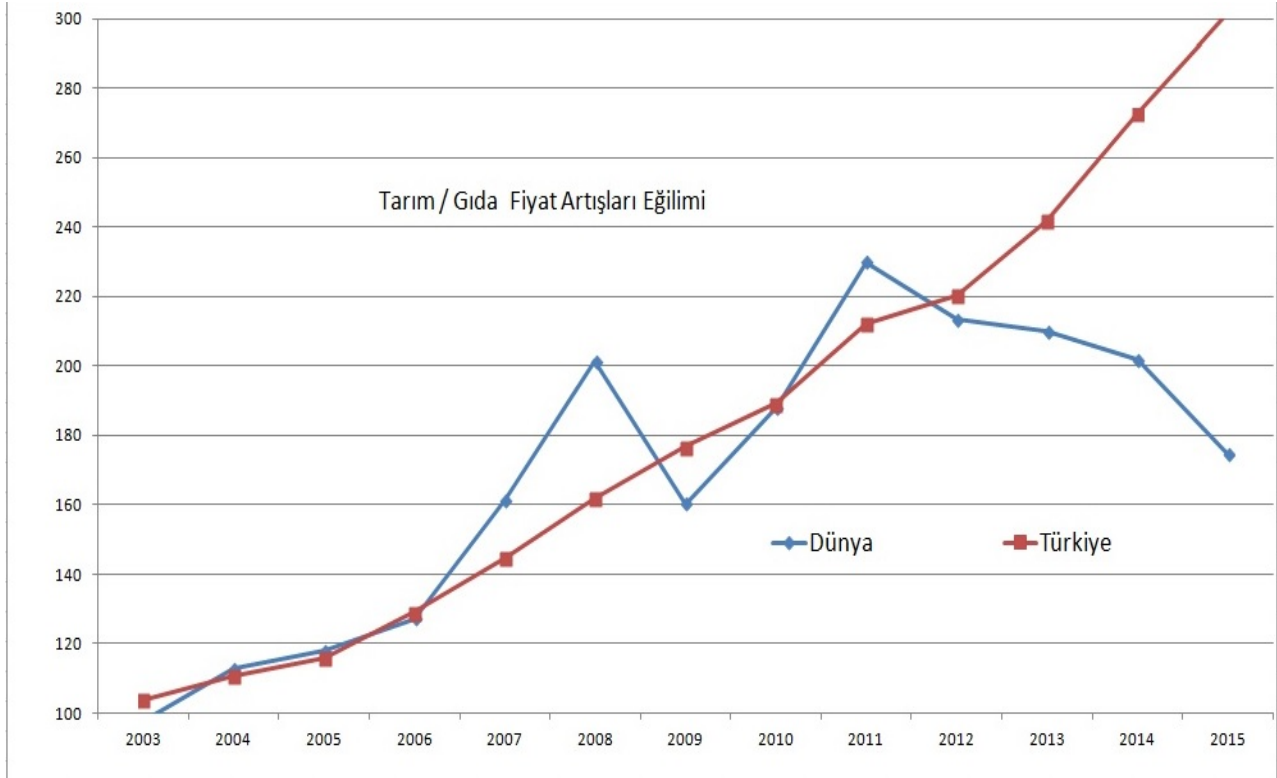
Buna göre tarım sektörü, 2003-2006 döneminde yıllık ortalama % 0.2 büyürken genel ekonomi % 7.5 büyümüştür.

2011-2015 döneminde ise tarım sektörü yıllık % 0.3 büyürken genel ekonomi % 3.3 büyümüştür.

Bu iki dönemde en dikkat çeken konuların başında da bu durum gelmektedir. Genel ekonomi nispi hızlı büyürken tarım, buna ayak uyduramamış, genel büyüme düştüğünde ise tarım nispi olarak daha iyi bir performans göstermiştir.

Tarım sektörünün, Türkiye’de böyle bir performans gösterdiği dönemde dünyadaki tarımsal ürün fiyatlarıyla karşılaştırması da önem kazanmaktadır. Bu eğilim Şekil 3.1. de verilmektedir..

Şekil-3.1. Tarım/Gıda Ürünleri Fiyatlarının Dünya ve Türkiye Eğilimi.

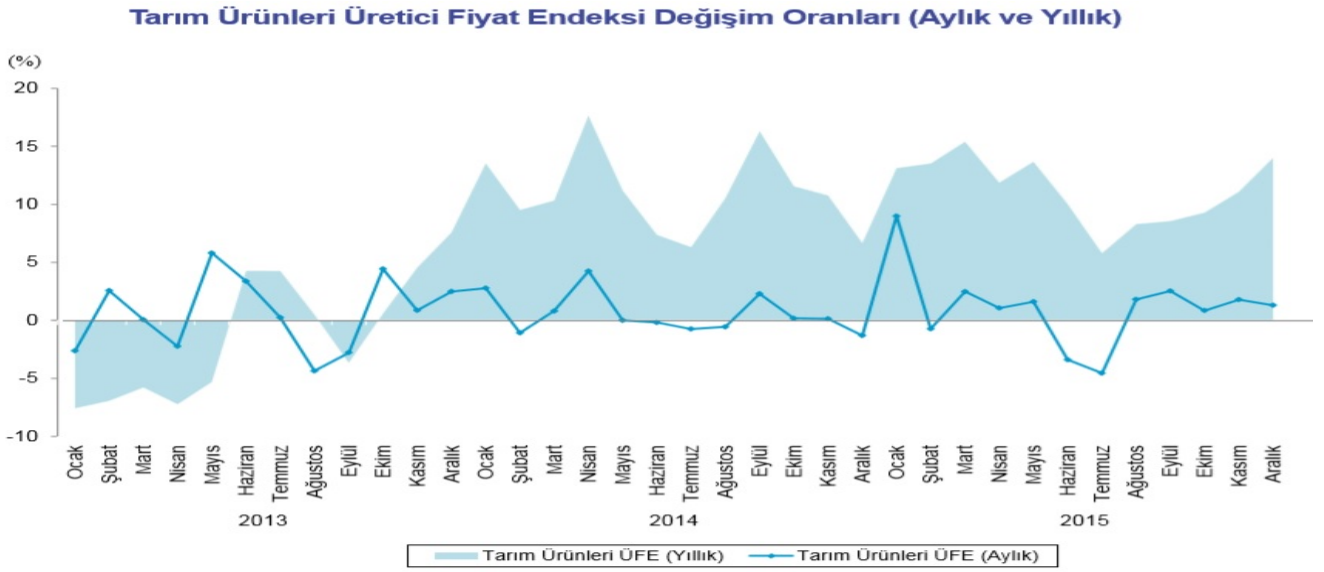

Genel eğilim özellikle 2012 yılından itibaren kalıcı olarak Türkiye fiyatları aleyhine değişmeye başlamıştır. 2015 yılında ise bu aleyhteki değişim rekor kırmıştır. Öyle ki, 2003-2011 döneminde dünya fiyatlarıyla belirli bir uyumlulukla giden ülkemiz tarım/gıda fiyatları değişimi, 2015 yılında hiç olmadığı kadar açılmıştır.

Tarım ürünlerindeki fiyat değişimlerinin ülkemizdeki eğilimi bakımından en iyi göstergelerden biri tarımsal üretici fiyatları endeksidir (Tarım ÜFE). Son üç yılda Tarımsal ÜFE’deki değişimler aylık ve yıllık olarak Şekil 3.2. de verilmektedir.

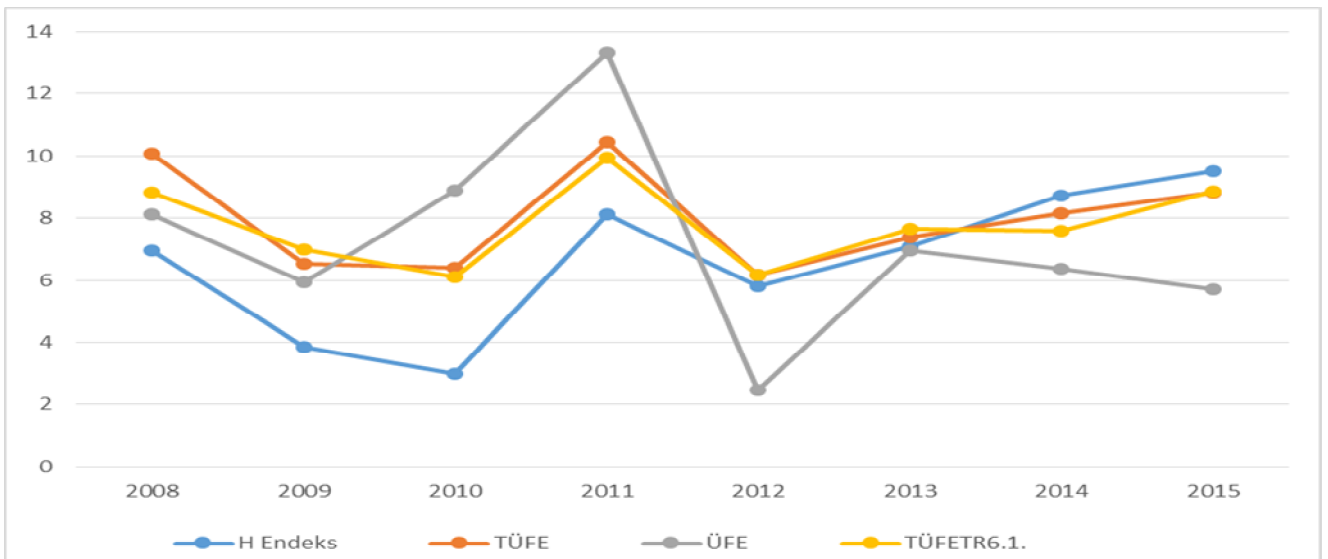
2013 yılında bazı aylarda negatifi yani fiyat düşüşünü de yaşayan tarımsal üretici enflasyonu (tarım ÜFE), 2014 yılından itibaren kalıcı yükselen bir eğilim içerisine girmiş gözükmemektedir. Öyle ki, bu yükseliş eğilimi %15’lere doğru bir basamak oluşturmaya başlamıştır. Yılın sonunda yaşanan Rusya krizinin etkisi de bu yükselişe daha henüz etki etmemiştir.

Şekil-3.2. Tarım ÜFE'deki Aylık ve Yıllık Eğilim.

Antalya, Burdur ve Isparta illerinden oluşan Batı-Akdeniz Bölgesi (TR6.1) enflasyonu ile ülke genelini yansıtan üretici fiyatları enflasyonu (ÜFE), tüketici fiyatları enflasyonu (TÜFE) ve çekirdek enflasyon (H Endeks) birlikte değerlendirildiğinde; 2008-2015 döneminde TR6.1 TÜFE'sinin genel endeksle paralel bir eğilim yaşadığı gözükmektedir. Şekil 3.3. te sarı çizgi ile gösterilen TÜFETR6.1., ÜFE'den nispi olarak daha az etkilenen bir yapıya sahip olmuştur. Fakat burada da ilerisi için en dikkat çekici konulardan biri, H Endeks olarak hesaplanan ve mevsim dalgalanmalar ile kamu kaynaklı fiyat dalgalanmalarından en az etkilenen çekirdek enflasyonun 2011 yılındaki zirvesinden sonra genel bir düşüş eğilimine girdiğidir.

Şekil-3.3. Batı-Akdeniz Bölgesi ve Türkiye Enflasyonları Eğilimi (%)

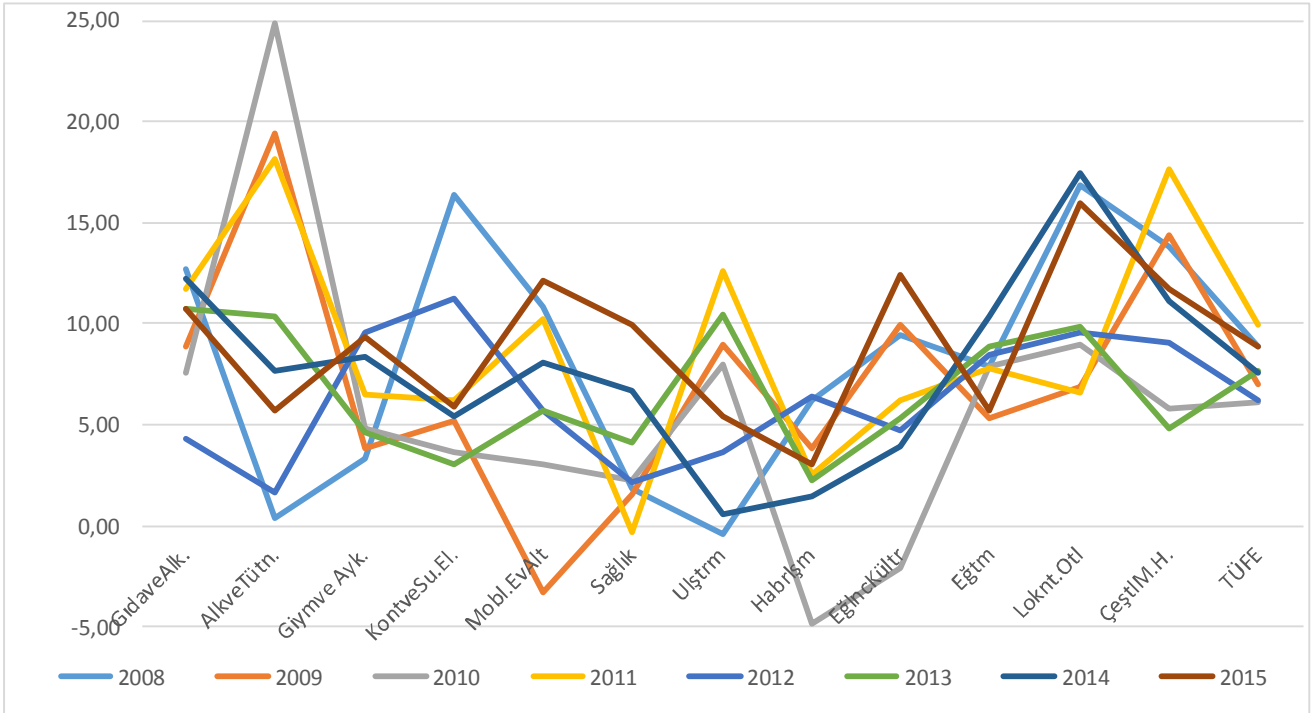

Başta Antalya olmak üzere Batı-Akdeniz bölgesinin enflasyonuna harcama kalemleri itibariyle zaman serisi olarak baktığımızda Şekil 3.4. teki eğilimleri görmekteyiz.

2008-2015 dönemindeki 8 yılda Batı-Akdeniz bölgesinde Alkollü İçecekler ve Tütün kalemi, % 0 – 25 aralığı ile diğer tüm harcama kalemlerinden açık ara oynaklık yaşamıştır. Eğitim harcamaları kalemi ise % 5 – 8 aralığı ile 8 yılda oynaklığı en düşük kalem olmuştur.

Harcama kalemlerinin toplamı için enflasyon oynaklığının en yüksek olduğu yıl ise 2010 yılı olarak gözükmektedir. Harcama kalemleri bazında % -5 ile % 25 arasında dalgalanma gösteren bir yıl olarak yaşanmıştır.

Şekil-3.4. Batı-Akdeniz Bölgesi Harcama Kalemleri Enflasyon Eğilimi (%).

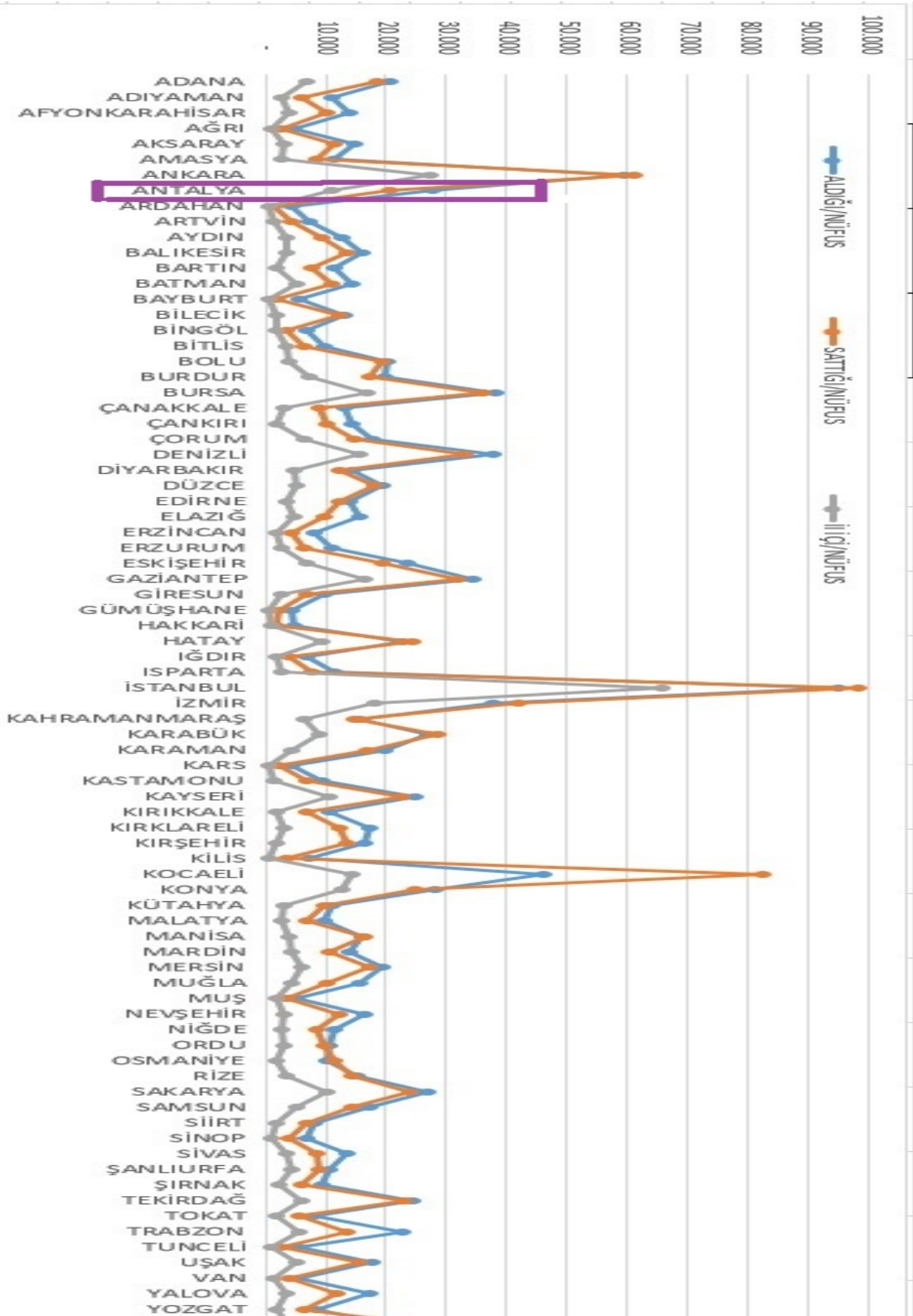
Batı-Akdeniz bölgesindeki Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Konut-Su ve Elektrik, Mobilya ve Ev Aletleri ile Ulaştırma kalemleri bölgenin genel TÜFE'sinden daha fazla oynaklık göstermiştir.

Eğitim ve Haberleşme harcama kalemleri ise genel TÜFE'den çok daha az oynaklık göstermiştir.

Antalya'daki enflasyon göstergeleri yıllar ve harcama kalemleri itibariyle zaman serisi olarak böyle bir eğilim gösterirken ticaret göstergeleri, 2015 yılı itibariyle Şekil 3.5. teki konuma sahip olmuştur.

İllerarası ticaret verilerinden hesaplanan bu konumlandırma, diğer iller ile yaptığı ticaret ve il içinde yapılan ticaret hacminin nispi konumlandırmasıdır.

Şekil-3.5. İllerarası Ticarete Antalya'nın Konumu (TL).

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2015 YILI EKONOMİK RAPORU	06/05/2018	
		Ver:1.0	45 / 66

Şekil 3.5. te yer alan ticaret rakamları, illerin birbirleriyle olan ticaretleri ve kendi içlerinde yaptıkları ticaret hacmini göstermektedir. Mavi çizgiyle gösterilen ticaret, illerin diğer illerden aldığı mal ve hizmetlerin kişi başına oranlarını ifade ederken turuncu çizgiyle gösterilen illerin diğer illere sattığı mal ve hizmetlerin oranlarını ifade etmektedir. Gri çizgi ile gösterilen ise illerin kendi içinde yaptığı mal ve hizmet ticaretini ifade etmektedir.

İllerin kişi başına ticaretindeki 2015 yılı dağılımının gösterildiği Şekil 3.15. incelendiğinde görülmektedir ki, iller kendi içlerinde yaptıkları ticaretin birkaç katını diğer illerle yapmaktadırlar. İstanbul, Ankara ve Kocaeli illeri, diğer illere aldığından çok daha fazla mal ve hizmet satmaktadırlar. Trabzon, Yalova, Elazığ ve Kırklareli illeri ise diğer illere sattığından çok daha fazla mal ve hizmet almaktadırlar. Diğer illerin ortalaması ise genel olarak illerarası ticarete aldığı ve sattığı mal ve hizmetler birbirine yakındır.

İllerin nüfuslarıyla oranlanmış yani kişi başına ticaretlerinde dikkat çeken diğer bir konu da, il içi ticaret durumlarıdır. Buna göre illerimizi üç ana sınıfta gruplamak mümkün görülmektedir. Birinci grupta, illerin 3 te 2 si bulunmaktadır ve kişi başına iç ticaretleri 5 bin TL veya daha düşük düzeydedir. İkinci grupta ise geriye kalan 3 te 1 ilin 2 si hariç tamamı 10 – 20 bin TL arasında bir iç ticaret yapmaktadırlar. Üçüncü grupta da söz konusu iki il olan İstanbul ve Ankara illeri yer almakta ve iç ticaretleri 20 bin TL nin üzerinde bulunmaktadır.

İl içi ticaret hacmi görüldüğü gibi illerarası ticarete göre son derece zayıf seyretmektedir. Önemli bir bulgu olarak bu durum, illerin ileride illerarası ve uluslararası ticaretlerini geliştirme potansiyelini de geriye düşürmektedir. İl içindeki zayıf ve sığ bir ticari piyasanın varlığı, ekonomik zorluk ya da darboğaz dönemleri için direnç kaybını artırıcı etki yaratmaktadır. Bu nispi sığlık, illerin bir taraftan ekonomik gelişme ve büyüme ivmelenmesi bakımından atalet yaratırken diğer taraftan da zor zamanlara direnme gücünü zayıflatmaktadır.

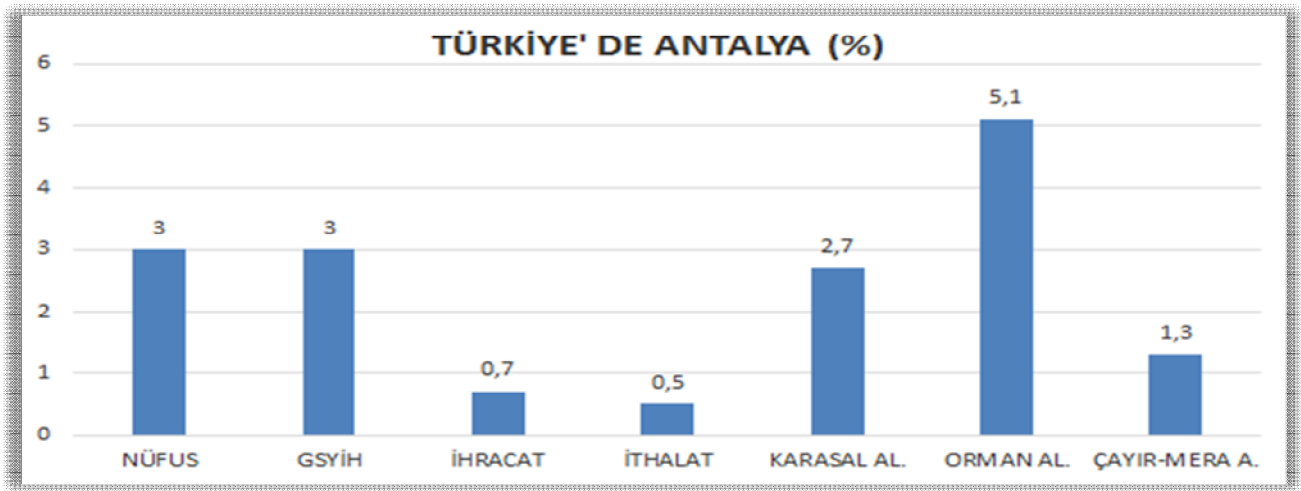
Antalya'nın genel ticari durumu ise daha çok ikinci gruba uygun düşmektedir. İl içi ticareti 10 bin TL civarında seyrederken diğer illere sattığı mal ve hizmet hacmi 20 bin TL ve diğer illerden aldığı mal ve hizmet miktarı ise 30 bin TL civarında seyretmektedir. Yani özetle illerarası ticaretinin beşte biri kadarlık bir iç ticarete sahip bulunmaktadır.

Antalya'ya özgü koşulları (iç ve dış tatil kenti olması, tarım ağırlıklı olması, yaşlılığın nispeten yüksek olması, ...vb faktörler) dikkate alındığında bile oldukça düşük bir iç ticaret hacmi söz konusu olmaktadır.

Antalya'nın stratejik planlamalarında mutlaka bu zayıflığı dikkate alınmalı ve giderici politikalar üretilmelidir.

Antalya; fiziki ve ekonomik alanlar itibariyle Türkiye'nin özellikli kentlerinden biridir. Uzun bir süredir Antalya Türk ekonomisi içerisinde yaklaşık %3'lük bir paya sahip olmuştur. Ancak ihracattaki yeri bu ortalamaya uygun olmayıp % 0.7 civarında seyretmektedir. İthalatta ise % 0.5'lik bir paya sahip olan Antalya, fiziki paylar itibariyle Türkiye toplamı içerisinde varyansı oldukça yüksektir. Örneğin nüfusun % 3'ünü oluştururken toplam karasal alanın % 2.7'sine ormanlık alanların % 5.1'ine ve çayır-mera alanlarının ise % 1.3'üne sahip bulunmaktadır.

Şekil-3.6. Antalya'nın Türkiye İçerisindeki Yeri.

KAYNAK: Antalya Ticaret Borsası (ATB) ve Antalya Tarım Konseyi (ATAK)

Antalya, yapısal özelliği itibariyle uzun dönem geçmişinde ihracatı, ithalatından ciddi fazla olan bir konuma sahip olmuştur. Ancak son yıllarda bu dış ticaret fazlası giderek azalmaya başlamıştır. Nitekim 2015 yılında bu olumlu fark, oldukça daralmış durumdadır. Bu eğilimle Antalya'nın dış ticaret açığı verme durumu oluşabilecektir.

Antalya'nın ekonomik alandaki en önemli ayırıcı özelliklerinden biri, turizm sektöründeki kapasitesidir. Gerek Türkiye yatak kapasitesi içerisindeki %40'lık payı, gerek sezon uzunluğu itibariyle ortalamanın ciddi dışına düşen bir yapısı vardır.

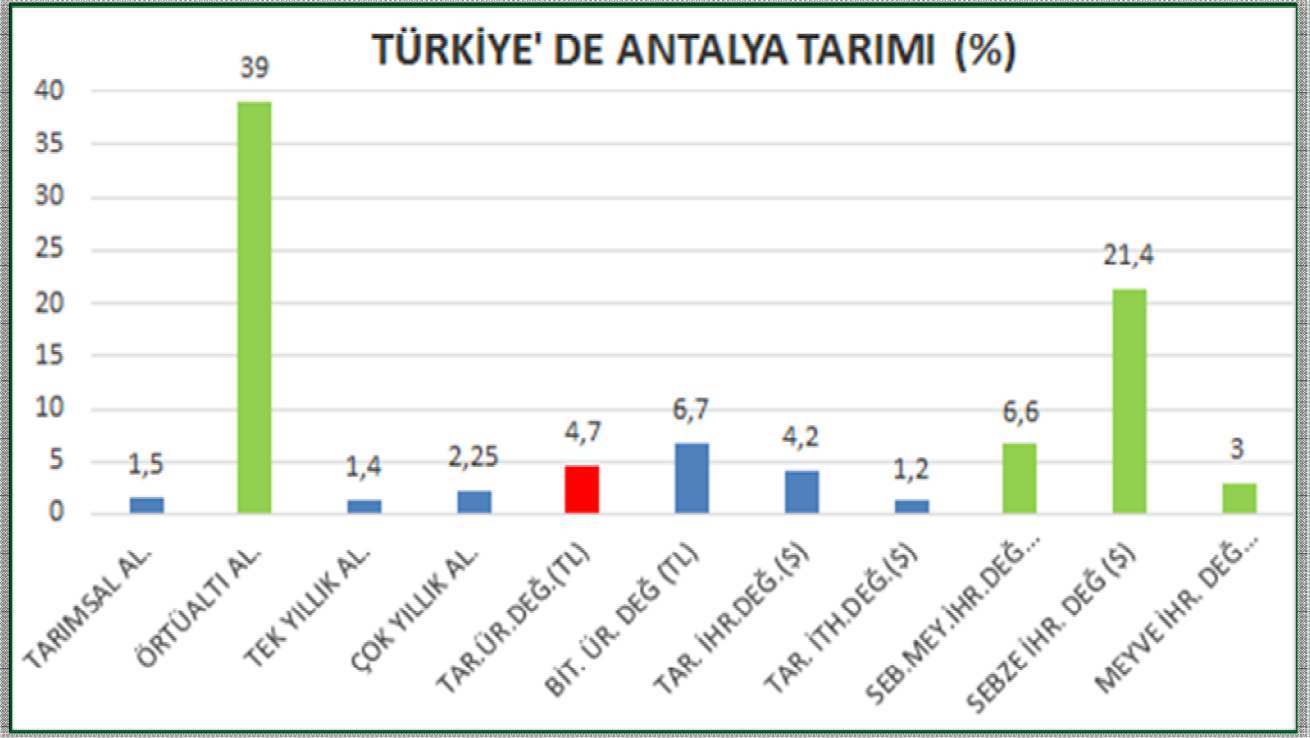
Sektörel açıdan ortalamanın dışına düşen bir diğer alan da örtüaltı üretimidir. Türkiye'nin % 40'na sahip sera kapasitesi ile hem yurtiçi talebi karşılamada hem de ihracat kapasitesinde öncü durumdadır.

Fiziki yapısı itibariyle Antalya'nın diğer 81 ilden temel ayırıcı özelliklerinden biri, kentin Kaş – Gazipaşa arasındaki mesafenin 650 km olmasıdır. Yani bir uçtan diğerine bu kadar mesafeye sahip başka bir ilimiz bulunmamaktadır. Diğer taraftan kentin enine derinliği ise yaklaşık 20 km gibi dar bir şeride sahiptir.

Antalya'nın tüm coğrafyasına ve kırsal-kent ayırımı yapmaksızın tüm nüfusuna yayılma etkisine sahip tarımsal üretim ve ticaret yapısının Türkiye içindeki payı, Şekil 3.7. de özetlenmeye çalışılmıştır.

Temel göstergelerden 11 adediyle özetlenen bu pay, Antalya'nın tıpkı turizme olduğu gibi tarımsal üretim ve ticarete Türkiye ortalamasının dışında bir özelliği bulunmaktadır.

Şekil-3.7. Antalya Tarımının Türkiye'deki yeri.

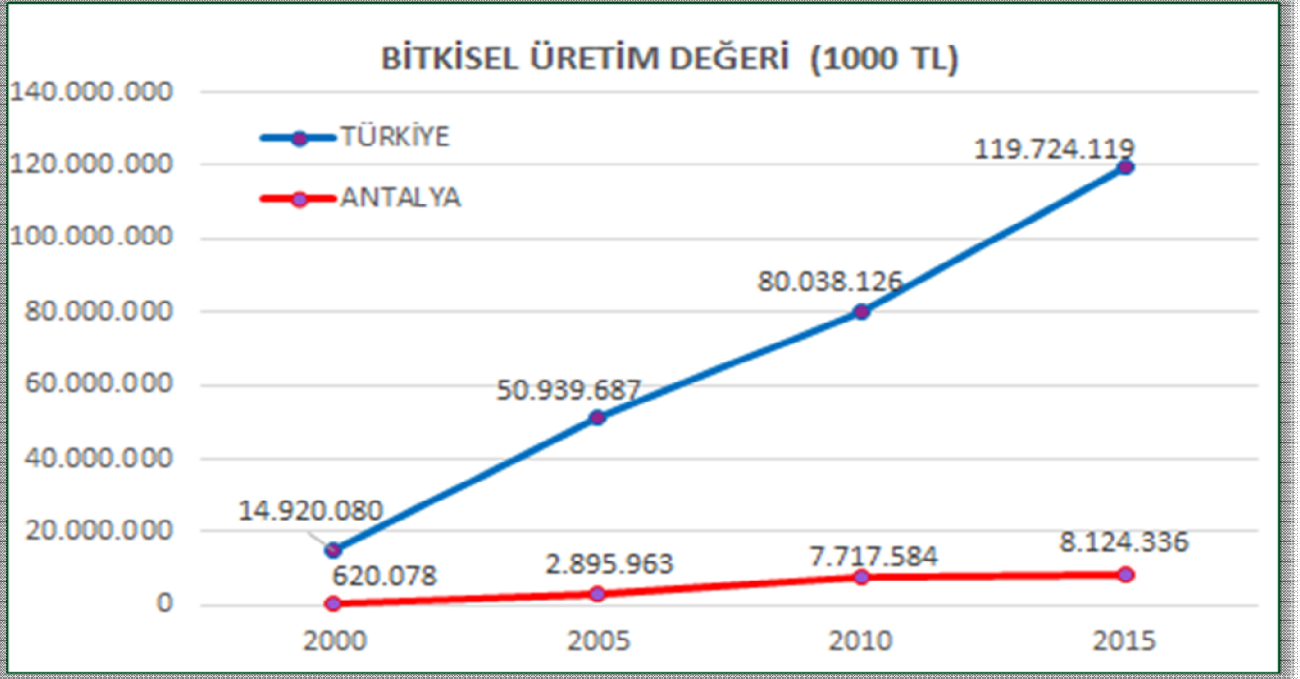

KAYNAK: ATB ve ATAK

Bu göstergelere göre Antalya; toplam tarımsal alanların %1.5'na, örtüaltı alanların %39'una, tek yıllık üretim alanlarının %1.4'üne, çok yıllık üretim alanlarının %2.25'ine, toplam tarımsal üretim değerinin %4.7'sine, bitkisel üretim değerinin %6.7'sine, tarımsal ihracat değerinin %4.2'sine, ithalat değerinin %1.2'sine, yaş sebze/meyve ihracat değerinin %6.6'sına, yaş sebze ihracat değerinin %21.4'üne ve yaş meyve ihracat değerinin %3'üne sahip bulunmaktadır. Bu veriler her ne kadar 2015 yılına ait olsa da genel olarak yıldan yıla değişen nitelikte olmaması dolayısıyla çok yıllık olarak kullanılabilir yapıdadır.

Görüldüğü gibi özellikle örtüaltı sebze üretim ve ihracatında, diğer göstergelerdeki ortalama konumundan açık ara ileri bir düzeye sahip bulunmaktadır. Uzun bir geçmişe sahip olan Antalya örtüaltı üretimi, özellikle 1990'lı yıllarda küresel piyasalara açılma bakımından ciddi atılım göstermiştir. Zaten bu açılımın da etkisiyle yatırım ve üretim kapasitesi ciddi atılım göstermiştir.

Şekil-3.8. Bitkisel Üretim Değeri Eğilimi (bin TL)

KAYNAK: ATB ve ATAK

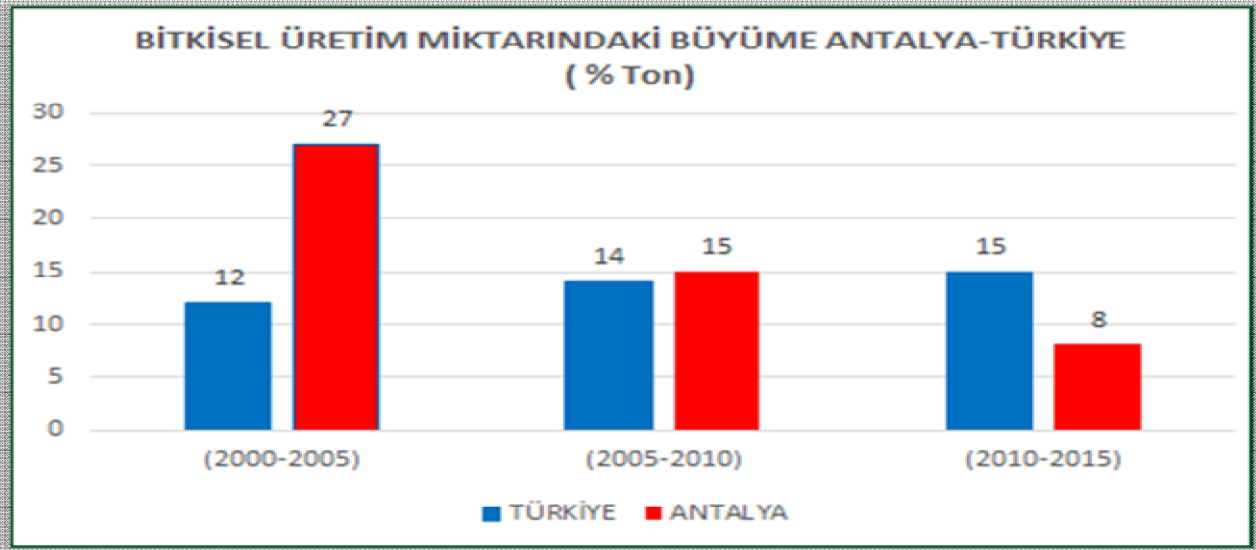
Bitkisel üretim değeri konusunda Antalya, 2000 yılından bu yana Türkiye ortalamasını iki kata yaklaşan bir farkla geçen gelişme göstermiştir. Şekil 3.8’de bu gelişme gösterilmektedir. Buna göre 2000 yılında Türkiye bitkisel üretim değerinin yaklaşık %4’üne sahip olan Antalya, 2015 yılında bu oranı %7’ye yaklaştırmıştır. 2000-2015 dönemi büyümesine baktığımızda; 7 katlık Türkiye artışına karşılık, 12 katlık Antalya artışı ile bu oransal fark ortaya çıkmıştır. Yani 15 yılda Antalya, bitkisel üretim değeri artışında ülkemizin çok üzerinde performans göstermiştir. Bunun en önemli kaynağı ise bilindiği üzere ortalamanın çok üzerinde nitelikli ve teknik bitkisel üretim kapasitesi olmuştur.

Antalya tarımındaki bitkisel üretim değeri artışının 2000-2008 dönemi için toplam değerlendirmesine baktığımızda 5’er yıllık alt dönemlerde hep aynı olmadığını görmekteyiz. Özellikle 2000-2005 döneminde gösterilen performans, takip eden 5 yılda hız kaybetmiş ve ülke ortalamasına yaklaşmış, son 5 yılda ise ülke ortalamasının altında bir performans gösterilmiştir. Nitekim bu eğilim bozulmasını üretim miktarındaki değişimlerde de görmekteyiz.

Şekil 3.9.’da bu kez üretim miktarları bakımından aynı dönemdeki eğilimi detaylı görmek mümkündür.

Beşer yıllık dönemlerdeki Türkiye-Antalya performans değişimleri, Antalya aleyhine işlemiştir.

Şekil-3.9. Bitkisel Üretim Miktarı Eğilimi (%)

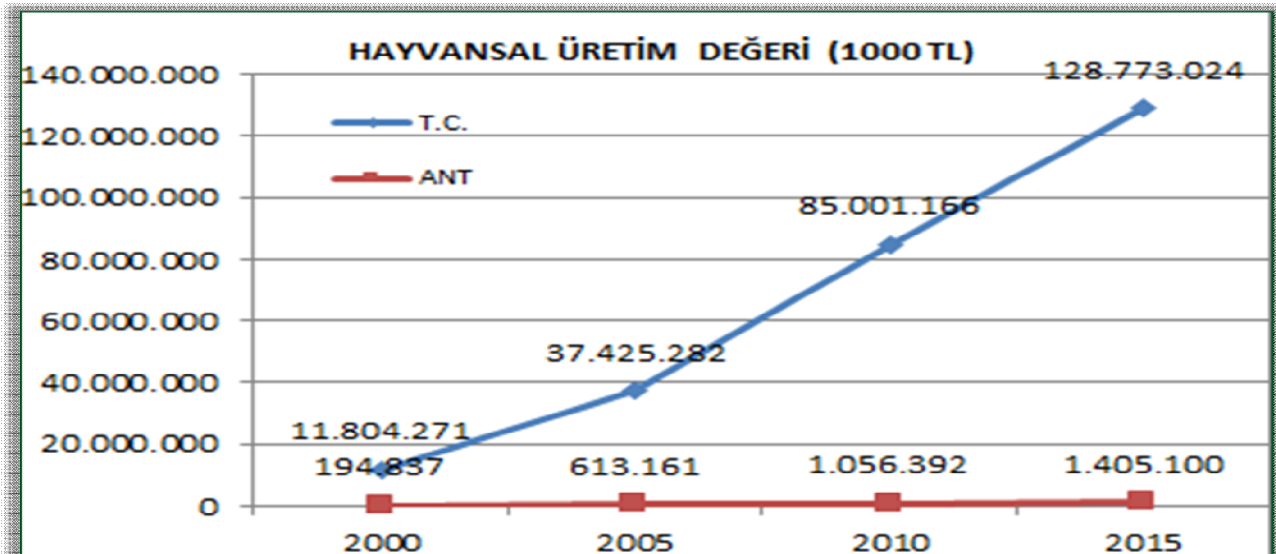
KAYNAK: ATB ve ATAK

İlk beş yılda ülkenin %12'lik bitkisel üretim miktarı büyümesine karşılık, Antalya %27'lik bir büyüme sağlamıştır.

İkinci beş yıllık dönemde Türkiye ve Antalya bitkisel üretim miktarı büyümesi, hem birbirine çok yaklaşmış hem de düşmüştür.

Üçüncü beş yılda ise bu kez %15 olan ülke büyümesinin yaklaşık yarısı kadar bir büyüme ile Antalya kötü bir performans göstermiştir.

Şekil-3.10. Hayvansal Üretim Değeri Eğilimi (1000 TL)

KAYNAK: ATB ve ATAK

Hayvansal üretim değeri itibariyle Antalya, bitkisel üretim değerine göre Türkiye’de benzer konuma sahip değildir. Üstelik son yıllarda bu durum daha da kötüye gitmiştir. Öyle ki, 2000 yılında Türkiye’de %1.7 konuma sahip olan Antalya hayvansal üretim değeri, 2015 yılında %1’lik orana gerilemiştir.

Esasen Antalya’nın dağlık ve yaylalık yapısı dolayısıyla özellikle küçükbaş hayvan varlığında uzun yıllar boyunca önemli bir varlığa sahip olmuştur. Ancak zaman içerisinde kent merkezi nüfus yoğunluğu arttıkça, yaylaların yoğunluğu azalmış, hayvan varlığı da nüfusa göre benzer artışların yerine azalış yaşamıştır.

Antalya dış ticaretinde tarımsal ürünlerin ve özellikle bitkisel ürünler ve yaş meyve ve sebzelerin önemli bir yeri vardır.

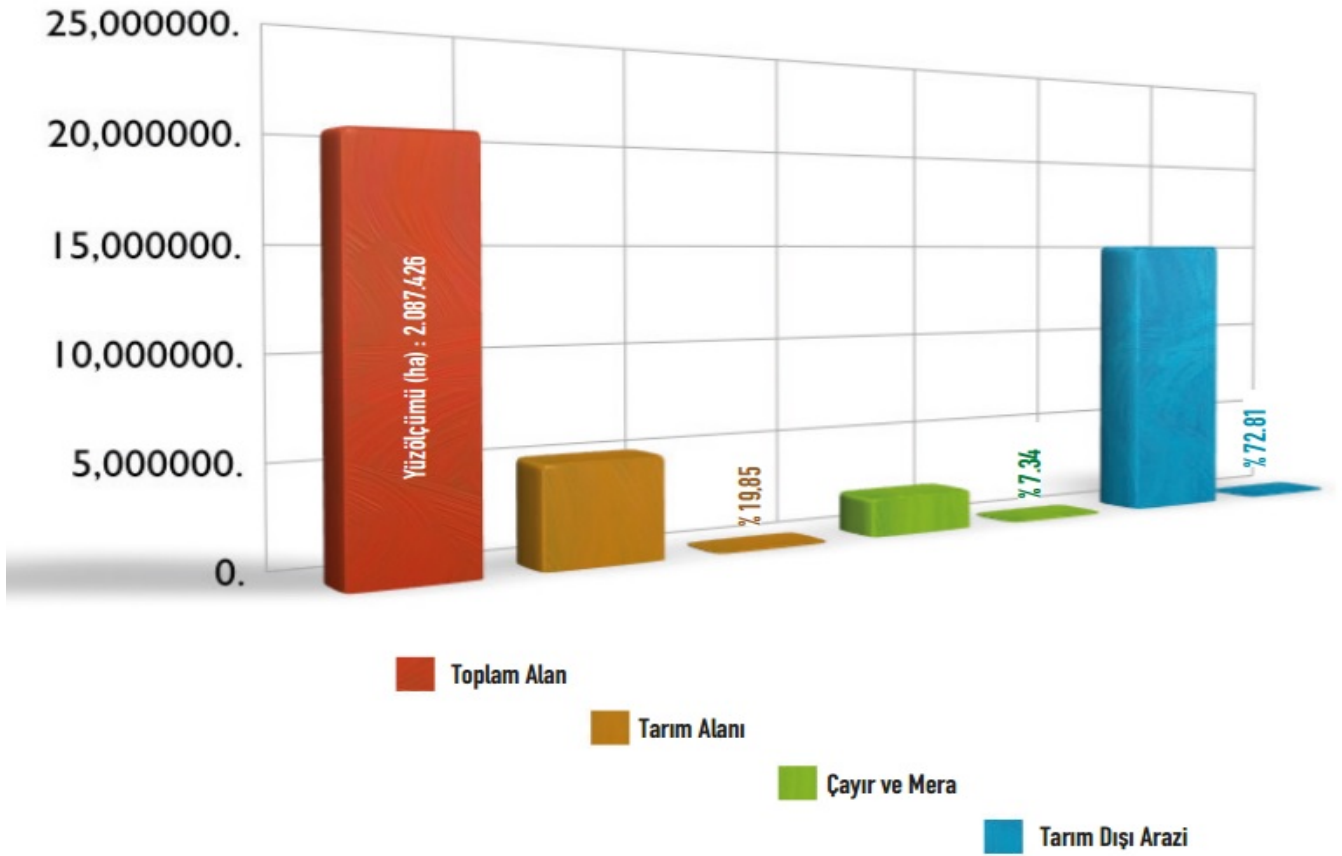
Şekil-3.2. Antalya’nın Tarımsal İhracat Eğilimi (USD)

ANTALYA / İHRACATÇI FİRMALARIN KANUNİ MERKEZLERİ BAZINDA SEKTÖR İHRACAT PERFORMANSI (USD)							
YILLAR	TOPLAM		TARIM		BİTKİSEL ÜRÜNLER		YAŞ MEYVE VE SEBZE
2005	553.330.644	40%	222.799.626	36%	199.947.877	28%	156.931.988
2006	631.139.447	40%	255.219.545	36%	224.439.502	29%	181.644.874
2007	655.952.775	56%	370.394.402	49%	324.686.150	39%	257.312.523
2008	890.737.239	45%	401.524.008	38%	334.903.831	33%	290.572.473
2009	813.558.805	55%	451.077.976	47%	382.134.187	42%	341.748.611
2010	886.967.619	53%	466.275.480	52%	456.845.056	45%	399.146.531
2011	1.008.749.999	48%	481.553.880	47%	469.458.708	40%	403.389.263
2012	1.057.553,000	46%	489.715,000	45%	476.657,000	38%	398.260,000
2013	1.175.240,000	44%	521.867,000	43%	507.141,000	36%	428.496,000
2014	1.099.625,491	46%	500.766,385	45%	489.386,149	37%	405.795,799
2015	1.005.536,921	43%	432.709,384	42%	423.931,179	35%	355.120,017
2015-7	617.303,548	46%	282.505,790	45%	278.273,550	37%	230.865,337
2016-7	550.218,027	41%	224.381,476	39%	212.915,676	31%	169.232,109

KAYNAK: BAİB ve ATB

Antalya İlinin toplam yüzölçümü 20.723.000 dekarıdır. Bu alanın ancak % 19,99'luk bölümü olan 4.143.255 dekarını Tarım Alanları, % 4,32 ile 896.102 dekarını Çayır-Mera, % 53,99 ile 11.189.084 dekarını Orman ve Fundalıklar ve % 21,69'luk oran ile 4.494.599 dekarını da Tarım dışı alanlar ve yerleşim alanları oluşturmaktadır.

Şekil-3.11. Antalya İli Genel Arazi Dağılımı

KAYNAK: Tarım İl Müdürlüğü

Antalya gerek coğrafi konumu ve özellikleri itibariyle, gerek kent fiziki konumu ve biçimi itibariyle, diğer illerimizden ayrıcalıklıdır. Mesela bir ucundan diğerine (Kaş – Gazipaşa) 650 km'dir. Bu uzunlukta başka bir ilimiz bulunmamaktadır. Bu boya karşılık eni ise ortalama 20 km ile dar bir genişliğe sahiptir. Bunun da önemli bir kesimi dağlık arazidir.

Antalya İlinin genel arazi dağılımı ilçeler bazında ve detaylı olarak aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo-3.3. Antalya İli ve İlçeleri Arazi Dağılımı

GENEL ARAZİ DAĞILIMI (da)					
İLÇELER	TARIM ALANI	ÇAYIR-MER'A ALANI	ORMAN VE FUNDALIK	TARIM DIŞI ALAN	TOPLAM YÜZEY
MERKEZ	448.940	42.020	975.320	553.720	2.020.000
AKSEKİ	114.060	36.372	1.134.090	478	1.285.000
ALANYA	261.290	98.600	1.060.915	177.195	1.598.000
ELMALI	593.350	240.000	509.272	287.378	1.630.000
FİNİKE	71.010	10.520	507.310	64.160	653.000
GAZİPAŞA	165.150	114.760	613.820	27.270	921.000
GÜNDOĞMUŞ	105.915	64.620	492.120	680.345	1.343.000
İBRADI	13.630	17.200	460.595	750.575	1.242.000
KALE	53.500	500	313.455	6.545	374.000
KAŞ	225.360	19.500	1.147.800	474.340	1.867.000
KEMER	29.680	0	363.910	74.410	468.000
KORKUTELİ	1.014.650	58.000	906.672	551.678	2.531.000
KUMLUCA	170.000	77.760	576.300	395.940	1.220.000
MANAVGAT	423.360	106.950	1.496.625	210.065	2.237.000
SERİK	453.360	9.300	630.880	240.460	1.334.000
İL TOPLAMI	4.143.255	896.102	11.189.084	4.494.559	20.723.000
%	19,99	4,32	53,99	21,69	100

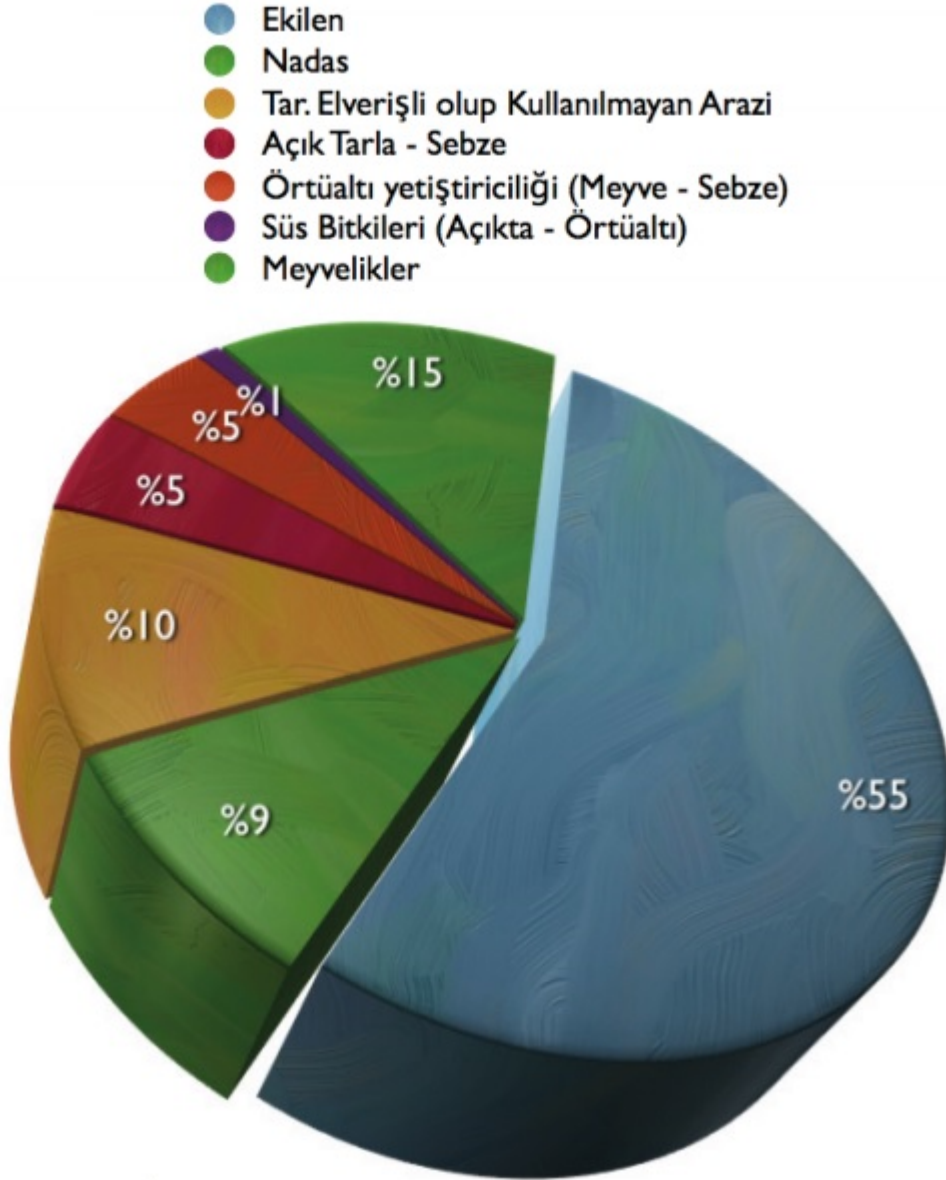
(Tarım İl Müdürlüğü)

Arazi büyüklüğü itibariyle Korkuteli ve Manavgat ilçeleri ilk iki sırayı almaktadır. Buna karşılık Kale ve Kemer ilçeleri ise son iki sırayı oluşturmaktadır.

İbradı ve Gündoğmuş ilçeleri ise toplam alanlarındaki tarım dışı alan büyüklüğü ile dikkat çekmektedir. Toplam arazilerinin yarısından fazlası tarım dışı konumundadır ve ortalama değerler çok üzerinde bulunmaktadır.

Antalya, tarımsal alanların özellikleri ve kullanımı itibariyle ciddi zenginliğe sahip bir kenttir. Her ne kadar son yıllardaki genel eğilime uygun olarak tarımın hem arazi kullanımı hem de üretim değeri itibariyle daraltıldığı bir dönem söz konusu olsa da Kent, sahip olduğu potansiyelini korumaya ve geliştirmeye önem vermelidir.

Şekil-3.12. Tarımsal Alanların Kullanımı.

KAYNAK: Tarım İl Müdürlüğü.

Tablo-3.4'te ilçelere göre sulama potansiyeli ve sahipliği verilmektedir. Burada önemli olan yörelerin sulama oranlarıdır. Serik ve Finike ilçeleri %90'nın üzerindeki sulama oranıyla en şanslı ilçelerdir. Buna karşılık Alanya ve Gündoğmuş ilçeleri ise %10'nun altındaki sulama oranlarıyla en kurak ve şanssız ilçeler konumunda bulunmaktadır.

Sulama potansiyelini ve kapasitesini geliştirme yatırımları, ilin tarımsal geleceği bakımından hayati derecede önem taşımaktadır. Zira tüm varlığı ile küresel rekabete açılmış bulunan Türk Tarımı; zaten makro ve mikro nitelikli zayıflatıcı politikalar ve icraatlarla vahşi ve yok edici küresel rekabete maruz bırakılmış durumdadır. Doğrudan gelir desteği gibi ataletle uğraticı destekler yerine, sulama alt yapısı ve teknolojileri gibi alanlarda üreticiye gerçekten destek olan politikalar ve icraatlar için çok geç kalınmıştır ve artık daha fazla geç kalınmamalıdır. 10 yıl önce yapılması gereken hayati işlerin yapılmaması dolayısıyla ağır bedel ödeyen Türk Tarımı, daha fazla ezilmemelidir.

Tablo-3.5. İlçelere Göre Sulanan Alanlar

İLÇE	TOPLAM TARIM ALANI (da)	DEVLET SULAMALARI				HALK SULAMASI		TOPLAM SULANAN	
		D.S.İ.		K.H.G.M.		ALAN (da)	ORAN (%)	ALAN (da)	ORAN (%)
		ALAN (da)	ORAN (%)	ALAN (da)	ORAN (%)				
MERKEZ	448.940	330.840	74	23.480	5	29.500	7	383.820	85
AKSEKİ	114.060	580	1	2.650	2	3.500	3	6.730	6
ALANYA	261.290	39.500	15	19.710	8	74.000	28	133.210	51
ELMALI	593.350	71.300	12	9.810	2	114.130	19	195.240	33
FİNİKE	71.010	47.940	68	13.230	19	5.000	7	66.170	93
GAZİPAŞA	165.150	20.850	13	17.790	11	56.800	34	95.440	58
GÜNDOĞMUŞ	105.915	0	0	3.860	4	3.480	3	7.340	7
İBRADI	13.630	0	0	0	0	2.500	18	2.500	18
DEMRE	53.500	18.600	35	90	0	8.500	16	27.190	51
KAŞ	225.360	17.400	8	14.650	7	103.000	46	135.050	60
KEMER	29.680	14.320	48	10.430	35	1.800	6	26.550	89
KORKUTELİ	1.014.650	93.840	9	17.960	2	115.000	11	226.800	22
KUMLUCA	170.000	61.290	36	4.820	3	54.500	32	120.610	71
MANAVGAT	423.360	219.100	52	8.780	2	43.000	10	270.880	64
SERİK	453.360	373.800	82	3.640	1	54.200	12	431.640	95
İL TOPLAMI	4.143.255	1.309.360	32	150.900	4	668.910	16	2.129.170	51

(Tarım İl Müdürlüğü)

Notlar:

1-D.S.İ. sulamalarına K.H.G.M. Y.A.S. kooperatifleri sulamaları dahildir(72510 da)

2-Halk Sulamaları ,Projesiz ve noksan sulamalardır.

3-K.H.G.M. sulamaları yer üstü sulamadır.KHGM yerüstü sulamalarına 3 adet gölet sulaması dahildir.

4- Sulama sahaları brüt dekar üzerindedir.

Tarımsal işletmelerin arazi büyüklükleri gün geçtikçe azalmaktadır. İlimizde mevcut tarımsal işletmelerin % 84,4'ü 50 dekardan küçük, % 0,02'si de 1.000 dekardan büyük olan işletmelerdir.

Tablo-3.6. Tarımsal İşletme Büyüklükleri ve Arazi Kullanımları

İşletme Büyüklüğü	İşletme Sayısı	Sayısal Oranı (%)	Arazi (da)	Toplam Araziye Oranı (%)	Ortalama İşletme Büyüklüğü (da)
1-49 da	59.888	84,4	1.014.186	50,5	17
50-99 da	9.136	13	605.304	30,1	66,2
100-499 da	1.837	2,6	361.790	18	197
500-999	9	0,01	4.663	0,2	518
1000 ve yukarısı	17	0,02	21.063	1,04	1.239
	70.888	100	2.007.206	100	

(Tarım İl Müdürlüğü)

Tablo-3.7. Üretim Değerlerine Göre Öncelikli Faaliyet Konuları

Bitkisel Üretim	Sebze Üretimi	% 60,35
	Meyve Üretimi	% 19,16
	Tarla Üretimi	% 10,98
	Kesme Çiçek Üretimi	% 2,19
Hayvansal Üretim		% 4,98
Su Ürünleri Üretimi		% 2,34
Toplam		100

(Tarım İl Müdürlüğü)

Antalya ilçelerindeki tarım alanlarının kullanım amaçlarına göre dağılımında dikkat çeken konulardan biri, toplam arazinin yaklaşık %10 nun nadas bırakılmasıdır. En büyük tarım alanına sahip Korkuteli İlçesinde çok büyük ölçüde açık tarla üretimi yapılmaktadır. Kullanım amaçları içerisinde bağcılık en az yeri işgal etmektedir. Daha sonra zeytincilik gelmektedir. Sebzeçilik ve süs bitkiciliği ise toplam alanın yaklaşık %10 nu kapsamaktadır.

Tablo-3.8. Antalya Tarımsal Destekleme Ödemeleri

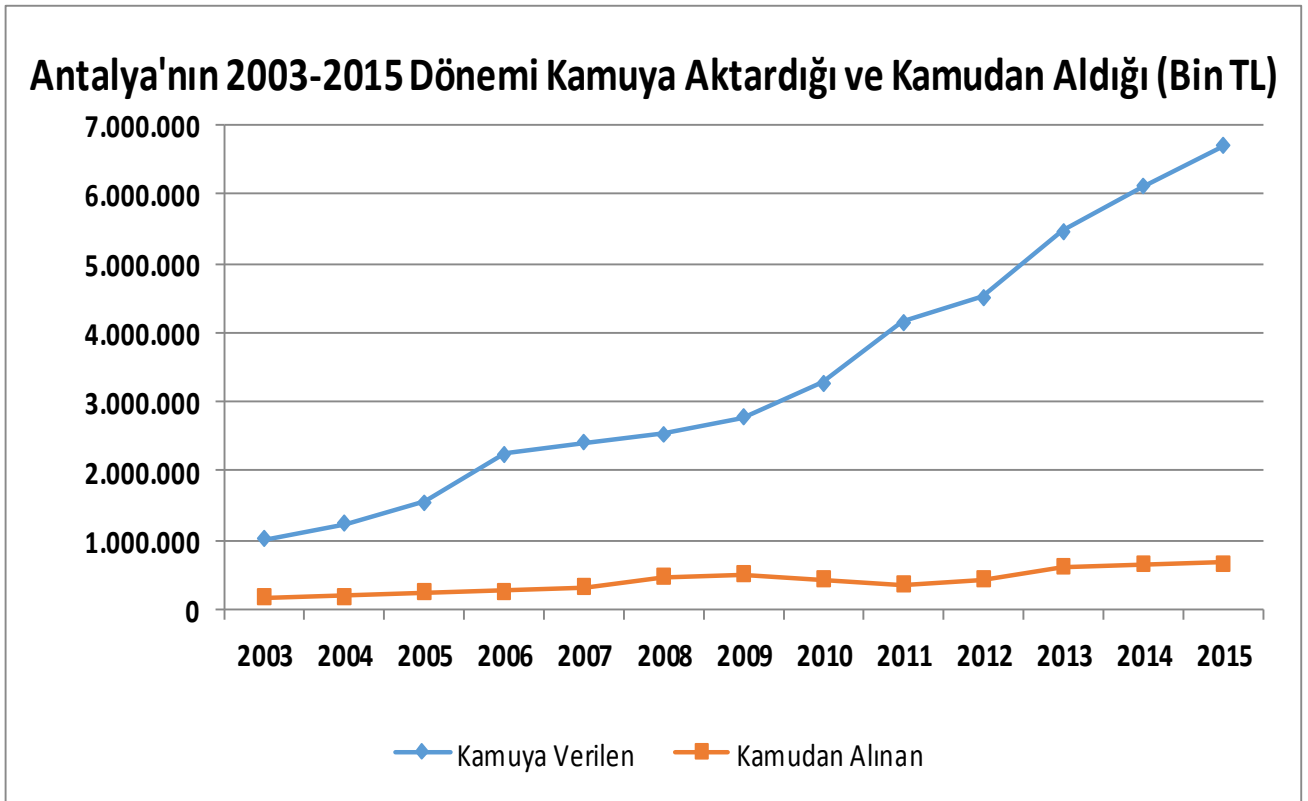
ANTALYA İLİ TARIMSAL DESTEKLEME ÖDEMELERİ															
TARIMSAL	2002 YILI	2003 YILI	2004 YILI	2005 YILI	2006 YILI	2007 YILI	2008 YILI	2009 YILI	2010 YILI	2011 YILI	2012 YILI	2013 YILI	2014 YILI	2015 YILI	2016 YILI
Alan Bazı	13.608.989	29.490.462	28.966.558	24.655.154	28.121.043	26.400.486	19.198.230	9.440.618	10.397.677	10.077.497	11.384.969	11.951.206	12.107.117	13.960.149	0
DGD	13.608.989	26.282.268	25.560.085	17.643.574	27.823.853	16.714.646	11.396.717								
Mazot		3.208.194	3.406.473	4.206.947		4.671.956	4.483.841	4.116.667	4.796.281	4.288.107	4.941.640	5.132.579	5.191.677	5.675.587	0
Enerji					297.190	2.210					0	0	0	0	0
Kimyevi C			2.804.633		3.401.769	3.317.672	5.317.381	5.378.510	5.275.914	5.889.972	6.028.235	6.250.087	6.912.442		0
Toprak A							3.795	94.349	68.164	80.851	79.359	71.469	63.378		0
Organik T							1.706	2.546	6.358	9.338	7.149	20.210	62.498		0
İyi Tarım							1.069	125.993	438.954	463.168	703.884	573.674	1.246.245		0
Kuraklık						1.609.905				0	0	0	0		0
Fark Öde	1.886.696	2.601.908	2.531.280	5.478.868	6.675.222	7.361.476	5.609.288	7.061.117	6.837.852	11.657.447	14.856.766	13.929.214	11.987.243	12.831.021	0
Kütlü Par	1.886.696	2.577.255	2.501.379	4.005.357	3.011.725	3.592.756	3.204.754	2.613.849	3.907.849	9.111.068	11.981.083	11.583.544	9.206.353	10.771.774	0
Yağlık Ay		24.122	29.901	39.490	52.284	31.899	15.505	21.772	20.539	60.911	0	0	0	0	0
Kanola						1.034					0	0	0	0	0
Aspir						4.813	14.952	418	576	5.110	8.818	0	0	0	0
Dane Mıs				710.431	2.504.684	2.016.752	716.595	852.452	696.502	660.910	509.798	446.049	507.633	397.602	0
Soya Fası					358						0	0	0	0	0
Zeytinyağ		531		140							0	1.249	0	523	0
Hububat				723.450	1.106.171	1.714.222	1.657.482				0	0	0	0	0
Buğday								3.015.420	1.808.684	1.259.769	2.357.067	1.898.372	2.273.257	1.661.122	0
Nohut								109.757	99.308	157.814	0	0	0	0	0
Diğer Hu								447.448	304.394	401.865	0	0	0	0	0
Hayvanc	856.229	969.307	3.240.354	6.007.424	7.876.026	6.495.776	13.847.707	10.615.741	14.972.823	23.402.272	32.073.904	42.959.138	46.789.029	48.730.799	2.963.078
Yem Bitki	166.915	352.205	598.486	504.293	2.311.757	868.264	3.221.129	1.310.679	1.058.496	1.294.523	1.927.330	3.207.646	3.211.372	3.034.879	0
Damızlık	29.790	44.340	115.160	34.027	35.401	163.338	81.255				0	0	0	0	0
Suni Tohu	1.927	3.958	57.436	40.363	849.200	692.785	1.053.614				0	0	0	0	0
Süt	657.598	554.799	1.109.745	1.830.540	2.467.989	2.789.895	4.994.365	2.667.729	4.515.934	1.707.153	5.347.539	7.019.871	6.602.598	7.451.410	0
Süt Deste											0	0	0	0	0
Ancılık								161.114	483.491	786.112	1.171.815	1.222.616	1.330.359	1.762.577	1.895.370
Ana An	986	50.971									0	0	0	0	0
An ve Ba				83.398	770.956	904.943	1.719.894				0	0	0	0	0
Su Ürünle		3.121	70.491	214.338	369.301	156.690	809.217	980.938	1.181.890	1.595.396	1.659.660	1.573.337	4.067.699	1.271.253	0
Tiftik											0	0	0	0	0
Büyükbaş								1.780.559	2.656.953	3.970.044	5.624.485	6.194.516	6.112.072	5.871.348	0
Buzağı		9.898	149.480	401.000	745.449	635.301	1.284.089	791.840	488.788	703.825	1.187.492	1.355.183	1.320.836	1.331.619	0
Besilik Er										661.558	0	0	0	0	0
Sağım Hji					80	80.532	417.100	40.200			0	0	0	0	0
Bambus A								396.792	1.360.225		3.012.733	3.594.094	4.308.259	4.773.288	0
İslah Am								1.955.842	2.877.514	4.408.469	6.413.692	8.952.133	10.584.587	12.909.628	0
Hastalıkl										185.458	517.721	604.996	1.007.814	1.262.539	9.699
Aş Deste										299.526	614.359	0	0	0	0
Akredite										9.018	0	0	0	0	0
Biyolojik										235.308	227.256	1.131.602	2.199.304	3.306.882	0
Et-Besi			1.088.585	2.868.768							1.535.314	4.415.563	3.678.487	2.255.900	0
Hastalıkl				30.697	60.193	119.577					0	0	0	0	0
Hastalıkl					985						0	194.563	849.959	1.398.582	445.164
Hayvan K					17.260	77.914					0	0	0	0	0
Hayvan G										395.870	0	0	0	0	0
Gıda Güv						5.552					0	0	0	0	0
Süt Tozu											214.929	1.727.749	2.593.481	296.307	1.007.186
İpek Böce					248.440		267.044	530.049	349.533	514.798	501.872	381.111	610.744	548.550	0
Bombus										1.944.030	0	0	0	0	0
Süt Desteği 2011 yılı ürünü										4.476.256	0	0	0	0	0
Gen Kaynaklar											604.887	518.425	608.632	459.987	234.118
Sürü Yöneticisi İstihdamı Desteği														85.170	0
Kırsal Kal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8.195.226	6.024.985	8.024.406	4.496.335	5.097.031	1.866.164
Diğer Tar	0	0	0	38.591	187.100	589.252	1.563.351	945.703	1.267.226	1.252.037	1.409.839	1.527.314	1.422.735	2.334.448	0
Çiftlik Mu											6.764	0	0	0	0
Tarımsal										145.290	0	0	201.602	1.014.425	0
Sertifikalı				38.591	187.100	589.252	1.563.351				0	0	0	0	0
Sertifikalı								96.399	70.606	126.877	146.459	200.478	216.576	255.674	0
Sertifikalı											87.162	184.917	16.497	0	0
Sertifikalı								849.304	1.196.621	979.869	851.149	589.066	644.359	807.011	0
Tarım Sigortaları											114	0	0	0	0
Ar-Ge Destekleri											105.030	91.332	336.936	196.467	0
Tarım Danışmanlığı											220.039	461.521	0	0	0
TOPLAM	16.351.915	33.061.677	34.738.192	36.180.037	42.859.391	40.846.990	40.218.576	28.063.179	33.475.578	54.584.479	65.750.464	78.391.278	76.802.459	82.953.448	4.829.242

KAYNAK: Gıda, Tarım ve HAYVANCILIK Bakanlığı

Antalya, Türkiye tarımsal üretim değerinde yaklaşık %4 oranına sahipken bitkisel üretim değerinde ise %7'lik paya sahip bulunmaktadır. Bu temel göstergelere rağmen Antalya, tarımsal destekleme ödemelerinde bu payların yanına bile yaklaşmamaktadır.

Destekleme ödemelerinde Antalya'nın bu derece düşük kalmasının temel sebebi; ortalama tarımsal yapıdan ayrı bir tarımsal yapıya ve gereksinimlere sahip bulunmasıdır. Dolayısıyla ortalama tarımsal faaliyetler için tasarlanmış olan destekleme ödeme sistemi, Antalya'ya yeterince hitap edememektedir. Antalya üretici ve ticaret erbabı ise varlığını sürdürebilmek için ihtiyaç duyduğu finansmana ancak borçlanarak ulaşabilmektedir. Nitekim son 15 yılda Antalya'nın tarımsal kredi hacmi büyümesi Türkiye ortalamasının iki kat üzerinde olmuştur.

Şekil-3.13. Antalya'nın Kamuya Ödemelerinin ve Aldıklarının Eğilimi (1000 TL)

Antalya Tarımsal destekleme ödemelerinin nispi azlığı, genele de yayılmış bir yapı göstermektedir. Şekil 3.13.'te Kamuya aktarılan ve kamudan alınan ödemelerde de benzer bir eğilim olduğu gösterilmektedir.

2003 – 2015 döneminde kamuya aktarılan ve alınan ilişkisi giderek açılmıştır. 2015 yılında yaklaşık 7 milyar TL kamuya aktarılırken aynı yıl 1 milyar TL'nin altında bir miktar kamudan aktarılmıştır.

4. Antalya Ticaret Borsası

4.1. Kuruluş ve Tarihçe

Borsamız 30.Nisan.1302 tarihli Borsalar Nizamnamesine göre; geçici encümen azaları olan Ak Hüseyin Bey, Ahmet Muhtar Bey, Hacı Kadir Bey, Tacettin Bey, Hacı İstavri Bey ve Komiser Salih Zeki Bey idaresinde 23.06.1920 tarihinde kurulmuş, ilk toplantısını 02.07.1920 tarihinde yaparak çalışmalarına **ANTALYA TİCARET ve ZAHİRE BORSASI** olarak başlamıştır.

Hükümet caddesinde küçük bir binada çalışmalarına başlayan Borsaya ürününü getiren müstahsiller daha çok Ekşili Bahçe, Bir Kapılı Han ve Kışlahan'da ürününü bekletirler ve Borsada müzayedeye çıkarırlardı. Müzayedeye çıkarılan ürünler simsarlar tarafından müstahsil ve tacirin hazır olduğu salonda açık ihale ile satılırdı.

Borsamız Kuruluş tarihi itibariyle ülkemizin en eski üçüncü Borsası olup, göller bölgesinin en gelişmiş borsası olarak görevini sürdürmektedir.

Borsamız 1924 yılında 655 sayılı Kanuna, 25.Nisan.1944 tarihinde 4355 sayılı Kanuna, 08.Mart.1950 tarihinde 5590 sayılı Kanuna intibak olunmuş ve **ANTALYA TİCARET BORSASI** unvanı kazanmıştır, 24.Aralık.1981 tarihinde 2567 sayılı Kanuna intibak olunmuştur.

Antalya Ticaret Borsası'nın ilk Bütçesi **1920 yılında 6.260 TL**. Umumi Gelire karşılık, **2.960 TL**. Umumi Masraf tespit edilmiştir.

Borsamızın **2008 Yılı Bütçesi 1.330.000-TL**,

2009 Yılı Bütçesi ise 1.642.200- TL,

2010 Yılı Bütçesi ise 1.855.000- TL,

2011 Yılı Bütçesi ise 2.150.000- TL,

2012 Yılı Bütçesi ise 2.250.000- TL,

2013 Yılı Bütçesi ise 2.475.000- TL,

2014 Yılı Bütçesi ise 2.475.000-TL,

2015 Yılı Bütçesi ise 2.722.500-TL olarak tespit edilmiştir.

Kuruluşunda 45 üyesi bulunan Borsamız üye sayısı hayatın paralelinde devamlı artış göstermiştir.

Antalya Ticaret Borsası Aktif Üye Sayısı	
2009	626
2010	774
2011	914
2012	900
2013	999
2014	1051
2015	1024

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2015 YILI EKONOMİK RAPORU	06/05/2018	
		Ver:1.0	59 / 66

4.2. Temsil, İmza Yetkisi ve Ehliyet

Borsaları protokolde Meclis Başkanı veya başkanın görevlendireceği bir meclis üyesi temsil eder.

Borsanın hukuki temsilcisi Yönetim Kurulu Başkan'dır.

Borsa adına düzenlenen taahhütname, sözleşme ve vekaletname gibi borsayı hukuken bağlayan belgeleri Yönetim Kurulu Başkanı veya başkan vekiliyle diğer birkaç üyenin birlikte imzalaması gerekir.

Borsaların taşınmaz mal alması, satması, rehin, ifraz ve tevhid ettirmesi ve yapı yapması, ödünç para alması ve bağışta bulunabilmesi için meclislerinin kararı gereklidir.

4.3. Borsa Komiseri

Ticaret borsalarında ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine tâbi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca atanan ve maaş ve özlük hakları ilgili bakanlık tarafından ödenen Borsa Komiseri bulunur.

Borsa Komiseri borsalardaki günlük alım, satım işlerini ve fiyat hareketlerini takip, borsanın her türlü kayıtlarını ve borsada aracılık yapanların muamele ve defterlerini, alım satımların borsaya tescil edilip edilmediğini tespit amacıyla, borsa konusu maddelerin alım ve satımını yapanların her türlü defter ve kayıtlarını denetler.

Borsa komiserleri borsa meslek komiteleri, meclis ve yönetim kurulu toplantılarına müşahit olarak katılırlar.

4.4. Gelir Kaynakları

Borsamız Gelir Kaynakları şöyledir.

- A) Borsaya kayıt ücretleri ile üyelerimizden alınan yıllık aidatlar,
- B) Borsaya tescil olunan muamelelerden alınan tescil ücretleri,
- C) Borsamızca yapılan diğer hizmetler karşılığı alınan ücretler,
 - Fatura tasdik ücreti,
 - Eksperlik ücreti,
 - Komisyoncu, ajan ve simsar sıfatıyla alınan nispi ücretler,
 - Borsaya konu alıcı ve satıcının ihtilâfı halinde alınan hakem ücretleridir,
- D) Kira gelirleri (gayrimenkul)
- E) Mevduat faizleri,
- F) Hisse senetleri temettüleri.

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2015 YILI EKONOMİK RAPORU	06/05/2018	
		Ver:1.0	60 / 66

4.5. Yayın Faaliyetleri

Borsada muamele gören maddeler günlük, haftalık, aylık, yıllık bültenler vasıtasıyla diğer borsalar ve ilgili kuruluşlara gönderilmektedir.

Ayrıca diğer kişi ve kuruluşlarca yayımlanan Kanun-Tüzük, Yönetmelikler üyelerimize bildirilmekte ve üyelerimizin istekleri doğrultusunda kendilerine müşavirlik hizmetleri verilmektedir.

İzmir Ticaret Borsasında işlem gören pamuk fiyatları günlük olarak alınıp, ilgili üyelerimize bildirilmektedir.

İki aylık sürelerle yayınladığımız Borsanomi Dergisi hem tüm üyelerimize ve üst kurulumuza, hem de protokol ve kütüphaneler başta olmak üzere ilgili kamuoyuna dağıtılmaktadır.

4.6. Borsa Tescilleri

T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın onaylarıyla borsalarda işlem gören maddeler "Ticaret Borsalarına kote edilen maddeler" olarak 241 ürün borsalarda işlem görmektedir.

Borsalara dahil maddelerin en az miktarları üzerinde yapılan alım-satım işlemlerinin borsalarda tescili zorunludur.

Borsamız yasadan kaynaklanan bu görevlerini yerine getirirken tarım ve hayvancılık sektörlerinde üretici, tacir ve tüketicilerin hak ve menfaatlerini korumakta, haksız rekabetin önlenmesini sağlamakta ve vergi ziyanın önüne geçilmesine yardımcı olmaktadır.

Bir maddenin borsaya dahil edilebilmesi için aranan özellikleri genel olarak şöyle sıralanabilir:

O yörede ürünün önemli miktarda üretilmesi veya ithalat-ihracatının yapılması,

Standartlarının veya tiplerinin tespit edilmiş olması, veya numune ile temsil edilebilmesi,

Stoklamaya elverişli olması ve çabuk bozulan mallardan olmaması,

Alınıp satılabilecek asgari miktarının günün şartlarına göre belirlenmiş olması,

Borsa meclisinin; o maddeyle ilgili tescil kararı olması, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca onaylanması,

4.7. Ticaret Borsaları Kotasyonuna Dahil Maddeler (Ana Grup İtibariyle)

Hububat ve Hububat Mamulleri,
Bakliyat,
Yağlı Tohumlar,
Küspeler,
Nebati Yağlar,
Bitkisel ve Hayvani Yağlar,
Bitkisel ve Hayvansal Gıda Maddeleri,
Kuru ve Yaş Meyveler,
Orman Mahsulleri,
Tekstil Hammaddeleri,
Canlı Hayvanlar,
Deriler,
Çeşitli Maddelerdir.

Antalya Ticaret Borsası, kendi kapsama alanında anlamlı yoğunlaşmaya sahip ana grupları, gerekli prosedürleri yerine getirerek, kotasyonuna dahil etmiştir. Diğer taraftan bu türden kotasyon listeleri statik yapıları değildir. Bölgenin ve sektörün zaman içerisindeki gelişimine paralel olarak bu listelerde değişimler veya güncelleştirmeler yapılagelmektedir.

Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı'nın 02/12/1988 tarih ve 1988/789 sayılı onayıyla 01/03/1989 tarihinden itibaren yürürlüğe konulan Borsa Kotasyonuna Dahil Maddeler, güncelleştirilmiş haliyle aşağıda verilmektedir:

Tablo-4.1. ATB Kapsamındaki Maddeleri Gösterir Kotasyon Cetveli

Maddenin Adı	En az Miktar	Maddenin Adı	En az miktar"
I) HUBUBAT		VII) ÇEŞİTLİ GIDA MADDELERİ	
Arpa	100 Kg	A) Bitkisel Gıda Maddeleri	
Buğday	100 Kg	Tahin	100 Kg
Çavdar	100 Kg	Kanola	500 Kg
Çeltik	100 Kg	Pekmez (üzüm-harnup)	150 Kg
Mısır	100 Kg	Patates	200 Kg
Pirinç	100 Kg	Sarımsak	200 Kg
Yulaf	100 Kg	Kabak	200 Kg
II) HUBUBAT MAMULLERİ		Mantar	500 Kg
Buğday Kepeği	100 Kg	B) Hayvansal Gıda Maddeleri	
Buğday Unu	144 Kg	Büyük Baş Hayvan Etleri	25 Kg
Bulgur	100 Kg	Küçük Baş Hayvan Etleri	16 Kg
III) BAKLIYAT		Peynir	16 Kg
Burçak	100 Kg	Bal	100 Kg
Kuru Börülce	100 Kg	Yumurta	500 Adet
Kuru Fasulye	100 Kg	Sade yağ	85 Kg
Mercimek	100 Kg	Tere yağ	85 Kg
Nohut	100 Kg	Canlı Tavuk ve Piliç	250 Adet
IV) YAĞLI TOHUMLAR		Tavuk ve Piliç Eti	50 kg
Anason	100 Kg	Peynir (Beyaz-Tulum-Kaşar)	100 Kg
Ay Çiçeği	100 Kg	Yoğurt	100 Kg
Pamuk Çekirdeği (Çiğit)	500 Kg	Hindi Eti	100 Kg
Soya Fasulyesi	200 Kg	VIII) KURU VE YAŞ MEYVELER	
Susam	100 Kg	A) Kuru Meyveler	
Yer Fıstığı	100 Kg	Keçi Boynuzu (Harnup)	100 Kg
V) KÜSPELER		B) Yaş Meyveler	
Soya Küspesi	500 Kg	Altıntop	500 Kg
Pamuk Çekirdeği Küspesi	500 Kg	Limon	500 Kg
Ay Çiçeği Küspesi	500 Kg	Mandarin	500 Kg
VI) NEBATİ YEMEKLİK YAĞLAR		Portakal	500 Kg
Ay Çiçeği Yağı	50 Kg	Nar	500 Kg
Pamuk Yağı	50 Kg	XII) SU ÜRÜNLERİ	
Soya Yağı	50 Kg	Balık (Deniz ve Çiftlik)	50 Kg
Zeytin Yağı	50 Kg	Kerevit	50 Kg
Nebati Margariner	50 Kg	Ceviz	100 Kg
IX) TEKSTİL HAMMADDELERİ		XIII) ORMAN MAHSULLERİ	
İpek Kozası	5 Kg	Defne Yaprağı	500 Kg
Pamuk (Mahlıç)	50 Kg	Kekik (Kekik Otu)	300 Kg
Çekirdekli Pamuk (Kütlü)	100 Kg	Adaçayı	300 Kg
Pamuk İpliği	500 Kg	Ihlamur	50 Kg
Yapağı	25 Kg	Kavak	1000 Kg
X) KASAPLIK CANLI HAYVANLAR		XI) HAM DERİLER	
A) Büyük Baş Canlı Hayvanlar	50 Kg	Büyük Baş Hayvan Derileri	50 Adet
B) Küçükbaş Canlı Hayvanlar	15 Kg	Küçük Baş Hayvan Derileri	3 Adet

4.8. Borsanın İşlem Hacmi

Borsanın 2014-2015 yılları arasındaki işlem hacimleri ve yıllık gelişmeleri aşağıda verilmiştir:

Tablo-4.2. ATB Tescil ve İşlem Hacmi Cetveli

MADDELER	2014		2015	
	MİKTAR (kg)	TUTAR (TL)	MİKTAR (kg)	TUTAR (TL)
HUBUBAT	280.471.725,06	189.146.781,86	230.472.626,27	183.372.106,70
HUBUBAT MAMÜLLERİ	390.897,00	633.222,40	797.706,00	940.973,55
BAKLİYAT	7.280.336,28	14.538.024,09	3.890.408,60	12.814.080,35
YAĞLI TOHUMLAR	6.171.663,29	6.945.300,69	2.969.224,20	8.999.844,10
BİTKİSEL YAĞLAR	1.605.331,59	2.405.629,79	6.312.429,75	11.467.337,68
KÜSPELER	31.736,00	30.856,70	4.777.460,00	3.668.308,39
HAYVANSAL YAĞLAR	1.064.690,99	17.557.566,16	814.056,41	15.001.442,52
YAŞ SEBZELER	299.125.393,60	265.086.768,37	296.925.719,05	270.880.381,15
HAYVANSAL GIDA MADDELERİ	244.614.628,62	294.412.512,90	218.135.496,77	322.036.449,58
KURU MEYVELER	7.857.698,00	12.250.816,91	8.849.709,00	15.775.422,66
YAŞ MEYVELER	291.247.174,12	273.975.615,71	241.517.327,99	269.182.367,01
MEYVE ÇEKİRDEKLERİ	69.500,00	382.346,09	491.120,00	922.461,80
ORMAN MAHSULLERİ	13.882.932,00	27.014.496,03	14.326.564,16	31.144.560,84
TEKSTİL HAMMADDELERİ	22.869.316,00	45.396.940,82	22.770.676,00	55.394.464,72
KASAPLIK CANLI HAYVANLAR	53.827,16	76.110.301,68	59.624,78	88.981.270,45
BÜYÜKBAŞ HAYVAN ETLERİ	4.931.990,27	92.735.448,87	4.470.007,11	103.462.097,39
KÜÇÜBAŞ HAYVAN ETLERİ	861.642,77	17.187.952,78	648.808,34	14.620.346,87
KANATLI HAYVAN ETLERİ	288.148,12	2.331.742,03	549.113,54	3.916.107,49
SU ÜRÜNLERİ	941.078,51	11.174.351,99	1.054.290,69	13.140.434,03
ET MAMÜLLERİ	43.258,75	487.670,10		
ÇEŞİTLİ MADDELER	155.678.754,75	30.802.737,29	172.490.648,95	38.821.145,51
KASAPLIK HAMDERİLER	2.755,00	13.249,00	506.017,00	2.135.508,11
TOPLAM	1.339.484.477,88	1.380.620.332,24	1.232.829.034,60	1.466.677.110,90

4.9. Yönetmel Proje ve Ar-Ge Faaliyetleri

Antalya Ticaret Borsası Yönetimi ve Meclisi olarak geçtiğimiz yıl yaptığımız çalışmalara bakacak olursak bunları girişimler, toplantılar, projelerimiz ve etkinliklerimiz olarak gruplandırabiliriz.

Başlıca projelerimiz;

- Batı Akdeniz Küçükbaş Hayvancılık Çalıştayı (BAGEV)
- Batı Akdeniz Bölgesi Tarım Raporu (BAGEV)
- Zeytinpark
- 6.YÖREX
- Antalya Buğday'ını Arıyor Projesi
- Korkuteli Karyagdı Armudu ve Antalya Tavşan Yüreği Coğrafi İşaret tescil çalışmaları
- Keçiboynuzu (Harnup) Pekmezi Standart Çalışmaları
- Sektörel Analiz Toplantısı: Süt
- ATAK icra kurulu başkanı Ali ÇANDIR oldu.
- Kent Buluşmaları: Antalya Valisi Muammer TÜRKER
- Türkiye Cumhuriyeti - Rusya Federasyonu krizinin Antalya Tarım Sektörüne Etkileri ve Sorunların Çözümüne Yönelik Talepler Raporu
- Çiçek Festivali
- Çiçek Açan Şehirler Projesi
- EXPO2016

4.10. Sosyal ve Kültürel Etkinlikler

1. ANTALYA TİCARET BORSASI SEMT POLİKLİNİĞİ

3,500 m² alanda kurulu Semt Polikliniği 25.05.2000 tarihinde Sağlık Bakanı Osman DURMUŞ tarafından açılmıştır.

Borsamız tarafından armağan edilen bir ambulans acil servis hizmetinde kullanılmaktadır.

Genel cerrahi, Ortopedi, Kadın doğum, Göz, Üroloji, Çocuk, Cildiye, Kulak-Burun-Boğaz, Fizik Tedavi, Diş, Röntgen, Ultrason poliklinik hizmetleri verilmektedir.

2. ANTALYA TİCARET BORSASI ANADOLU TİCARET ve TİCARET MESLEK LİSESİ

8.500 m² alanda kurulu 40 derslikli lise, 13.10.1997 tarihinde Sn.Cumhurbaşkanı Süleyman DEMİREL'in huzurlarıyla açılmış ve 1997-98 yılında eğitime başlamış, 30 derslik ve 7 bilgisayar laboratuvarıyla, 17 bilgisayar destekli eğitim verilmektedir. Anadolu Ticaret ve Ticaret Meslek Lisesinde 2015 yılında 1507 öğrenci eğitim görmektedir. Her iki lisede 121 öğretmen görev yapmaktadır.

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2015 YILI EKONOMİK RAPORU	06/05/2018	
		Ver:1.0	65 / 66

5. 2016 Yılı Hedefleri ve Planları

Genel ekonomide 2009 yılındaki daralmanın yapısal etkilerinden henüz kurtulamamış olsak da Antalya Ticaret Borsası, kalite yönetim sistemi yönetici hedefleri ve stratejik planı unsurları gereği ülke ve sektör ortalamalarının üzerinde bir büyümeyi kendine referans kabul etmiştir.

Bu referansının doğal sonucu olarak 2015 yılında da, daha önceki yıllarda başarıldığı gibi Türkiye ve sektör ortalamalarının üzerinde bir büyümeye uygun faaliyetler yapılmıştır. Bunun sonucunda işlem gören miktarda her ne kadar %-8'lik bir daralma olsa da işlem hacminde %6'lık bir büyüme söz konusu olmuştur. Özellikle yılın son iki ayında patlak veren Rusya krizi, yıl sonu hedefleri açısından ve 2016 yılı beklentileri bakımından ciddi olumsuzluklar yaratmıştır.

Yaşadığımız zorlukların sebepleri salt dış kaynaklı olmamış, onun etkilerini artıran kendi darboğazlarımız da bu olumsuzluklarda ciddi etkili olmuştur. Keza dış ticaretimiz de ciddi boyutlarda daralmıştır. Bu sürede tek olumlu gelişme yükselmeyen enflasyon olmuştur. Zira, dolarize olmuş ekonomimizdeki değerli TL, enflasyonist baskıyı engelleyen bir güç olmuştur.

Reel faizlerimizin OECD ülkelerinin en yükseği olması, sıcak para girişleri itibariyle hala ciddi bir cazibe kaynağı oluşturmaktadır. Ancak iç ve dış pek çok etkiyle oluşan bu değerli TL düzeyinin ilelebet sürdürülme olanağı bulunmamaktadır.

Borsa yönetimi olarak bir yıllık faaliyetimizin temel dayanağı olan katılımcı ve paylaşımcı anlayış ve birlikte hareket ederek sinerji üretme gayretimizin bir uygulamasını, çalışma grupları organizasyonu ile gerçekleştirmeye çalıştık. Bu uygulamanın ilk ürünlerini de aynı yıl içerisinde almayı başardık.

2015 yılında da giderek artan bir yoğunlukta bu çalışma grupları organizasyonunu geliştirmeye devam ettik. Böylece ekip çalışması alışkanlığını Borsa faaliyetleri geneline yaymaya çalıştık.

Borsa yönetimi olarak 2006 yılında ilk örneklerini verdiğimiz sektör araştırmalarını ve eğitim çalışmalarını, 2016 yılında geliştirerek devam ettirme planlarına sahibiz.

Tarım ve tarımsal ticaretin en yoğun sektörlerini oluşturan yaş meyve ve sebze, mısır başta olmak üzere hububat, örtü altı üretim, süs bitkileri üretimi ve mantar üretimi sektörleriyle ilgili sorunları tespit etme ve çözüm önerileri hazırlama planları öncelikli konular olacaktır.

Tarım ve tarımsal ticarete standardizasyon, organizasyon ve planlama çalışmalarının projelendirilmesi önemini koruyacaktır.

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2015 YILI EKONOMİK RAPORU	06/05/2018	
		Ver:1.0	66 / 66

Borsamız ilgi alanlarına yönelik sektörel araştırmalar için ortak çalışmalar yapılması ile ilgili planlarımız güncelliğini korumaya devam edecektir.

Borsamızın kurumsal düzeyde sahip olduğu ISO:9000 Kalite Yönetim Sistemi belgesi ile AB Akreditasyon belgesi gereklerini yerine getirmeye devam edecektir.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu Raporda, 2015 yılı ekonomik gelişmelerinin bir zaman serisi algılayışı ile değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır.

Yapılan tespit ve değerlendirmelerin Borsamız faaliyetlerine yansımaları sayısal olarak farklı boyutlarda ve detayda gösterilmeye çalışılmıştır.

2015 yılı genel olarak Borsamız faaliyetleri bakımından, özellikle Türkiye ortalamasının çok üzerinde, %10'luk bir büyüme ile geçirilmiştir.